

Világ *1798*
IOANN. AMOS COMENII

ORBIS PICTUS,

IN

HUNGARICUM, GERMANICUM,

ET SLAVICUM

TRANSLATUS,

ET HIC IBIVÉ EMENDATUS.

A

VILÁG LE-FESTVE.

Magyar, Német, és Tóth Nyelvekre

fordítatott,

és hellyel-hellyel meg-jobbítatott.

Die Welt in Bildern.

In die

Ungarische, Deutsche und Slavische Sprache

übersetzt,

und hin und wieder verbessert.

Swét Namalowan,

do Dheršké, Německé a Slowenské Reči

přeložén,

a Mistry ponaprawén.

Nyomtattatott Pozsonban,

Wéber Simon Péter költlegével és betuível. 1798.

ORBIS PICTUS.

A' VILÁG LEFESTVE.

Die Welt in Bildern.

Swét Kamalowan.

I. II
1 B

Mundus. A Világ.
REVIZIA

121448(1)11 = 448.5.
Die Welt.
Muz 17

Magister
Cis. prius 10/1 50/1
Cis. Inv. den. 20/1 1/1
Magister pedagogicus
Magister

Coelum

C œlam 1. habet stellas.	<i>Az Égen 1. tsil-lagok vagynak.</i>	Am Himmel 1. sind die Sterne.
Nubes 2. pendet in aëre.	<i>A' Felhök 2. a' levegö égben füg genek.</i>	Die Wolken 2. hangen in der Luft.
Aves 3. volant sub nubibus.	<i>A' madarak 3. a' felhök alatt rep-desnek.</i>	Die Vögel 3. fliegen unter den Wolken.
Pisces 4. natant in aqua.	<i>A' halak 4. a' vízben úszkálnak.</i>	Die Fische 4. schwimmen im Wasser.
Terra habet montes, 5. sylvas, 6. campos, 7. animalia bruta, 8. & homines. 9.	<i>A' földön vagynak hegyek, 5. erdök, 6. mezök, 7. oktalán állatok, 8. és emberek. 9.</i>	Auf der Erde sind Berge, 5. Wälder, 6. Felder, 7. unvernünftige Thiere, 8. und Menschen 9.
Mundus universus e quatuor constat elementis,	<i>Az egész Világ négy éltető-állatokból áll,</i>	Die ganze Welt besteht aus vier Elementen,
quæ sunt: aër, ignis, aqua, & terra.	<i>a' mellyek: a' levegö-ég, tüz, víz, és föld.</i>	welche sind die Luft das Feuer, das Wasser, und die Erde.

S w è t.

Na Nebi 1. gšan Svězdy.

Oblaty 2. wifý w Powětýj.

Ptactwo 3. létá pod Oblaty.

Ryby 4. plugj (plowagj) we Wodě.

Na Zemi gšan Sory (Orchy.) 5. Lesy, 6. Pole, 7. nerozumně žiwjata, 8. a' Lidi. 9.

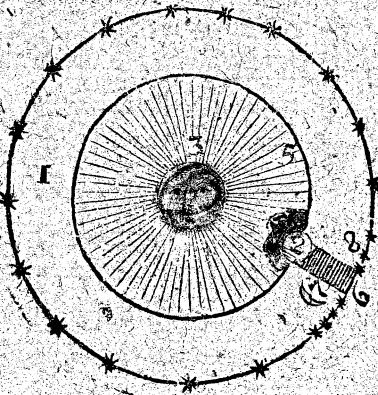
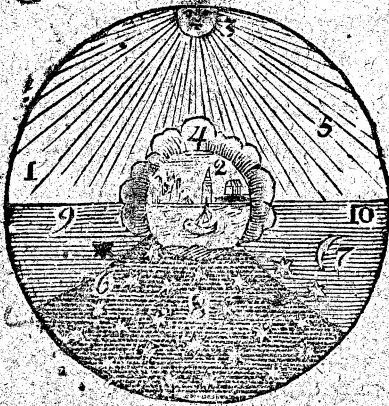
Cely Swět pozůstawa ze čtyř žiwlůw,

ktciž gšan: Powětýj, Wchěr, Woda, a' Země.

II. 7

Coelum. Az Eg. Der Himmel.

162

Coelum

Cœlum 1. rota-
ri, & ambire ter-
ram 2. in medio
stantem videtur:

*Az ég, 1. úgy
látszik, hogy fo-
rog, és környül
veszi a' középben-
álló földet.: 2.*

Der Himmel 1.
wie es scheint, dre-
het sich, und um-
giebt die in der Mit-
te stehende Erde: 2.

at revera terra
movetur circa so-
lem.

*de valószággal
a' föld forog a'
nap körül.*

aber eigentlich be-
wegt sich die Erde
um die Sonne.

Sol 3. ubi ubi
fit, fulget perpe-
tuo,

*A nap, 3. akár-
hol vagyon, fény-
lik szüntelenül,*

Die Sonne, 3.
wo sie auch immer
ist, scheint unauf-
hörlich,

ut ut nubila 4.
eum nobis eripi-
ant;

*ámbar a' felhők
4. mi elölkünk el-
fogják;*

obschon die Wol-
ken 4. sie uns rau-
ben,

facitque suis ra-
diis 5. lucem, lux
diem.

*és az ő sugári-
val 5. világosítogat
szerez; a' vilgós-
ítóg pedig nappalt.*

und macht mit
ihren Strahlen 5.
das Licht, das Licht
den Tag.

Ex opposito
sunt tenebrae; 6.
inde nox.

*Ellenében va-
gyon a' sötétség;
6. ebből van az éjt-
szaka.*

Gegenüber ist die
Finsterniß, 6. da-
her die Nacht.

Nocte splendet
luna; 7. & stellæ
3. micant.

*Ejjel fénylik a'
Höld, 7. és a' tsil-
lagok 8. ragyog
nak.*

Bei der Nacht
scheint der Mond,
7. und die Sterne
8. schimmern.

Vesperis 9. est
crepusculum Ve-
pertinum;

*Estve 9. vagyon
az alkonyodási-
idő:*

Des Abends 9.
ist die Dämmerung:
(Abenddämme-
rung.)

Mane aurora,
10. & diluculum.

*Reggel vagyon
az hajnal, 10. és
a' viradta.*

Des Morgens die
Morgenröthe, 10.
und das Tages.
(Morgendämme-
rung.)

N e b e 3 III

Widj se, že Nebe 1. se obrácy, a obcházý Zemí 2. w Pro-
středku stogicy.

ále opravdu Země se točý wokol Slunce.

Slunce 3. Fdekoliv gest, switjy wstawicně,

áčkoli Oblaky 4. geg nám wkrýwagi,

a působj Paprsky 5. swými Swětlo; Swětlo pak Den.

Uaproti gest Tma, 6. odtud Noc.

W Nocy switj Messýc, 7. a Swězdy 8. tčpiti se (stčwégi.)

U Weter 9. gest Metání:

3 Kána Jare gitenj, 10. a Uswjt (Switání.)

III. III

Aër.

1 A' Levegö-Ég.

Die Luft.

Aura

Aura 1. spirat leniter.	A szellő 1. gyengén fúdogál.	Die Luft 1. wehet sanft.
Ventus 2. flat valide.	A szél 2. keményen fúj.	Der Wind 2. bläst stark.
Procella 3. sternit arbores.	A szél-vész 3. le-dőjt az élő-fákat.	Der Sturmwind 3. stürzt die Bäume nieder.
Turbo 4. se agit in gyum.	A forgószél 4. kering.	Der Wirbelwind 4. drehet sich in einem Kreise.
Ventus subterraneus 5. (vel quidquid id sit,) excitat terræ motum.	A föld alatt lévő szél 5. (vagy más akármilyen az) föld-indulást szerez.	Der unterirdische Wind 5. (oder was es immer seyn mag,) erzeget ein Erdbeben.
Terræmotus ruinas 6. infert.	A föld-indulás pedig omlásokat, tsindl.	Das Erdbeben macht Erdfälle 6.

P o w é t t j.

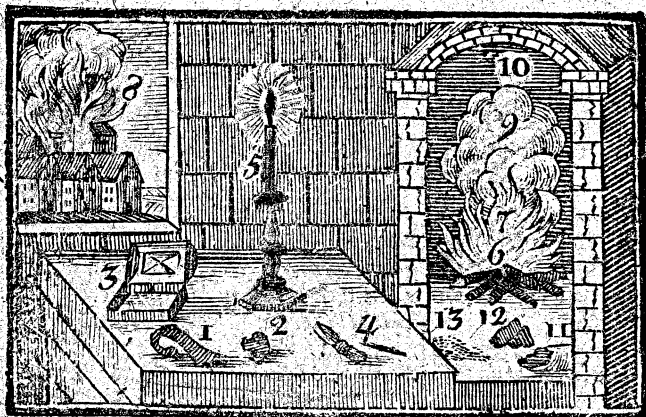
- Powétij (Wétűcet) 1. wege Lahodné.
 Witr 2. fanká sylne. (mocné.)
 Banie (Wichrice, banilivý Witr) 3. srázi (porázi) Stromy.
 Wicher 4. (Chámel) Kolem se točí.
 Witr podzemny 5. (aneb cozkoli to gest) wzbuzuge Zemětřesenj.
 Zemětřesenj činj Propadliny, (Kozfedliny, Pády Země.) 6.

IV. ~~III~~ ~~II~~

Ignis.

A' Tüz.

Das Feuer.

Ignis lucet, ardet, & urit.

Ejus scintilla ope chalybis 1. e silice (pyrite) 2. elisa, & a fomite 3. excepta,

accendit sulphuratum, 4. & inde candelam, 5. vel lignum; 6.

et flammam 7. excitat, vel plane incendium, 8.

A' tüz fénylik, ég, és éget.

Annak szikrája, az atzél 1. e része által a' tüz-köböl 2. ki-üttetvén, és a' taplóba 3. akadván, meg-gyútya a' kén-gyertyát, 4. és arról a' gyertyát, 5. vagy pedig a' fát; 6.

és lángot 7. gerjeszt, vagy éppen gyúladást, 8.

Das Feuer leuchtet, brennet, und verbrennet.

Dessen Funke mit Hilfe des Stahls 1. aus dem Feuersteine 2. geschlagen, und vom Zunder 3. aufgefangen, zündet den Schwefelfaden 4. an, und damit die Lichtferze, 5. oder das Holz; 6.

und erregt eine Flamme, 7. oder gar eine Feuerbrunst, 8.

quod

quod ædificia
corripit.

a' melly az épü-
letekben bële-kap.

welche die Ge-
bäude ergreift.

Inde fumus 9.
ascendit, qui ad-
hærens camino,
10. abit in fuligi-
nem.

Abból füst 9.
megyen-fel, a'
melly a' kémény-
re 10. ragadván,
korommá válik.

Davon steigt der
Rauch 9. auf, wel-
cher am Kamine,
(Schornstein) 10.
hängend, zu Ruß
wird.

Ex torre fit ti-
tio 11. (lignum
extinctum); ex
pruna carbo. 12.

Az égő - üszög-
ból el-alutt üszög
11. leszen, az ele-
ven szénből hólt
szén. 12.

Aus dem Brande
wird ein Löschbrand
11. (ein ausgelosch-
nes Holz), aus der
glühenden Kohle
wird eine todte
Kohle. 12.

Tandem, quod
remanet, est fa-
villa & cinis. 13.

Azután, a' mi
meg-marád, az
tüzes hamu, és
hamu-por. 13.

Endlich, was ü-
berbleibt, ist Loder-
asche, und Asche.
13.

O h e ň.

Ohen switj, hožj, a páj.

Gehozto Gistra Ocelj 1. z Sstremene 2. wyrazena (wykręsa-
na), a do Traudu (Prachna) 3. wchopena; (La-
pena) gšauc,

zapaluže Syrtu, 4. a strze gj Swjcy, 5. aneb Diewo. 6.

a Plamen 7 powzbužuge, aneb prawě Janjeenj Ohne, 8.

ktéré do Stawenj se chytá.

Odtud Deym 9, wstupuge, kteryž obsedna Romjn, 10. obrá-
cy se w Saze.

Z žiwé Šlawné (Dřewa hořcýho) býwá wřtíwá Šlawen
(všassené Dřewo;) 11. z řetawého Vhle wyhase-
ný Vhel. 12.

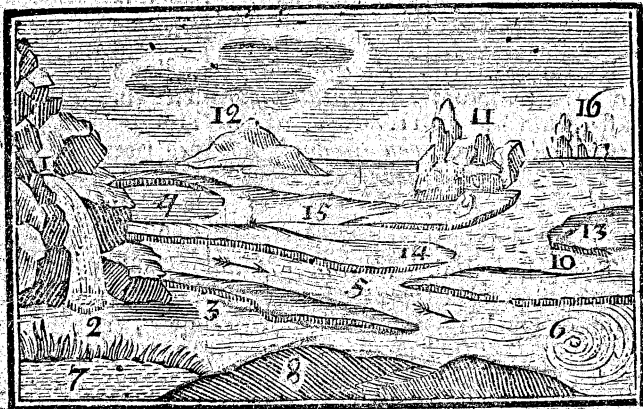
Potomně, co žústawá, gest Pýřenj, (Pezři, hořcý Popel)
a Popel. 13.

V.

Aqua.

A' Viz.

Das Wasser.

Aqua scatet e fonte; 1.

A' viz buzog a' kút-fából; 1.

Das Wasser entspringt aus der Quelle; 1.

Defluit in torrente; 2.

Alá-foly a' zúgó patakban (sebes esső víz folyamatban); 2.

Echleht herab im Stehbache; 2.

Manat in rivulo; 3.

Folydogál a' patakban; 3.

Fließet im Bache; 3.

Stat in stagno; 4.

All a' tóban; 4.

Steht im See, (See) 4.

Fluit in flumine; 5.

Foly a' nagy folyó-vízben; 5.

Fließt im Flusse, (Strome) 5.

Gyratur in vorlice; 6.

Tekereg az örvényben; 6.

Dreht sich im Wirbel; 6.

Facit

Facit paslim paludes. 7.	<i>Imitt amott motsárokat 7. tsinál.</i>	Macht hin und wieder Sümpfe; (Moräste) 7.
Flumen habet ripas. 8.	<i>A' folyó-víznek partjai 8. vagynak.</i>	Der Fluß hat Ufer. 8.
Mare facit lit-tora, 9. linus, 10. promontoria; 11.	<i>A' tenger nagy partokat 9. tsinál; és tenger szakadékokat (öblöket) 10. 's a' tengerre düllő nagy hegyeket; 11.</i>	Das Meer macht Gestade, 9. Meerbusen, 10. Vorgebirge; 11.
Insulas, 12. peninsula, 13. isthmus, 14. & freta. 15.	<i>Szigeteket, 12. fél szigeteket, 13. két tenger közt elnyúló szoros földeket, 14. és két föld közé szorult zúgó tengereket. 15.</i>	Inseln (Eulanbe), 12. Halbinseln, 13. Erdengen, 14. und Meerengen (Sunde.) 15.
Habet etiam scopulos. 16.	<i>Vagynak benne kö-szálak-is. 16.</i>	Hat auch Stein-slippen. 16.

W o d a.

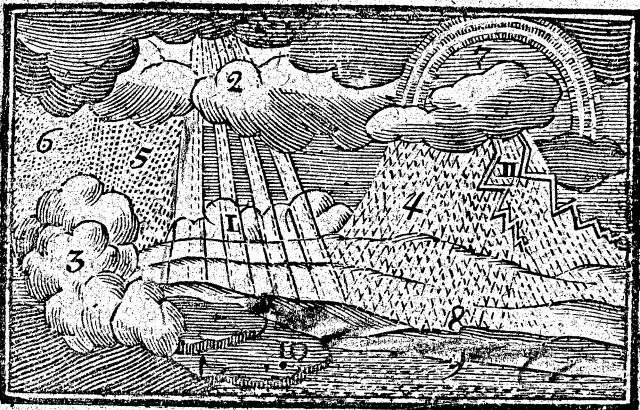
- Woda preysstj se 3 Pramene; 1.
 Zteká w Praude; 2.
 Kane w Potoce; 3.
 stogj w Gezere; 4.
 tece w Rzece; 5.
 krantj se w Weyru, 6.
 Cinj Zumpy. 7.
 Rzeka ma Brehy. 8.
 Moře cinj Biehy (Zabřezy), 9. Zátoky, (Krimolatosti) 10.
 Predhorj. 11.
 Ostrowy, 12. Polowostrowy, (Pulostrowy), 13. Otřidj,
 14. mořské Uziny. 15.
 Má y mysteklé Skály. 16.

Nubes.

A' Felhök.

Die Wolken.

Ex aqua ascen-
dit vapor; 1.

Inde fit nubes,
2. & prope terram
nebula. 3.

E nube stillat &
defluit pluvia, 4.
& imber:

Pluvia congela-
ta, grando: 5. se-
migelata, nix: 6.
caelefacta, rubigo
est.

In pluviosa nu-
be, quæ soli op-
posita est, appa-
ret iris, 7.

A' vízhól fel-
megyen a' gőzöl-
gés; (pára) 1.

Abból leszen
felhő, 2. és kö-
zel a' földhöz köd.
3.

A' felhőből tse-
peg és esik az es-
ső, 4. és a' zápor-
esső:

Az esső meg-
fagyván, kö esső:
5. félig fagyos lé-
vén, hó: 6. meg-
melegedvén pedig
ragya.

Az essős felhő-
ben, melly a' nap-
nak ellenében va-
gyon, meelatszik
a' szivárvány, 7.

Aus dem Wasser
steigt der Dampf
1. auf;

Daraus wird ei-
ne Wolke, 2. und
nahe an der Erde,
ein Nebel. 3.

Aus den Wolken
tröpfelt und fällt
herab der Regen, 4.
und der Hagel:
und der Plazregen:

Der gefrorne Re-
gen ist Hagel; 5.
halbgefroren
Schnee 6. erhizet
Meelthau.

In der Regen-
wolke, welche der
Sonne gegenüber
steht, erscheint der
Regenbogen, 7.

quam

quam formant radii solares, in guttulas aqueas incidentes.

a' mellyet formának a' napnak sügdrai, mellyek a' vltz tseppekben meg-ütödnék.

welchen die Sonnenstrahlen bilden, die auf die Wassertropfen scheinen.

Gutta in aquam incidens facit bul- lam. 8.

A' vízbe le-éső tsepp, buborékot 8. tsinál.

Der ins Wasser fallende Tropfen, macht die Wasserblase; 8.

Multæ bullæ faciunt spumam. 9.

A' sok bukorék-ból tujték 9. lefzsz.

Viele Blasen machen einen Schaum. 9.

Aqua congelata fit glacies. 10.

A' meg fagyott vltz jéggé válik: 10

Gefrorenes Wasser wird zu Eis: 10.

Ros congelatus dicitur pruina.

A' meg fagyott harmat rúz-maráznak mondatik.

Gefrorenes Thau, wird Reif genannt.

Ex sulphureo vapore fit tonitru,

A' kén-köves gözölgésből menydörgés lefzsz,

Aus dem schwefelichten Dampfe entsteht ein Donner,

quod e nube erumpens cum fulgure 11. tonat, & fulminat.

a' melly a' felhőből ki-rohanván villámárral 11. együtt, dörog, és menykövet hullat.

welcher aus der Wolke mit einem Blitze 11. hervorbrechend donnert, und einschlägt.

O b s e r v.

3 Wody wystupuje Pára: 1.

Odrud bywagi Olaty, 2. a blizko nad Zemj Mlha. 3.

3 Opatul prisi a pada Désti 4. a Pijwal:

Désti zmrznuty gest Grad. (Arany, Ledowec): 5. napoly zmrzly Sneh, 6. zabity Rez.

W déstowem Oblaku, ktery naprotiw Slunce gest, okazu- ge se Duha, 7.

kteranz wyobrazugi Paprskowe Smečny, do Krupégy wod- nych sabagicý, (bigicý, wnitagicý.)

Krupé, padagicý do Wody, imj Bublínku, 8.

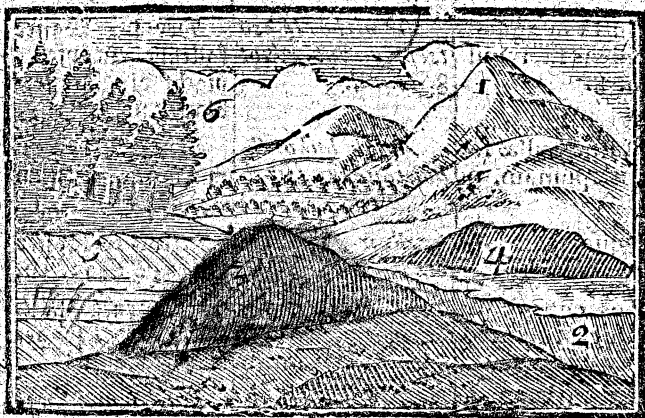
mnoho Dublinet delá Penn. 9. Woda zmrzla bude Led: 10.

Rosa zmrzla zúwe se Mraz. 3 sycowate Pary býwa Srom, ktery, kdyz 3 Oblakem wystrouge, (wytá, wyrazi se,)

6 Bleskem, 11. hýmá a blizka se.

VII. ~~IIII~~ ~~IIII~~ ~~IIII~~ ~~IIII~~

Terra. A' Föld. Die Erde.

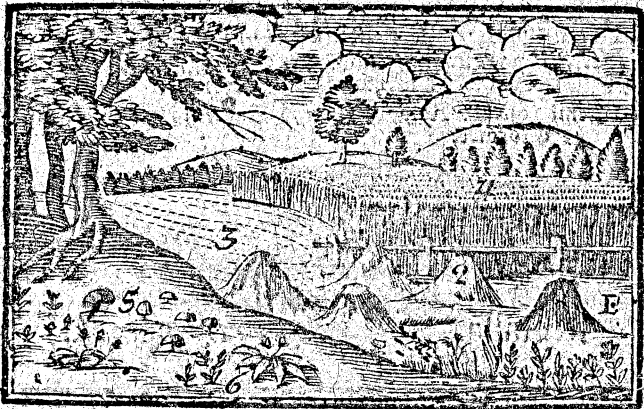

<p>Super terrâ sunt: alti montes, 1 profundæ valles; 2</p> <p>elevati collès; 3 planî campi, 5. opacæ sylvæ: 6.</p> <p>intra terram autem cavæ spe- luncæ. 4.</p>	<p>A' földön vagy- nak; magas he- gyek, 1. mély völ- gyek; 2.</p> <p>fel emelkedett halmok, 3. sík me- zők, 5. sárnyalós erdők: 6.</p> <p>A földben belöl- pedig üreges bar- langok, 4.</p>	<p>Auf der Erde sind: hohe Berge, 1. tiefe Thäler; 2.</p> <p>erhabene Hügel, 3. ebene Felder, 5. schattigte Wälder: 6.</p> <p>In der Erde aber hohle Klüfte, (Höh- len) 4.</p>
---	---	--

3. e m e.

Na Zemi asen: Wysoké Sory (Wrchy) 1. hluboké Doliny
(Andolj); 2.
pözdrwijeni Dohrbkowé, 3. rovná Pole, 5. tmawj (zastjneni)
Lefowé: 6.
w Zemi pał daupate Gestyne. 4.

VIII. ~~VIII~~
 Terræ foetus. A' Földnek termései.
 Die Erdgewächse.

Pratum 1. fert
 gramina cum flo-
 ribus & herbis,

quæ defecta fo-
 num fiunt. 2.

Arvum 3. fert
 fruges, & olera,
 4.

In sylvis prove-
 niunt: fungi, 5.
 fraga, 6. myrtilli
 &c.

Sub terra na-
 scuntur: metalla,
 lapides, & alia
 mineralia.

A' rét. 1. terem
 pásítot, virágok-
 kal, és füvekkel
 egybe,

a' mellyek le-
 vágattatván szá-
 nává 2. lesznek.

A' szántó- föld
 3. terem minden-
 féle gabonát, és
 veteményt. 4.

Az erdőkön ne-
 vednek a' gom-
 bák. 5. eprek, 6
 varjú megygyek,
 's a' t.

A' föld alatt te-
 remnek az értzek,
 a' kövek, és egyéb
 bányászndk.

Die Wiese 1. trägt
 Gras, mit Blu-
 men und Kräutern,

welche abgehauen
 zu Heu werden; 2.

Das Ackerfeld 3.
 bringt Getreide und
 Getwächse. 4.

In den Wäldern
 kommen hervor:
 die Erdschwämme,
 Erdbeere, Heidel-
 beere u. d. gl.

Unter der Erde
 wachsen die Metal-
 le, (Erze,) die Stei-
 ne, und andere Mi-
 neralien.

Zemské Drostliny, (Aurody.)

Zauka 1. přináší Trávu s Květin a Bylinami (Zelinami) kterážto zlatě (3 sečený, zlofený) Seno 2. býwají.

Rož 3. přináší Obilj, a Zelj (Kapustu.) 4.

W Lesých wyrostají Sauby, 5. Sahody, 6. Čecergetky, (Dorůvky, myrtové Sahůdky)

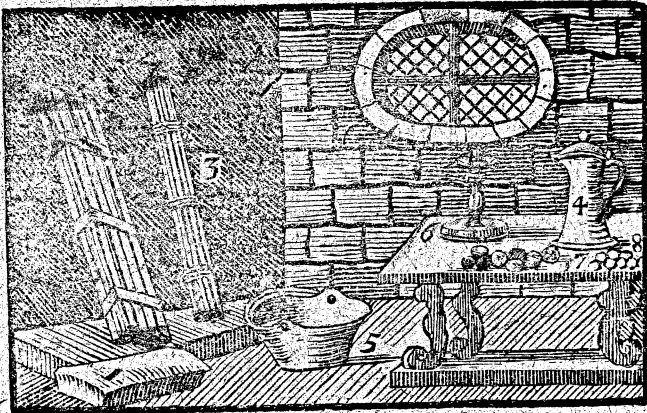
Pod Zemj rostou: Kovy (Kuda,) Kamenj, a jinj zemstj Otokowé.

IX.

Metalla.

Az Értz-nemek.

Die Metalle.

Plumbum 1. est molle & grave.

Ferrum 2. est durum, & durior chalybs. 3.

Artifices faciunt e stanno cantharos, 4.

e cupro athena; 5.

ex orichalco sandelabra, 6.

ex argento Thaleros (Vallenses.) 7.

Aurum est pretiosissimum; ex hoc cuduntur numi aurei, (ducati.) 8.

Argentum vivum liquet semper, & corrodit metalla.

Az on 1. lágys és nehéz.

A' vas 2. kemény; az atzel 3. pedig még keményebb.

A' mester emberek a' tznból kánnakat 4. készítenek;

a' vörös rézből üstöket; (réz fazekakat.) 5.

A' járga rézből gyertya tartókat; 6.

az ezüstből Talerokat. 7.

Az arany legbetszebb; ebből veretnek az arany pénzek. 8.

A' kéneseó mindenkor hig, és özverágyá az értzetket.

Das Blei 1. ist weich und schwer.

Das Eisen 2. ist hart, und noch härter der Stahl. 3.

Die Künstler machen aus Stain die Kannen; 4.

aus Kupfer die Kessel; 5.

aus Messing die Leuchter; 6.

aus Silber die Thaler. 7.

Das Gold ist das theuerste; aus diesem werden die Goldmünzen (Ducaten) 8. geprägt.

Das Quecksilber ist immer flüchtig, und zerfretzt die Metalle.

K o w y.

Ólomo 1. gest méré a tézte.

Železo 2. gest tvrde, Ocel 3. pak gesté tvrdsi.

Kemessnjcy delagi 3 Cynu Kowky, 4.

3 Medí Kotky, 5.

3 Mofazy Switnyky, 6.

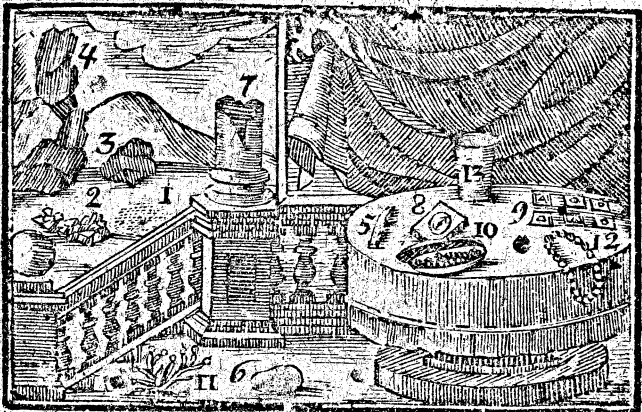
3 Strjbra Tolary. 7.

3Plato gest neydražsi;

3 tohoto se bigi (bugi) žlate Penze, (Dufaty.)

3 žive Strjbro (žlut) wždycky gest tekucy (stopene) a žive Kowky.

X. 1 2
Lapides. A' Kövek. Die Steine.

Arena 1. & sabulum 2. sunt lapides minuti.

Saxum 3. est pars petræ. 4.

Cos, 5. silex, 6. & marmor, 7. sunt obscuri lapides.

Magnes 8. attrahit ferrum.

Gemmæ 9. sunt lapilli pellucidi:

A' fövény 1. és a' homok 2. apró követsek.

A' kö-darab 3. a' kösziklának része. 4.

A' sën-kö, 5. tűz kö, (kova) 6. és márvány-kö, 7. és márvány kövek.

A' magnes 8. magához vonnya a' vasat.

A' drága kövek 9. által - világozó (a' villágoslágot által botsátó) követsek.

Der Sand 1. und Kies 2. sind kleine Steinchen.

Der Stein 3. ist ein Stück eines Felsen. 4.

Der Wesstein, 5. Feuerstein, 6. und Marmorstein, 7. sind undurchsichtige Steine.

Der Magnet 8. zieht das Eisen an sich.

Die Edelsteine 9. sind durchsichtige Steinchen;

ut :

ut: candidus a-
damas, rubeus ru-
binus, caerulea
sapphirus, viridis
smaragdus, lutea
hyacinthus &c.

et micant, si
angulati sunt.

Margaritæ, &
uniones 10. cre-
scent in conchis;

Corallia 11. in
mari, ad instar
arbulculorum.

Succinum 12.
colligitur ad ma-
re, præcipue in
Borussia.

Vitrum 13. est
simile crystallo.

ügymint: a' iun-
döklo fejer- gye-
mánt, a' piros ru-
bint, a' kék sa-
fir, a' zöld sma-
ragd; a' sárgálló
hiatzint s'a' t.

és tündöklőnek-
is, ha szegeltetsek
Az apró gyön-
gyök, és jó féle-
nagy gyöngyök 10
a' tsi ákban ter-
menek;

A' Kalárisok 11.
a' tengerben, apró
tsemetétskek for-
májára.

A' gyanta 12.
a' tenger szélén
szedetik, kivált-
képen Prúzfusz
országban.

Az üveg 13. ha-
sonlatos a' Kris-
tályhoz.

als: der weisse
Diamant, der ro-
te Rubin, der
blaue Saphir, der
grüne Smaragd,
der gelbe Hyacinth
u. d. gl

und glänzen wenn
sie eckig sind.

Die kleinen Per-
len, und die gro-
ßen Perlen 10. wachsen
in Muscheln;

Die Korallen 11.
im Meere, in Ge-
stalt kleiner Bäume
chen.

Der Asphalt 12.
wird am Rande
des Meeres gesam-
melt, hauptsächlich
in Preussen.

Das Glas 13.
ist dem Kristalle
ähnlich.

K a m e n j.

Pisetz 1. a' Kysy (Kamenj) 2. gest roztoštorany (setčen,
šlucen, ždoben) Kamen (Kamýnek.)

Kamen 3. gest Cašt (Caštka) Stáky. 4.

Brus, 5. Štremen (Kremen,) 6. Mramor, 7. gšau temné
(tmavé, zatmělé) Kamenj.

Magnet 8. přitahuje železo k sobě.

Dráhé Kamenj 9. gšau Kamýnowé přehledniwj, (swětlí:)
gako: bjl, Diamant (Démant), černý Rubín, modrý
Zafir, zelený Smaragd, žlutý Jacynt, a. g. p. r.

a. blisťj se, když gšau ohlomatj.

Drobné Perly a' weliké Perly 10. rostau w Oštrigach (moř-
štych šlemězdich, Škofčerinach.)

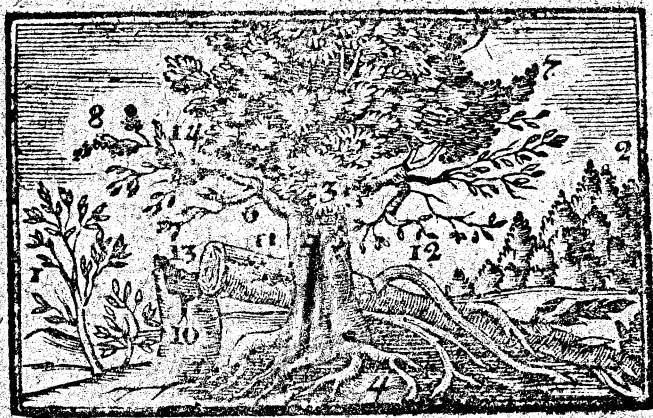
Korale 11. w Morí na Pódebu (Způsob) malých Štroměšw.

Úgšstáyn 12. wěta se při Morí, zwlášt w Prúšch (w
Příšemi.)

Štko 13. podobné gestú Kristálu.

XI.

Arbor. Az Élő-fa. Der Baum.

E semine pro-
erescit planta. 1.

Planta abit in
fruticem. 2.

Frutex abit in
arborem. 3.

Arbor sustenta-
tur a radice. 4.

E radice surgit
stirps. 5.

Stirps dividit se
in ramos, 6. &
frondes, 7. quae
habent folia. 8.

A magból plân-
ta 1. nevelkedik.

A plânta tse-
metévé 2. válik.

A tsemete élő-
fává 3. lesz.

Az élő-fát a'
gyökér 4. tartja.

A gyökérből
emelkedik fel a'
tör'sök. 5.

A tör'sök el-
oszlik ágakra, 6. és
gallyakra, 7. a'
nellyeken levelék
8. vagnak.

Aus dem Saa-
men wächst die
Pflanze 1. hervor.

Die Pflanze wird
zu einem Strauche 2.

Der Strauch er-
wächst zu einem
Baume. 3.

Den Baum er-
nährt die Wurzel. 4.

Aus der Wurzel
erhebt sich der
Stamm. 5.

Der Stamm
theilt sich in die
Aeste, 6. und Zweig-
e, 7. an welchen
die Blätter (das
Laub) 8. sind.

Cacu-

Cacumen 9. est
in summo.

Truncus 10. ad-
hæret radicibus.

Caudex 11. de-
sectus in irabes
aptatur.

Habet autem
corticem, librum,
12. pulpam, &
medullam. 13.

Viscus 14. ad-
nascitur ramis,

qui etiam gum-
mi, resinam, &
picem exsudant.

A teteje 9. leg-
fellyül vagyon.

A töve 10. a'
gyökérhez vagyon
ragadva.

A deroka 11.
le-vágattatván ge-
rendának készítte
tik.

Vagyon pedig
néki néjja, hár-
tyón, 12. belső
vastagréfzi, és bé-
lő 13.

Az enyves - lép
14. az ázákön te-
rem,

a' mellyek ma-
gokból mátska-mé-
zet-is (mézgát)
gyantát és szur-
kot, mint vala-
melly veréstéket,
botsátanak.

Der Stipfel 9. ist
zu höchst.

Der Stock 10.
hängt an den Wur-
zeln.

Der abgehauene
Kloß 11. wird zu
Balken zugerichtet.

Er hat aber et-
ne Rinde, den Bast,
12. das Holz und
den Kern. 13.

Der Mistel (Bo-
gelleim) 14. wächst
an den Aesten,
welche auch das
Gummi, Harz und
Wech ausschützen.

Strom.

3 Semene wyrostá Weystřelet (Frostlina, Byk.) 1.

Weystřelet wyrestá w Ker. 2.

Ker se stává Stromem 3.

Strom zdržován bývá od Kořeně. 4.

5 Kořeně powstává (wystupuje, wyzdvihuje se) Amen. 5.

Amen rozděluge se na Wětwy, 6. a Katolesti, 7. na kře-
r, ch gsau Listy. 8.

Wrch 9. gest neywýš.

Pen (Páez) 10. přidrží se Kořeně.

Spaleť (Klad, Pen, Páez) 11. zřátý pripravowan bývá na
Trámy, (Dřevna.)

Ná pať Káru, Lžo, (wnitěnj Káru) 12. libiwé Dřewo,
a Gádro, (Čížek.) 13.

Lep ptací roste na Wětwech,

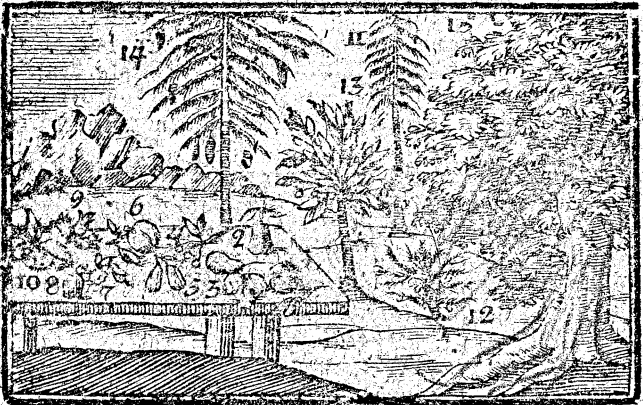
kteréžto y Gummi, Pryskýčej, a Smolku wypotj, (myrá-
segi, wypaustěgi.)

XII.

Fructus arborum.

A' Fákna-gyümöltsei.

Die Baumfrüchte.

Poma decerpuntur a fructiferis arboribus.

Malum 1. est rotundum.

Pirum 2. & ficus 3. sunt oblonga.

Cerasum 4. pendet longo petiolo;

Prunum 5. & persicum, 6. breviori;

A' gyümöltsök a' gyümöltstermő-fákról le-szedettének.

Az alma 1. gömbölyű.

A' körtvély, 2. és fige 3. hosszatskák.

A' tseresnye 4. hosszúszáron függ;

A' szilva, 5. és a' baratzk 6. rövidebben;

Das Obst wird von den Obstbäumen abgeflucht, (abgelesen.)

Der Apfel 1. ist rund.

Die Birne 2. und die Feige 3. sind länglicht.

Die Kirsche 4. hängt an einem langen Stiele, (Stengel.)

Die Pflaume, (Zweitsche) 5. und die Pirsche 6. an einem kürzeren;

morum

morum 7. brevissimo.

Nux juglans, 8. avellana, 9. & castanea, 10. cortice & putamine teguntur.

Steriles arborescunt: 11. abies, ornus, alnus, betula, cupressus, fraxinus, salix, tilia, &c.

sed pleræque sunt umbriferæ.

At juniperus 12. & laurus 13. ferunt baccas;

pinus 14. strobilos; fagus glandes, quercus 15. autem glandes & gallas.

a' fa - speri 7. leg - rövidebben,

A' nagy dió, 8. a' mogyoró, 9. és a' gesztenye, 10. külső héjjal, és belső kemény héjjal vágyanak bébörítva.

Gyümölcstelen fák: 11. a' jegenye - fa, gyertyán - fa; eger - fa, nyír - fa, tziprus - fa, körs - ös - fa fűzfa, hárs - fa, és egyebek,

hanem többnyire árnyékot tartanak.

De a' gyalog - fenyő, 12. és a' borostyán - fa 13. termenek apró magokat;

a' fenyő - fa 14. hosszú fenyő - diót; a' bikk - fa, makkot; a' tserfa 15. pedig makkot és gubitsot.

die Maulbeere 7. am kürzesten.

Die wälsche Nuß, 8. die Haselnuß, 9. und die Käste 10. sind in die Rinde, und Schale eingewickelt.

Unfruchtbare Bäume sind: 11. die Tanne, die wilde Nesselche, die Erle, die Birke, die Cupresse, die Nesselche, die Weide, (Fesler) die Linde u. d. gl.

doch die meisten sind schattigt.

Aber der Wacholderbaum (Hollerbaum) 12. und der Lorbeerbaum 13. tragen Beere; die Fichte 14. Tannzapfen; die Buche Eichel; die Eiche aber 15. Eichel und Galläpfel,

Stromové Ovoce.

Ovoce zbrá (trhá) se z vžitečných (plodných) Stromův. Gableto 1. gest. okraňlé. Hruška 2. a. šit. 3. gšau obdlauné (podlaunowaté.) Třešně 4. wif. na dlauné Stopce; Sljwa (Trta) 5. a Břešew (Břešyně) 6. na kratšim; morušowa Gahoda 7. 7. na nejkratšim.

Wass.

Wlasty Ořeč, 8. Ljstowec, 9. Kasstan, 10. gsau zawinuté
 do kúry a Súpiny (Láštiny.)
 Nevžitecnj (nepłodnj) Stromowé gsau. 11. Gedle, Grab,
 Gelfse, Bija, Cypris, Gesen, Wrbá, Lpa, a g. p.
 než wétsim Dilem gsau zásténujéj,
 ale Galowec 12. a bobkowj Strom 13. nesau Bahodky
 (Bobky.)
 Borowice 14. Sústy, But Butwu, Dub 15. pat žalud a
 Sústy, (Galles.)

Flores. *A' Virágok.* Die Blumen.

Inter flores no-
 tissimi sunt :

Primo vere :
 viola, 1. hyacin-
 thus, 2. narcissus ;
 3.

A' virágok közt
 leg - ismereteseb-
 bek :

Tavaszkézdetin :
a' viola, 1. hia-
tzint, 2. nártzis ;
 3.

Unter den Blu-
 men sind die be-
 kanntesten :

Im angehenden
 Frühlinge : 1. die
 Veilchen, 1. die
 Hyacinthe, 2. die
 Narzisse ; 3.

Tum

Tum lilia, 5.
alba, ac lutea,
& cærulea;

Tandem rosa,
6. caryophyllum,
7. amarantus &c.

Ex his nectan-
tur. ferta, 8. &
serviæ. 9.

Etiã addun-
tur herbæ odora-
tæ; 10.

ut: amaracus,
abrotonum, ruta,
lavendula, rosma-
rinus, hyssopus,
nardus, ocimum,
salvia, menta, &c'

Inter campestres
flores II. notissi-
mi sunt:

Primula veris,
lilium conval-
lium, cyanus, cha-
mæmelum, ser-
pillum, intuhus,
(cichorium) &c.

Inter herbas:
trifolium, absyn-
thium, acetosa,
urtica, plantago,
millefolium, lap-
pa, &c.

Tovább a' fejtér,
sárga, és kék li-
liamok, 5.

azután a' rózsá,
6. székfü, 7. bár-
sony virág, és
egyebek.

Ezekből kötnek
kofzorúkat, 8. és
bokrétákat, 9.

Jó-szagú füvek-
is 10. teletnek hoz-
zájok: |

úgy mint: májo-
ránna, Isten-sa,
rúta, levendula,
rozmaring, isóp,
spikinárd, bazsa-
likom, sállya, men-
ta, és egyebek.

A' mezeti virá-
gok II. között leg-
isméretesebbek:

a' kikierts,
gyöngy-virág, bú-
za-virág, szék-fü,
kakuk-fü, katang-
kóró's a't.

A' füvek között:
a' ló-herc, az
üröm, fóska, tsa-
lán, úti-fü, eger-
fark, lapu's a't,

Ferner die Lilie,
5. die weiße, gel-
be, und -blaue;

endlich die Rose,
6. die Nelke (Nagerl)
7. das Tausendschön
(Sammtblume),
u. d. gl.

Aus diesen wer-
den Kränze, 8. und
Strauschen 9. ge-
bunden.

Auch werden da-
zu wohlriechende
Kräuter 10. ge-
nommen:

als: Majoran,
Stabwurz, Maute,
Lavendel, Rosma-
rin, Isop, Warde,
(Spick) Basilie,
Salbey, Münze,
u. d. gl.

Unter den Feld-
blumen sind die be-
kanntesten:

Die Murtel, das
Mayblümlein, die
Kornblume, die
Chamille, die
Quendel, Endivie
(Zichorie) u. d. gl.

Unter den Kräu-
tern: der Klee, der
Wermuth, die
Sauerampfer, die
Wessell (Brennessel)
der Wegerich, die
Schafgarbe, die
Klette u. d. gl.

Tulipa 12. est | *A' tulipán 12. a'* | Die Tulpe ist die
 decus florum, sed | *virágoknak ékes-* | Zierde der Blumen,
 odoris expers. | *jege, de nintsen* | hat aber keinen Ger-
 | *semmi szaga.* | ruch.

R w j t j.

Mezy Kvitim neyznámegssi gšan:
 Pši Jacáku Podletj (3 Gara:) Sialka, 1. Jacynt, 2. Aeh-
 tit (Narcysa), 3.
 Dále, Lilia 5: bjla a žlutá y modrá;
 potom Růže, 6. Kárafilat (Sřebjky,) 7. Kvet Milosti a g. p.
 3 techto se wigi Wence 8. a Woničky. 9.
 Pridawany t ujm býwajj též y wonné Zelinj; 10.
 gako: Magoránek, Bozj Dřevce, Kautá, Lewenda, Rozma-
 rýn, Izop, Spikanard, Bazylka, Mátá a g. p.
 Mezy poljim Kvitim 11: neyznámegssi gšan:
 Kacíka, (Panboweklucky) Konwallium, (Lesnj) Lilium, (Moz-
 draika) Charba, Kumenek (polnj) Sřebjky, (Ma-
 tej) Důška, Cefanta a t. p.
 Mezy Zelinami: Dětel (Geel,) Pělnet, Sslawj, Kopri-
 wa (žihlawá,) Gytweel, Myssi Ocásek (Chwošjít,)
 hoř, Lopau a t. p.
 Tulipán 12. gšt Ozdoba Kwjtkám, ale bez Wúne.

XIV.

(Ch)Olera. *A' Keri-vetemények.*

Die Gartengewächse.

In hortis nascuntur olera :

ut : petroselinum, 10. lactuca, 1. brassica, 2. cepa, 3. allium, 4. lissler, 6. rapa, 7. raphanus, 8. nasturtium, 9. cucurbita, 5. cucumeres, 11. atque pepones. 12.

Accedunt etiam : asparagus, sinapi, pyrethrum, anethum, cuminum, anisum, cyclaminus &c.

A' kertekben teremnek a' kertivetemények :

ágymint : a' petreselyem, 10. saláta, 1. káposzta, 2. veres hagyma, 3. fok-hagyma, 4. járga-répa, 6. (murok,) fehér-répa, 7. retek, 8. tormá, 9. tök, 5. ugorkák, 11. és dinnyék, 12.

Íze járúl a' spárga-ís, a' mustár, tárkony, kapor, kömény, anis, és a' földi alma, (krompér) s egyebek.

In den Gärten wachsen die Gartengewächse :

als : die Petersilge, 10. der Salat, 1. der Kohl, 2. der Zwiebel, 3. der Knoblauch 4. die Erbsen, 6. die Rüben, 7. der Rettig, 8. der Meerrettig, (Kran) 9. der Kürbis, 5. die Gurken (Umrken) 11. und die Melonen 12.

Hiezu kömmt noch : der Spargel, der Senf, der Bertram, der Dillen, der Kümmel, der Anis, und die Erdäpfel. (Kartoffeln) u. d. gl.

Záhradnj Owoce.

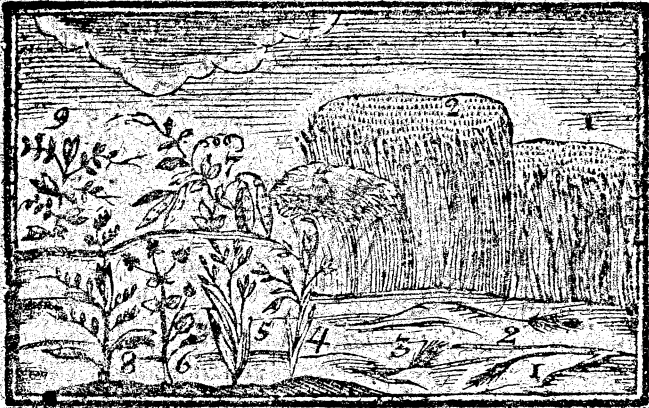
W Záhradách rostaú záhradnj Owoca :

gato : Petružel, 10. Salát, 1. Zelj (Káposzta,) 2. Cybule, 3. Cesnek, 4. Mrkev, 6. Répa, 7. Redkew, 8. Křen, 9. Cytew (Cetwice,) 5. Wokurky, 11. a Melanny (Dyne.) 12.

Sam patj gesse : hromowé Korenj (Spargl,) Soricce, Tárkan, (Peltramowi) Kopr, Anisu, (Kaska,) Aniz, a zemské Gablka (Zematy, Brambor.) s g. p.

XV.

Fruges. A' mezzei-vetemények.
Das Getreide, oder Feldfrüchte.

Quoddam frumentum crescit super culmum geniculis distinctum.

Némellyik élet száron terem, a' mellynek külömb külömb izatskéi vagynak.

Einiges Getreide wächst auf einem Halme, welcher in Knötchen getheilet ist.

Talia sunt: triticum, 1. filigo, 2. ipelta (zea), hordeum, 3.

Illyenek a' búza, 1. rozs, 2. tenkely, árpa, 3.

Dergleichen ist der Weizen, 1. der Roggen, 2. der Spelt (Dinkel), die Gerste. 3.

Horum spica aut habet aristas, aut est mutila.

Ezeknek kalásza vagy szákhás, vagy pedig tar.

Dieser ihre Aehre hat entweder Spizen, oder ist sie abgestumpft.

Ipsa

Ipsa tamen grana fovet semper in gluma,

Quoddam prospica habet paniculam, grana fasciatim continentem;

ut: avena, 4. milium, 5. panicum, 6.

Differt ab his omnibus frumentum Turcicum (fagopyrum.)

Legumina habent siliquas, quae grana valvulis includunt.

Ut: pisum, 7. faba, 8. cicer;

& his minora: lens, & vicia, 9.

Sed papaver caput habet, idque rotundum.

A magot mind-azáltal mindenkor tokotskában neve-
li.

Némellyiknek kalászfelyett fűrtös feje vagy on, mellyben bokrosan vagynak a' mag-szemek;

ilyenek; a' zab, 4. a' köles, 5. és a' tatárka, 6.

Mind ezeztől különbözik a' török-búza (kukuritza, teneri.)

A hüvelykes-ve-teményeknek hüvelyek vagy on, mellyek a' szemeket nyíló tokotskában tartják.

Illyenek; a' borsó, 7. bab, 8. tztitzer-borsó;

és a' mellyek ezeknél kisebbek, úgy mint: a' lentse, és a' lennek, 9.

De a' máknak feje vagy on; még pedig gömbölyű.

Die Körner trägt sie immer in Balg-lein.

Einiges hat anstatt der Aehre ein Köbtlein, welches die Körner büschelweis in sich enthält;

als: der Haber, 4. der Hirsen, 5. das Heydenkorn (der Heyden.) 6.

Von allen diesen unterscheidet sich das türkische Korn (Kukuruz.)

Die Hülsenfrüchte haben Schotten, welche die Körner in Fächlein einschließen.

Als: die Erbse, 7. die Bohne (Fsole) 8. die Kichern;

und welche kleiner als diese sind, nemlich die Linse, und die Wicke, 9.

Aber der Mohr hat einer Poppf, und zwar einen runden.

Obilj, (Zbožj.)

Nejteré Obilj roste na Stěble, Sauctami rozděleném.
Tatowé gšau: Pšfenice, 1. Žito (Kéz,) 2. Špalda (Wol-
ter,) Beemen, 3.

Těhto Klas anebo má Ošti, aneb gest hoły (tupy, bez Ošj.)
Žrna wšak w dyky w Plewě chowá (zakrywá, uosý.)

Nejteré na Mjstě Klasu má Oštěblo, Žrna w sobě Zwaz-
tem zdržugjčy.

Gako: Owes, 4. Gáhly (Proso,) 5. Pohanka (Tatarka.) 6.
Odeššech těhto roždlně gest turecké Žito (Kukurice.)

Wáry (wárné Zbožj) má Struty, která Žrna do Luštin
(Šupin) zawjragj.

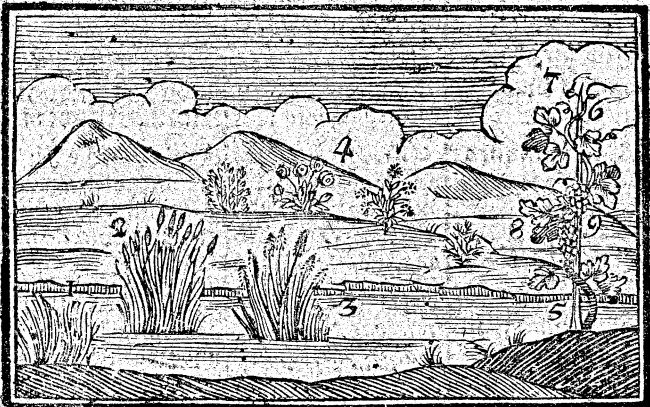
Gako: Šrach, 7. Bob (Fazole,) 8. Cyzrna;
a které od těch menšj gšau, gako: Ššoffowice, a Wykem. 9.
Ale Maš má Šlawičku (Paličku,) a syce otrauhau, (tu-
Powatau.)

XVI.

Frutices.

A Tsemeték.

Die Sträuche, oder Stauden.

Planta

Planta, quæ major & durior est, quam herba, dicitur frutex;

ut sunt, in ripis & stagnis: juncus, 1. enodis scirpus, 2. typhas ferens,

et nodosa, intusque cava arundo. 3.

Alibi crescunt: 4. rosa, ribes, grossularia, acacia, rubus, sambucus, & juniperus.

Item vitis, 5. quæ emittit palmites; 6.

ethi capreolos, 7. pampinos, 8. ac racemos, 9.

quorum scapovæ pendent continentia acinos.

Az oltyn plantá, a' melly nagyobb, és keményebb, mint a' fütszemetének mondatik;

A' mitsöddsok, a' viz partokon és a' tóokban: a' káka, 1. a' tsomónélkül való gyékény-káka; 2. a' melly káka-botot (pakát) terem,

és a' tsomós, belől pedig üreges nád 3.

Más helyeken terem 4. a' rózsá, tenyéri-szőlő, köfzemele, kökény, tsipke, a' bodza, és a' gyalog-senyő.

Ismét a' szőlőtő, 5. a' melly szőlő-vejszőket 6. bortsát,

ezek pedig tekerős kattsokat, (bajúszokat,) 7. leveleket, 8. és gerezdeket, 9.

a' melyeknek tsutkái (szarvai) fuggenek a' szőlőszemek, a' melyekben szőlőmagok ragynak.

Die Pflanze, welche größer und härter ist, als ein Kraut, wird Strauch genannt;

als da sind: an den Ufern und in stehenden Wassern: die Binse, 1. die Gumpfen ohne Knoten. 2. welche Nasrenkolben trägt,

und das knottichte auch innen hohle Schilfrohr 3.

An anderen Orten wachsen: 4. der Rosenstock der Johannisbeerbusch, (Nebelftaude,) Stachelbeerstrauch (Aggittfstaude), die Schlehe, die Hollerstaude, und das Wacholderbäumchen.

wie auch der Weinstock, 5. welcher die Neben hervortreibt;

und diese die Gählein, 7. die Weinblätter, 8. und die Trauben,

an deren Rändern die Weinbeeren hangen, welche innenwendig Kerne haben.

Křowj, aneb Křowina.

Dylina (Weystrelet,) která wětšji gest a twrdšši, než Jeli-
na, gmenuge (nazýwá) se Křer (Křowj;)

gakož gšau: na Hřezých a Gezeřích (šogatých Wodách;)
Sytj, 1. Třtina (Křatšš) bez Saučkřw, 2. kteráž
Přálicty nese,

a sukowatá y wujtř prázdňá Trst (Třtina.) 3.

Ginde rostan: 4. řřzowý Křer (Ššp,) Hřozny Swatěho Jř-
na (Rybžle,) Břřš, planě Trnty, Ššpinky, Břž,
a Gřlowec.

Opět winný Rmen, 5. který wypauššji winně Křatolesti; 6.
a tyto Pěpřntky (Rucičky,) 7. Lřstj, 8. a Hřozny Gřho-
deř plně, 9.

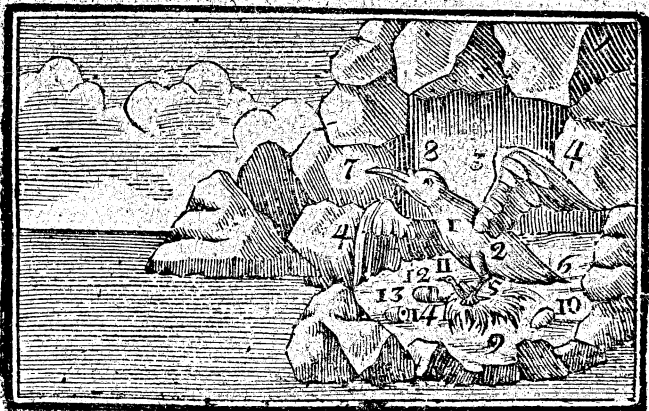
na kterýchž Štopkřch Žrna wřšy, Gřbřa magjčy.

XVII.

Animalia, & primum Aves.

Az Élő-állatok, és először-is a' Madarak.

Die Thiere, und erstlich die Vögel.

Animal

Animal vivit, sentit, movet se;	<i>Az élő-állat él, érez, magát mozgatja;</i>	Das Thier lebet, empfindet, beweget sich;
nascitur, & moritur;	<i>születik és meghal;</i>	wird geboren, und stirbt;
aut stat, aut sedet, aut cubat, aut graditur.	<i>vagy áll, vagy ül, vagy fekszik, vagy jár's kél.</i>	steht oder sitzt, oder liegt, oder geht.
Avis 1. tegitur plumis, 2. volat pennis; 3.	<i>A madár 1. be van fedve pehelyel, 2. repül tollalival; 3.</i>	Der Vogel 1. ist mit Federn 2. bedekt, fliegt mit den Fittigen, 3.
habet duas alas, 4. et totidem pedes, 5. habet quoque caudam, 6. et rostrum. 7.	<i>vagyon két szárnya, 4. és ugyanannyi lába, 5. vagyon farka-is, 6. és orra. 7.</i>	hat zween Flügel, 4. und eben so viele Füße, 5. hat auch einen Schwanz, 6. und einen Schnabel. 7.
Femella 8. in nido 9. ponit ova, 10. iisque incubans excludit pullos. 11.	<i>A nőstény 8. a fészekben 9. tojásokat 10. tojik, és azokon ülven ki-költi a madárfiakat, 11.</i>	Das Weibchen 8. leget im Neste 9. Eyer, 10. und darüber sitzend brütet (hectet) es Junge aus. 11.
Ovum tegitur testa, 12. sub qua est albumen, 13. in hoc vitellus 24.	<i>A tojás be-vagyon fedve héjjal, 12. a melly alatt vagyon a tojásfehérje, 13. ebben pedig a szék. 14.</i>	Das Ey ist mit der Schale 12. umgeben, unter welcher das Eyerweß, 13. und in diesem der Dotter 14. ist.

Zvířata, a předné Ptácy (Ptactwo.)

Zvíře žije (živo gest,) cýtj (čije,) hýbe se;

rodj se, a vmjrá;

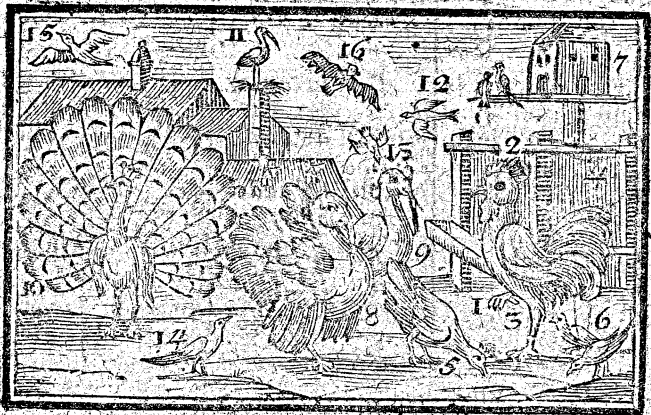
stojj aneb sedj, ležj aneb chodj.

Pták 1. přikryt gest Perjem, 2. lita s Břkmi (Přkmi,) 3.

má dvě křídla, 4. a tolik noh, 5. má též ocas, 6. v Pyši
 (ptáci Nos, 305.) 7.
 Samice 8. hese w šmíždě 9. Weyce, 10. na kter, ch) sedě wy-
 kvočí (wysedí, wyléhne) vtládě. 31.
 Weyce gest. obtáhnuté (odvinuté, přičryté) 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
 Weyce gest. obtáhnuté (odvinuté, přičryté) 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
 pod kterauz gest Břek, 13. w něm žlautek, 14.

XVIII.

Aves domesticæ. A' házi-madarak.

Das Hausgeflügel.

Gallus,

Gallus, 1. qui cantare solet; habet cristam, 2. & calcaria. 3.

Castratus dicitur capo, & signatur in ornithothrophio. 4.

Gallina 5. rursus patitur fimeum, & colligit granum;

sicut & columbae, 6. quae educantur in columbario; 7.

et gallopavus 8. cum sua meagride, 9.

Formosus pavo 10. superbit peninis suis.

Ciconia 11. nidificat in tecto.

Hirundo, 12. passer, 13. pica, 14. monedula, 15. & vespertilio, 16. volitant circa domos.

A' kakasnak 1. a' melly kukorikolni szokott, társja 2. vagon, és farkantyúja. 3.

Ha ki-herélik, kappannak hívják, és a' ketretzben 4. hízlalják.

A' tyúk 5. keresdegél a' szemekben, és fel-szedegeti a' szemeket;

valamint a' galambok-is, 6. a' mellyek a' galambházban 7. tartatnak;

és a' kakaspulyka 8. a' maganöstényével 9. együtt.

A' szép páva 10. kevélykedik a' magatollaiban.

A' gólya 11. a' ház-tetején rak fészket.

A' fetske, 12. veréb, 13. szarka, 14. tsóka, 15. és denevér, 16. repdesnek a' házak körül,

Der Hahn, 1. welcher zu frühen pflegt, hat einen Kamm, 2. und Sporn. 3.

Wenn er beschnitten wird, heißt er ein Kapoun, und wird in der Hühnerstiege 4. gemästet:

Die Henne 5. scharret den Mist, und suchet die Körner auf;

gleichwie auch die Tauben, 6. welche in dem Taubenschlage 7. erzogen werden;

und der Kalkutische (indianische) Hahn (Pockershahn) 8. mit seiner Henne. 9.

Der schöne Pavo 10. stolzieret mit seinen Federn.

Der Storch 11. nistet auf dem Dache.

Die Schwalbe, 12. der Sperling, 13. die Uelster, 14. die Dohle, 15. und die Fledermaus 16. flattern um die Häuser.

Přectwo domácý, (domownj Drůbež.

- Kohout, 1. který kochává (spívává,) má žeben (Chochol) 2. a Ostrohy. 3.
 vyřezaný (wytlesťený) šlove Kapoun, a krměn bývá w
 Kurnicy (Kurnjku.) 4.
 Slepice 5. hrabe Nřwu, (Smeti) a žbjřá Žřna:
 gakož y Solubi, 6. který wchowáwani býwagi w Solubnj
 ku (Solubincy;) 7..
 y Indýř (Wlašř Kohaut, Morák) 8. se swau Slepicy (In
 dyřkau, Morřkau.) 9.
 Krásný Páw 10. peyřři sy w swem Perj.
 Čap, (Dobán) 11. hřřřđj se na Štrěsse (Dachu.)
 Wlašřowice, 12. Wrabec, 13. Štraka, 14. Kawka, 15. a
 Neropyř 16. lřtagi okolo (wůkol) Domáw.

XIX.

Oscines.

Az éneklö madarak.

Die Gesangvögel.

Luscinia

Luscinia (*philamela*) 1. omnium suavissime cantat.

Alauda 2. cantillat volitans in aëre.

Coturnix 3. humi sedens:

cæteræ in ramis 4. arborum:

ut: passer canarius, fringilla, carduelis, acanthis, linaria, parvus parus, galgalus, rubecula, curruca. &c.

Discolor pitta-cus, 5. merula, 6. sturnus, 7. cum graculo, pica, & monedula, discunt humanas voces formare.

Pleræque solent includi caveis, 8.

A' fülemile 1. mindeneknél leggyönyörűségesebben énekel.

A' patsirta 2. *a' levegő - égben repdesvén énekelget.*

A' fürj 3. *a' földön ülven:*

a' többiek pedig a' fáknak galgalyain: 4.

ügy mint: a' kánári madár, a' pinyóke, a' tiglitz, a' tsiz, a' kenderike, a' kis tizinege, a' gáborka, (a' 16-pintyö) a' veres begygy, a' poszáta, és egyebek.

A' tarka publikán, 5. *a' rigó,* 6. *és feregély,* 7. *a' száikóval, a' szarkával, és tsókával egyetemben, megtanúlnak emberi szókatokot formálni.*

Többnyire kalitkákban 8. *szókat rekesztetni.*

Die Nachtigal 1. singt am lieblichsten unter allen Vögeln.

Die Lerche 2. singt flatternd in der Luft:

Die Wachtel 3. auf der Erde sitzend:

die andere auf den Aesten 4. der Bäume:

als: der Canarienvogel, der Fink, der Stiglitz, das Zeischen, der Hänfling, die kleine Meise, der Emmerling, das Rothkehlchen, die Grasmücke, u. a. m.

Der hunte Papagen, 5. die Umsel, 6. der Staar, 7. mit dem Häher, die Aelster, und die Dohle lernen menschliche Stimmen nachsprechen.

Meistens pflegen sie in Kästchen eingeschlossen zu werden.

Zpěwawé Ptactwo, (zpěwnj Ptácy.)

Slawjšt (Slawjčēt) 1. ze wšech neylsbezněgi zpjwá.
 Sštrivan (Sštrivánēt) 2. prozpěwuge ltaga w Powětj :
 Kiepelka (Kiepelice) 3. sedé na Zemi :
 ginj na Wětwech (Saluzech, Katolestech) 4. stromowých :
 gatož : přespolnj Kanárik (Zpěwáčēt,) Pěnkawa, (Pěnká ;)
 Štěhlit, Užit, Konorka, malá Sýkora, Dohušlac
 wa, (Štrnadle,) Čermentka, Pěnice, a g. w.
 Proměnný Pápausšet, 5. Kos, 6. Špaček, (Šškorēc,) 7.
 s Sogtau, Štrátau a Kawtau wěj se lidštau heč
 (lidšké Šlasy) wyšlowawati, (wyobrazowati, wy
 řěnantj.)
 Wětššim Dilem w Kletce 8. zawjřáwani býwagi.

XX.

Aves Campestris & Sylvestris.

A' mezci és erdei Madarak.

Das Feld- und Waldgestügel.

struthio

Struthio 1. est maximus ales;	A' strutz 1. legnagyobb, madár;	Der Strauß 1. ist der größte Vogel;
Regulus (trochilus) 2. minutus;	az ökör szem 2. leg-kissebb;	der Zaunkönig (Zaunschlüpfer) 2. der kleinste;
Noctua (bubo) 3. depicatisimus;	a' bagoly 3. leg-útállatosabb;	die Nachtweisse 3. der verächtlichste;
Upupa 4. sordidissimus: nam vel citur stercoribus;	a' büdös-banka 4. leg-tisztátalább: mert ganéj-jal él;	der Wübbkopf 4. der unflätigste: denn er nähret sich vom Kothe;
manucodiata 5. rarissimus;	a' paraditsom-madár 5. leg-ritkább.	der Paradiesvogel 5. der seltenste.
Phasianus, 6. tarda (otis), 7. surdus tetraon, 8. attagen, 9. per-dix, 10. rusticula, 11. turdus & ficedula, 12. in deliciis mensarum habentur.	A' fátzán; 6. tüzök, 7. a' siket-fujd-tyúk, 8. tsá-szár madár, 9. fogoly, 10. sneff (vizi tyúk), 11. húros, és a' fenyő-madár, 12. igen kedves eledélek.	Der Fasan, 6. der Trappe, 7. der taube Auerhahn, 8. das Haselhuhn, (Birkhuhn) 9. das Rebhuhn, 10. der Schnepf, 11. und der Krammetsvogel 12. werden für Leckerbissen gehalten.
Inter aves reliquas, quæ huc pertinent, 1 polis-simæ sunt: pervigil grus, 13. gemens turtur, 14. cuculus, 15. palumbes, picus, cornix 16. &c.	A' több ide tartozó madarak közt leg-nevezetesebbek: a' vigyázó darú, 13. a' nyögő gerlince, 14. a' kakuk, 15. a' vad-galamb, a' karkály, a' varjú 16. 's a' t.	Unter den übrigen Vögeln, die hieher gehören, sind die vornehmsten: der sehr wachsame Kranich, 13. die girrende Turstel-taube, 14. der Kukuk, 15. die Holztaube, der Specht, die Krähe 16. u. a. m.

<p>Phoenix, & pellicanus campestris, quem filios a serpente occisos, sanguine suo vivificare dixerunt veteres, sunt aves fictitiæ.</p>	<p><i>A' feniks, és a' mezei pellikán, melyről a' régiék a z t mondották, hogy a' kígyótól meg - öltetett fiait a' maga vérvél elevenítimég, tsak költött madarak.</i></p>	<p>Der Phönix, und der Pelikan, von welchem die Alten erzählten, daß er seine, von der Schlange getödteten Jungen, mit seinem eigenen Blute wieder belebe, sind bloß erdichtete Vögel.</p>
--	--	--

Polnj a Lesnj Ptactwo.

- Pstros 1. gest Pták neywétszi;
 Strjzicet (Kralicet) 2. neymenssi;
 Sowa 3. neyopowrzenésszi (neyopotupnésszi);
 Dubet 4. neysmedutégsszi: nebo Legua zere;
 ragský Pták 5. neyrjdszi.
- Dzajant, 6. Droff (Tetrew, Ruznj Sowa,) 7. Sluchan (Wlasty, Indyanski Rohant) 8. Gerabet, 9. Korotew (Kuroptwa,) 10. Turcaka (Plast) 11. Drozd, Kwjcała 12. za stolnj Lahádky (pochotné Arme) drzani (pokladani) býwagi.
- Mezy ginými Ptácy, kteri sem patji, neyobzwlástnésszi gsau: bdelý (bedliwý) Geráb (Keráb,) 13. Ptágcý Srdlicka, 14. Kukučka (Jezulka,) 15. lesnj (divotý, polnj) Sokub (Stiwnák,) Stratopaud (Dejel,) Wrána 16. at. d.
- Senyr, a polnj Pelikán, o kterémz Starj wyprawowali, zeby Mladé své od Sada usmrcené (zabité) Kwi swau objiwował, gsau wymysleni (sbásněni) Ptácy:

XXI.

Aves rapaces.

A' ragadozó madarak.

Die Raubvögel.

Aquila, 1. rex
avium, solem in-
tuetur.

Vultur 2. & cor-
vus 3. nutriunt se
c a d a v e r i b u s
(morticinis.)

Milvus 4. infec-
tatur pullos gal-
linaceos.

A' s a s, 1. a'
madaraknak Ki-
rállya, a' napba
belé néz.

A' sas-keselyü
2. és a' holló 3.
dög-hússal élnek.

A' héja 4. a'
tsirkéket üldözi.

Der Adler, 1.
der König unter den
Vögeln, sieht in
die Sonne.

Der Geier 2.
und der Rabe, 3.
nähren sich von
dem Aase.

Der Hühnergeher
4. verfolgt die
jungen Hühner.

Falco,

Faico, 5. nilus.
6. & accipiter, 7.
captant aviculas.

A' folyom, 5.
a' károly, 6. és az
ölyv, 7. az apró
madarakat fogdos-
sák.

Der Falk, 5. der
Eperber, 6. und
der Habicht 7. fan-
gen die kleinen Vö-
gel.

Astur 8. captat
columbas, & aves
majores.

A' sebes-szár-
nyú ölyv 8. a' ga-
lambokat, és a'
nagyobb madara-
kat fogdossa.

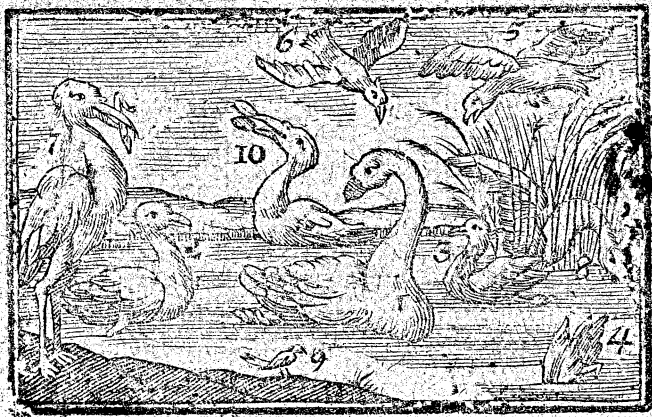
Der Weib 8.
fängt die Tauben,
und größern Vögel.

Laupežnj (drawj) Ptácy.

- Orel, 1. Král Ptákův patij (hledj) do Slunce.
Káně 2. a Křávec (Savran) 3. živj se Mřchou (Wes-
sen, Zechlinan)
Lunát 4. stíha (pronastědce) Kůčata.
Sotol, 5. Krahůvec (Krahulec) 6. a Gestiáb 7. chytagi
(Papagi) Ptácky.
Sage (Mysli Káně) Powj (gjmá) Sokuby a wětšj Ptáky.

XXII.

Aves aquaticæ. A' Vízi madarak.
Die Wasservögel.

Candidus olor.
1. anser, 2. &
anas 3. natant.

Mergus 4. se
mergit in aquas.

His annuera
fulicam, & peli-
canum 10. aqua-
ticum.

Halæetus 5. &
gavia 6. rapide
devolantes,

sed ardea 7.
flans in ripis, cap-
tant pisces.

Butio 8. inserit
rostrum aquæ, &
mugit ut bos.

Motacilla 9. mo-
tat caudam.

A' fejer hatyú,
1. a' lúd, 2. és a'
kátsa 3. úszkál-
nak.

A' búvár 4. a'
víz alá bukik.

Ezekhez szám-
láld a' szársát, és
vízi-pellikánt (ka-
nálos gémet.) 10.

A' halász ma-
dár 5. és a' gö-
dény 6. sebesen le-
repülvének,

de a' gem 7. a'
víz partokon áll-
ván, kapkodják a'
halakat.

A' vízi bika 8.
orrát a' vízbe dug-
ja, és bög mint
az ökör.

A' barázda-bil-
legtető 9. mozgat-
ja a' farkát.

Der weiße
Schwan, 1. die
Gans, 2. und die
Ente 3. schwimmen.

Der Taucher 4.
tauchet sich unter
das Wasser.

Zu diesen zähle
das Wasserhuhn,
und die Köffelgans.
10.

Der Fischeaer 5.
und der Kybitz. 6.
fangen schnell her-
ab fliegend,

aber der Kelger
7. stehend an dem
Ufer, die Fische.

Die Rohrdom-
mel 8. steckt den
Schnabel ins Was-
ser, und brüllet wie
ein Och.

Die Wachstelze
9. beweget den
Schwanz.

Wodné Ptactwo (Trubeř.)

Labut, 1. Hus, 2. a Káčice 3. pšowagi (pšangj.)
Řehár (divoká Káčice) 4 pohyžuge (topj) se pod Wodu,
K tem připocíteg Zysku (mořskau Wlaššowicy) a wodniho
Delikána. 10.

Čiřiz (Kybár) 5. a Čeyka (wodná Wlaššowice) 7. twapné
(hbité, rychle) zletugce;

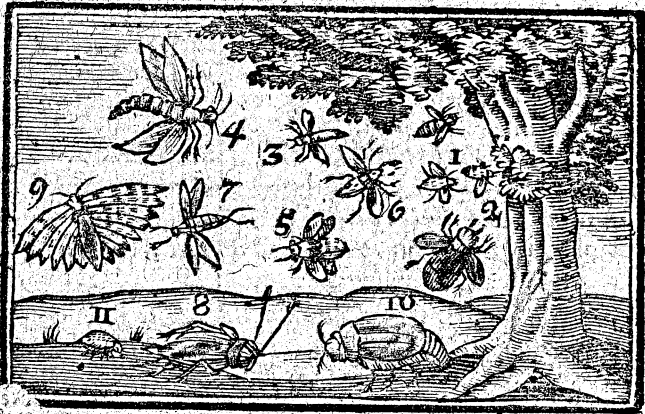
ale Wolawka (Čepe) 7. stoge na Řehu, Powj (Pavá) Kyb.
Bát (Bugák) 8. wšřka Pysť do Wody, a řičj (bučj) řa-
to Wól.

Plišta (Trésorittka) pohybuge (potrásá) Wraštem (Chwosjřem.

XXIII.

Insecta volantia.

A' repülö bogarak.

Das fliegende Ungeziefer (Insekt.)

Apis 1. facit
mel, quod fucus
2. depalcit.

Vespa 3. & cra-
bro 4. pungunt
aculeo.

Pecora imprimis
infestat ceterum;
5.
nos autem mu-
sca 6. & culex.
7.

Cicada (gryllus)
8. cantillat.

Papilio 9. est
alata eruca.

Scarabæus 10.
alas membrana-
ceas tegit crusta-
ceis.

Cicindela (lam-
pyris) 11. noctu
nitet.

A' méh 1. mé-
zet tsindl, a' mel-
lyét a' heré 2. el-
emeszt.

A' dardás 3. és
a' ló-dardás 4. fu-
lántjokkal tsipnek
(szúrnak.)

A' barmokot
leg inkább hábor-
gatja a' bögöly: 5.
- minket pedig a'
légy, 6. és a' jzú-
nyog. 7.

A' prütsök 8.
énekeldegél.

A' lepke 9. szár-
nyas hernyó.

A' szarvas-bo-
gár 10. a' maga
hártya - szárnyait
kemény - héjú-jzár-
nyakkal fedi be.

A' Szent - Iván
bogara - (fényes
bogár) 11. éjjel
tündöklik.

Die Biene 1. ma-
chet Honig, wel-
ches der Hummel
2. wegzehret.

Die Wespe 3.
und Hornisse 4. ver-
legen mit dem Stä-
chel.

Das Vieh pla-
get insonderheit die
Bräme; 5.
uns aber die Flie-
ge, 6. und die Mú-
cke (Gelse, Schna-
cke.) 7.

Die Grille 8.
singt.

Der Schmetter-
ling 9. ist eine ge-
flügelte Raupe.

Der Käfer 10.
bedeckt seine häuti-
gen Flügel mit ei-
ner Schale.

Das Johannis-
würmchen 11.
schimmert in der
Nacht.

Žjžaly létawé.

Wcela 1. delá Med (Strd,) ktery žžirá Traud (Medoz
gedta.) 2.)

Esa 3. a Strseň 4. Modj žihadlem.

Somada obzmláštne trápi howadi Steček (Kauč, howadni
Maucha;) 5.

n's pač Maucha, 6. a Romár. 7.

Cwrc (Cwrcet) 8. spwa (cwrci, brnij.)

Moteyl 9. gest křjdlata Sawenka.

Chraust (Chrobák, Sowniwák) 10. přikryvá Říjska Što-
řepinami, (Šupinami, Lupinami.)

Swétlusska (Swatojánek, Swétlomausska) 11. blystj (sitw)
se w Nocy.

XXIV.

Quadrupedia, & primum domestica.

A négy-lábú-állatok, és, először-is
a háziak.

Die vierfüßigen Thiere, und erstlich die
Hausthiere.

Canis 1. cum catello est custos domus. *A' kutya, 1. a' kölykével 2. együtt őrizője a' háznak.* Der Hund 1. mit dem Hundchen 2. ist der Hüter des Hauses.

Catus (*falis*) 3. purgat domum a muribus: 4. *A' matska 3. tisztítja a' házat az egerektől: 4.* Der Kater (die Kage) 3. reiniget das Haus von den Mäusen: 4.

Idem facit & muscipula. 5. *Ugyan azt te- lekszi az egér-fo- gó-is. 5.* welches auch mit der Mausfalle 5. geschieht.

Sciurus, 6. li- mia, 7. & cerco- pithecus 8. domi habentur delecta- mento, *A' mokus, 6. a' majom, 7. és a' tengeri matska (farkas majom) 8. a' háznál mu- lattfágnak okéert tartatnak.* Das Eichhörn- chen, 6. der Affe, 7. und die Meers- kage 8. werden im Hause zur Ergö- lichkeit gehalten.

Glis, 9. & cæ- teri mures majo- res, 10. ut musle- la, martes, vi- verra, lorex, in- feltant domum & horrea. *A' gözü, 9. és más nagy egerék, 10. mint a' me- nyét, nyest, gö- rény, és patkány, háborgatják a' há- zat, és a' tsürö- ket.* Der Raß, 9. und die andern größern Mäuse, 10. als: das Wiesel, der Marder, der Zlitz, die Spizmaus, be- unruhigen die Häu- ser und Scheunen. (Magazine.)

Útvernyhá Zvjěta, a předně Domová.

Des 1. s Sřenatem (Přykem) 2. gest Strážce Domu. Kocour (Kočka, Mačka) 3. čisti Dům od Myši, 4. totož činj v myši Past. 5.

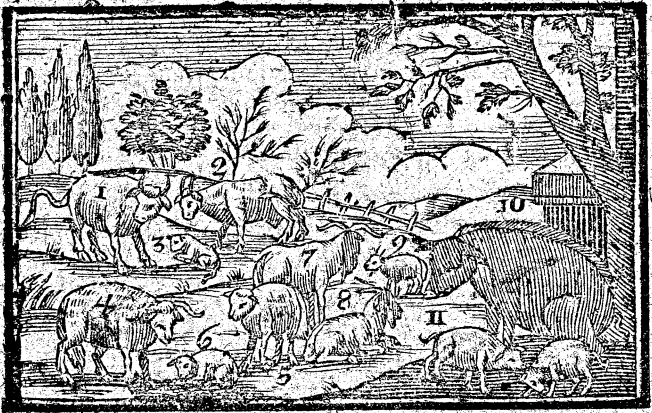
Mewerka, 6. Opice, 7. a moršťa. Kočka 8. při Domě cho- wany (držany) býwají k obweselenj (kratochwil- uj, potěšenj.)

Státnj (němečtá, šwiřtá) Mys, (Pottan, Kielet) 9. a giné wětšj Myši, 10. gakož: Lasyce, Kuna, Echoř, a Sýsel zanepotogusj Dům, a Stodoly (Obilnice, Samna.)

XXV.

Pecora.

A' Barmok (Marhák.)

Das Heerdvieh.

Taurus,

Taurus, 1. vac-
ca, 2. & vitalus,
3. pilis teguntur,
habentque cor-
nua, sicut & bos
castratus.

A' bika, 1. te-
hén, 2. és borjú
3. szőrrel bé vagy-
nak fedve; és szar-
vaik vagynak, va-
lamint az ökör-
nek - is.

Der Stier, 1.
die Kuh, 2. und
das Kalb, 3. sind
mit Haaren bedeckt,
und haben Hörner,
so wie auch der
Ochs.

Aries, 4. &
ovis, 5. cum agno
6. gestant lanam.

A' kos, 4. és
a' juh, 5. a' há-
rannyal 6. együtt,
gyapját hordanak.

Der Widder, 4.
und das Schaaf,
5. mit dem Lamme,
6. tragen Wolle.

Hircus (caper)
7. cum capra 8.
& hædo 9. habent
villos & aruncos.

A' babnak, 7.
a' ketskének, 8.
és gödölyének 9.
gyanju-fürtjök va-
gyon, és ketske-
szakállök.

Der Bock (Zie-
genbock) 7. mit der
Ziege 8. und dem
Zicklein 9. haben
Zotten und Bärte.

Porcus (sus)
10. cum porcellis
11. habet fetas :

A' disznónak,
10. malatzaival
11. együtt, fertés
vagynak :

Das Schwein
(die Sau) 10. mit
den Ferkeln 11. hat
Borsten :

Ungulæ ejasdem
sunt bifurcæ, ut
illorum.

Az ö körmei-is
hasádtak, vala-
mint amazoké.

Ihre Klauen sind
gespaltet, so wie
der andern ihre.

Dobyték (Zowada.)

Býk, 1. Kráva, 2. a Tele, 3. Sestj přikrytá gsau, magi
y Rohy, gato y Wáf.

Stopec (Beran) 4. a Ovce s Gehnětem, 6. nosý Wlnu.

Kozel 7. s Kozau 8. a Kozletem, 9. magi Chlupy a Brady.

Wepí (Swine, Prasé) 10. s Prasátky (Selátky, Poswinces
mi) 11. má Sstétiny :

Kopyta geho rozstipená (rozdwogená) gsau, gato y oných.

XXVI.

Jumenta. *A' teher-hordó Barmok.*

Das Lastvieh.

<p>Alinus 1. & mulus 2. gestant onera.</p> <p>Equus 3. (quem ornat juba 4.) gestat nos ipsos.</p> <p>Camelus 5. gestat mercatorem cum mercibus suis.</p> <p>Elephas 6. attrahit pabulum proboscide: 7.</p> <p>Habet duos prominentes dentes, 8. potestque portare etiam triginta viros.</p>	<p><i>A' szamár 1. és az öszvér 2. terheket hordoznak.</i></p> <p><i>A' ló 3. (melyet serénye 4. éke) mi magunkat hordoz.</i></p> <p><i>A' teve 5. a' kalmárt hordozza a n n a k árúival (portékájával) együtt.</i></p> <p><i>Az elefánt 6. hosszú hajlós orrával 7. húzza magához az eledelt:</i></p> <p><i>Vagynak néki két ki-ülő fogai, 8. és el-hordozhat harmintz férfit is.</i></p>	<p>Der Esel 1. und der Maulesel 2. tragen Lasten.</p> <p>Das Pferd (Ross) 3. (welches die Mähne 4. ziert) trägt uns selbst.</p> <p>Das Kamel 5. trägt den Kaufmann sammt seinen Waaren.</p> <p>Der Elephant 6. zieht das Futter mit dem Rüssel 7. an sich:</p> <p>Er hat zwey hervorragende Zähne, 8. und kann auch dreißig Männer tragen.</p>
---	--	--

Dělné Sowodó (Tázný Dobytěk)

Oseř 1. a Mzeř (Mál) 2. nosý Tjze (Břime.)
 Rán, 3. (kteréhož ozdobyge řijwa,) 4. nosý nás samých.
 Weřplaud 5. nosý Kupce s Kawi (Zbožim, Kupectwim) geho.
 Skon 6. přitahuge k sobě Picy (Potrawu) s Traubau,
 (Pyskem:) 7.
 má dwa wyrostlé (wystytnuté) Zuby, 8. a máže y třidcet
 Mázju nosyti.

XXVII.

Feræ Pecudes. *A' vad állatok.*

Das wilde Vieh.

Uras 1. & bubalus 2. sunt feriboves.

A' jáhor 1. és a' bial 2. vad-örök.

Der Auerochß 1. und der Büffel 2. sind wilde Ochsen.

Alces 3. major equo, (cujus tergus impenetrabile est) cornua habet ramosa;

A' lónál nagyobb altzénak 3. (mellynek háta - bőrít semmi meg - nem járhatja) ágas-bogas szarvai vagnak;

Das Elend, 3. größer als ein Pferd (dessen Rückenhaut unüberdringlich ist), hat zackichte Hörner;

ut & cervus; 4.

valamint a' szarvasnak - is; 4.

wie auch der Hirsch; 4.

fed dama 5. cum hinnulo habet cornua ferena nulla; *nagy*

de az öznek 5. a' vemhével együtt majd semmi szarva nintsen. Bolond

aber das Reh 5. mit dem Rehbock sein hat fast keine Hörner;

11. 28. k. 1. 1. 1.

Rehnek vannak

Capri-
In Buchst.

Capricornus 6. habet prægrandia cornua:	Az erdei bak- nak 6. <i>iszonyú</i> nagy <i>szarvai</i> vagnak:	Der Steinbock 6. hat gar große Hör- ner:
rupicapra 7. mi- nuta, sed adanca, quibus se ad ru- pem suspendit;	a' vad <i>ketské-</i> <i>nek</i> 7. <i>kiseded, de</i> <i>horgas szarvai,</i> <i>mellyeken magát</i> a' <i>kösziklára fel-</i> <i>függeszti;</i>	Die Gemse 7. sehr kleine, aber einwärts gebogene Hörner, mit denen sie sich an die Stei- nklippen anhängt.
monoceros 8. unum, sed prætio- sum: nisi forte hoc animal me- rum sit figmen- tum.	az unikornisnak 8. egy a' <i>szarva,</i> <i>de igen botjes:</i> <i>hanemha talán ez</i> az állat <i>tsupán-</i> <i>tsak költemény.</i>	Das Einhorn 8: hat nur ein, aber sehr köstliches Horn, wenn nicht vielleicht dies Thier eine blo- ße Erdichtung ist.
Aper 9. grassa- tur dentibus.	A' vad <i>áiszno</i> 9. <i>fogaival hegyet-</i> <i>lenkedik.</i>	Der Eber 9. wüthet mit den Zähnen.
Lepus 10. pa- vet.	A' nyúl 10. <i>fé-</i> <i>lénk.</i>	Der Hase 10. ist fürchtſam.
Caniculus 11. profudit terram; ut & talpa, 12. quæ grumos fa- cit.	Az ürge (tenge- ri nyúl) 11. meg- ássa a' földet; valamint a' va- kondak is, 12. a' melly hantotská- kat (hantsikokat) tsinál.	Das Kaninchen (Erdszeißel) 11. durchgräbt die Erde; wie auch der Maulwurf, 12. welcher Häufchen aufwirft.

Divoſká Zowada.

Uur 1. a Bãwoſ 2. gſau diwoſý Woſowé.

Los (Wlent, Wlegen) 3. wéſſi od Kone, (gehoj Ruze geſt
neproniſnutedlná) Koby má rozroſtlé (widlicaté:)
gaſo y Geleá, 4.

ale Srnec 5. s Srnan témér zádných Koghãw nemá,

Kozorojec 6. má přewelité Koby:)

Divoká Koza 7. malá, ale sehnuté, s kterýmiž se na Stáky zavěšuje.

Gednorozec 8. gedem, ale drabý; lečby snad toto zvíře paubá Wymyslenka (prostocista Báseň) bylo.

Divoký Wepř (Kanec) 9. reyge Zubami.

Žagie 10. gest bážlivý (bogácny, lešawý.)

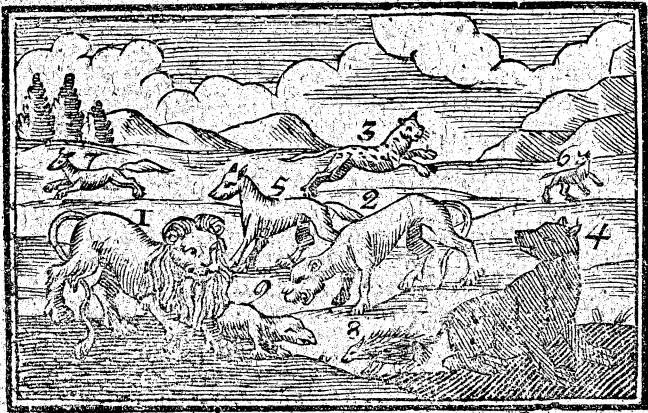
Krást 11. prorwá Zemi,

gato y Art (Artice,) kterýž Sromádky (Kopečky, Kopence) dělá (wyrwá.)

XXVIII.

Feræ bestiæ.

A' fene vadak.

Die wilden Thiere.

Feræ

<p>Feræ bestiæ habent acutos ungues & dentes, suntque carnivoræ.</p>	<p><i>A' fene vadaknak eles jogaik, és körmeik vagnak, és hússal élnek.</i></p>	<p>Die wilden Thiere haben scharfe Klauen und Zähne, und sind fleischfräßig.</p>
<p>Ut: leo 1. jubatus, (rex quadrupedum) cum læna:</p>	<p><i>Illyenek: a' serényes oroszlán 1. (a' négy-lábú állatok Királya) a' nöstény oroszlánal együtt:</i></p>	<p>Als: der berühmte Löwe 1. (der König der vierfüßigen Thiere) sammt der Löwinne;</p>
<p>maculosus pardus (panthera); 2.</p>	<p><i>a' tarka pardaútz, 2.</i></p>	<p>das fleckichte Panterthier; 2.</p>
<p>tigris; 3. immatissima omnium;</p>	<p><i>a' tigris, 3. melly mindeneknél leg-fenebb;</i></p>	<p>der Tiger, 3. das grausamste unter allen;</p>
<p>villosus ursus; 4.</p>	<p><i>a' borzas szörű medvé; 4.</i></p>	<p>der zottichte Bär; 4.</p>
<p>rapax lupus; 5.</p>	<p><i>a' ragadozó farkas. 5.</i></p>	<p>der reißende Wolf; 5.</p>
<p>lynx, pollens vilu; 6.</p>	<p><i>az eles-látású hiúz; 6.</i></p>	<p>der Luchs, 6. welcher ein scharfes Gesicht hat;</p>
<p>caudata vulpes, 7. astutissima omnium.</p>	<p><i>a' hosszú farkú róka, 7. a' melly mindeneknél ravaszabb.</i></p>	<p>der langgeschwänzte Fuchs, 7. der listigste unter allen;</p>
<p>Erinaceus 8. effaculeatus.</p>	<p><i>A' sul-disznó 8. tövises.</i></p>	<p>der Igel 8. ist stachelicht.</p>
<p>Melis (taxus) 9. latebris gaudet.</p>	<p><i>A' borz, 9. a' rejtek helyeket szereti.</i></p>	<p>Der Dachs 9. verkriecht sich gern.</p>

Divoká (ljtá) Zvěř.

Divoké (ljté) Zvěři mají ostré Pazoury a Zuby, a gšan masožrávé,

ako: Lew 1. hřivnatý, (Král itverných) a Lwicy, štrakatý Pardus (Lewhart, Kys,) 2.

Lyjrys (Lyže, Zubr, Kys) 3. ze wšech neykrutnějši, chlupatý Medvěd, 4.

hřtawý (trhawý, drawý) Wolf, 5.

bystrého Jřaku Šarowid (Kys,) 6.

ocasatá (wocasnatá) Liska, 7. neychytějši (neychytr-
legjši) wězy wšemi.

Gež 8. gešt bodlawý (pichlawý.)

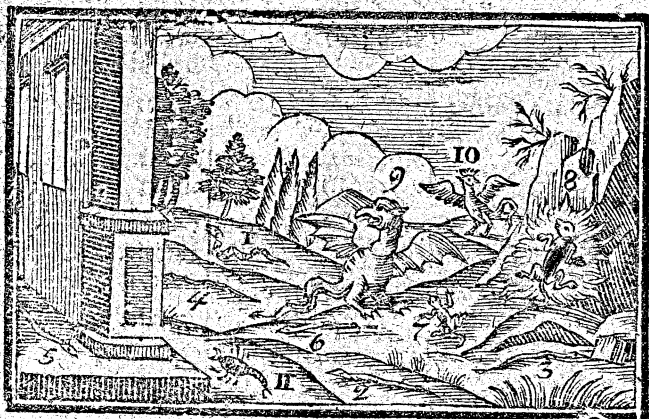
Gežwec 9. w Škrejšich se rád ukřívá.

XXIX.

Serpentes & Reptilia.

A' tsűszó és mászó állatok.

Die Schlangen und das Gewürme.

Angves repuat
sinuando se;

Coluber 1. fil-
vestris in silva;

hydra (natrix)
2. in aqua;

vipera 3. in sa-
xis;

aspis 4. in eam-
pis;

boa 5. in do-
mibus;

cæcilia 6. est
cæca.

Pedes habent:
lacerta, 7. & sala-
mandra, 8. quam
antiqui quidam in
igne nunci & vi-
vere putaverunt.

Draco, 9. serpens
alatus, necat ha-
lita;

Scorpius 11. ve-
nenata cauda:

sed oculis solis
ne quidem basilis-
cus 10. enecat;
quamvis antiqui
id crediderint,

A' kígyók ma-
gokat tekergetven
tsúfznak;

A' zomok-kígyó
1. az erdőben;

a' vízi-kígyó 2.
a' vízben;

a' vipera 3. a'
kösziklákon;

az áspis 4. a'
mezőkön;

a' tehén-szopó
kígyó 5. a' házak-
nál;

a' vak-kígyó 6.
nem lát.

Lábai vagynak:
a' gyéknek, 7. és
a' szalamandra-
nak 8. (mérges
tarka, gyéknek)
mellyről némel-
lyek a' régiék köz-
zül azt tartották,
hogy a' tűzben te-
rem, és abban él.

A' sárkány, 9. a'
melly szárnyas kí-
gyó, meg-öl lehel-
letivel;

a' skorpió 11.
mérges farkával;

de tsupa nézé-
sével még a' basi-
liskus 10. sem öl-
meg; noha a' ré-
giek úgy tartot-
ták,

Die Schlangen
kriechen sich krüm-
mend;

Die große Schlän-
ge 1. im Walde;
die Matter 2. im
Wasser;

die Otter 3. in
Steinflippen;

die Feldotter 4.
in den Felbern;

die Unke 5. in
den Häusern;

die Blindschlei-
che 6. ist blind;

Füße haben: die
Eidege, 7. der Sa-
lamander (Molch)
8. von welchem die
Älten glaubten,
daß er im Feuer
wachse und lebe.

Der Drache, 9.
eine geflügelte
Schlange, tödtet
mit dem Hauhe.

Der Scorpion
11. mit dem ver-
gifteten Schwanz:
aber bloß mit
den Augen tödtet
selbst der Basilisk
10. nicht; obchon
es die Älten so
glaubten.

Sadové, a Zeměplazové.

Sadové Paží nakřivující se,
lesní Sad (Zmoř) 1. w Lesy,
wodnj Sad 2. we Wodě:

Gedowatá Gessτέρα 3. w Skalách,
polnj Gessτέρα (Wřitenice) 4. w Poljch,
domácý (domownj) Sad 5. w Domjch,
Slepeys 6. gest Slepý.

Uohy mragi: Gessτέρα, 7. a Ohnižil, 8. o kterémž někteří
Starj měli (domniwali se), že se w Ohni rodi,
a w něm žiw gest.

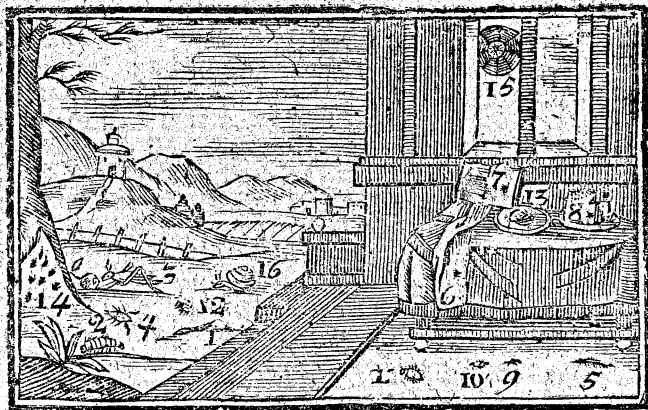
Drak, 9. Sad trjdatý vsmrcege Dýchánjm,
Stjre 11. gedowatým Ocasem:

ale samými Ocima (Widěním) ani Bazylisset to. nezabigi,
ačkoli Starj za to měli.

XXX. + + +

Insecta repentia.

A' mászkáló Bogarak.
Das kriechende Ungeziefer.

Vermes

Vermes rodunt res.	<i>A' sérgék meg rághak holmit.</i>	Die Würme be- nagen die Sachen.
Lumbricus 1. terram, eruca 2. plantas;	<i>A' giliszta 1. a' földet, a' her-nyó 2. a' plántá- kat;</i>	Der Regenwurm 1. die Erde, die Raupen 2. die Pflan- zen;
Curculio 4. frumentum, teredo 5. ligna;	<i>a' 'su'sok 4. a' gabondt, a' szű 5. a' fát;</i>	der Kornwurm 4. das Getreide, der Holzwurm 5. das Holz;
tinea 6. vestes, blatta 7. librum;	<i>a' moly 6. a' ru- hát, a' papíros- moly 7. a' köny- vet;</i>	die Schabe 6. die Kleider, die Motte 7. das Buch.
tarmites 8. car- nem & caseum, acari capillum.	<i>a' pondrók (nyü- vek) a' húst és a' sajtót, a' haj-moly a' haját.</i>	Die Maden & das Fleisch und den Käse, die Milben das Haar.
Saltans pulex, 9. pediculus, 10. & foetens cimex, 11. nos mordent.	<i>Az ugráló bol- ha, 9. a' tetű, 10. és a' büdös palatz- ka; 11. tsipnek bennünket.</i>	Der hüpfende Floh, 9. die Laus, 10. und die stinken- de Wanze, 11. bei- ßen uns.
Ricinus 12. san- gvifugus est.	<i>A' kullants 12. vér-szopó.</i>	Die Schafstau 12. saugt das Blut.
Bombyx 13. fa- cit sericum.	<i>A' selyem-bo- gár 13. selymet ereszt.</i>	Der Seidenwurm 13. spinnet die Sei- de.
Formica 14. est laboriosa.	<i>A' hangya 14. munkás.</i>	Die Ameise 14. ist/arbeitssam.
Aranea 15. te- xit araneum, re- tia muscis.	<i>A' pók 15. pók- hálótt sző, a' melly meg-fogó hálójok a' legyeknek.</i>	Die Spinne 15. webet ein Gewebe, als Netz für die Fliegen.
Cochlea 16. te- stam circumfert,	<i>A' tsiga 16. ma- gával együtt hord- ja a' maga' héj- jás házátt.</i>	Die Schnecke trägt ihr Haus mit sich herum.

Žižalý plasýcý se.

Čerwi (Chrobácý) hryzau Wěcy.

Sljsta 1. Žemi; Sausenta 2. Želj (Byliny;)

obilná Músta. (Čerw obilný) 4. Obilj; Čerwotoč (Čerw dřevnj) 5. Dřewo;

Mol 6. Kaucha (Štaty,) papjrnj Mol 7. Knihu;

Chrobácý (masnj Čerw) 8. Maso a Šyr, Mole Wlasy.

Postatugicý Blecha, 9. Wěš, 10. a smrdutá Šténice (Plošstite,) 11. kausagj (hryzau) nás.

Rlissě (psý Blecha) 12. wysřawá (wycucáwá) Krew.

Sedwábopied (hedwábny Čerw) 13. dělá Hedwáb.

Utawenc: 14. gest pracný (pracowitý, dělný.)

Pawant 15. tká (plete) Pawantinu, Šyti Nauchám.

Slemegžď (Šlimat, Šsuet, Plž) 16. nosý Šštořepinu s řebau.

XXXI.

A m p h i b i a.

A vízben es szárazon egyaránt élő állatok.

Im Wasser und auf der Erde
lebende Thiere.

In terra & aqua vivunt: Mind a' szárazon, mind a' vízben élnek: Auf der Erde und im Wasser leben:

Crocodylus, 1. immanis & prædatrix bestia Nilii, & aliorum quorundam fluminum: A' krokodilus, 1. a' Nilusban, és más némelly folyó-vizekben termő iszonyú és ragadozó vad állat, Das Krokodill-1. ein ungeheures und räuberisches Thier des Nilflusses, und einiger andern Flüsse:

Castor (fiber) 2. habens pedes anserinos ad natandum, & squameam caudam. A' hód, 2. a' mellynek lábai vagynak az úzásra, és hal héjas farka. der Biber, 2. welcher Gänsefüße zum Schwimmen, und einen schuppichten Schwanz hat:

Lutra, 3. & coaxans rana, 4. cum bufone. A' vidra, 3. és a' krákogó béka, 4. a' varas-béka-val együtt. die Fischotter 3. und der quackende Frosch 4. mit der Kröte.

Testudo, 5. supra & infra testis, ceu scuto; operta. A' tekenős-béka, 5. a' melly mind felül, mind alól, héjakkal, mint egy paissal, bé-vagyon fedve. Die Schildkröte, 5. welche oben und unten mit Schalen, wie mit einem Schilde bedeckt.

Wodwozemnj Zwjzta.

Na Zemi y we Wode žigi, (žiwi gšan.)

Krokodyl, 1. vkrutné a' kapežné žwjeé Nyla, a' giných ne-
ttrých žet:

Bobe, 2. magicy Nohy husý tu plowánj, a' Ocas šupinatý.

Wydra, 3. a' křehotagicy (krákagicy) žaba, 4. s zemšau žaban:

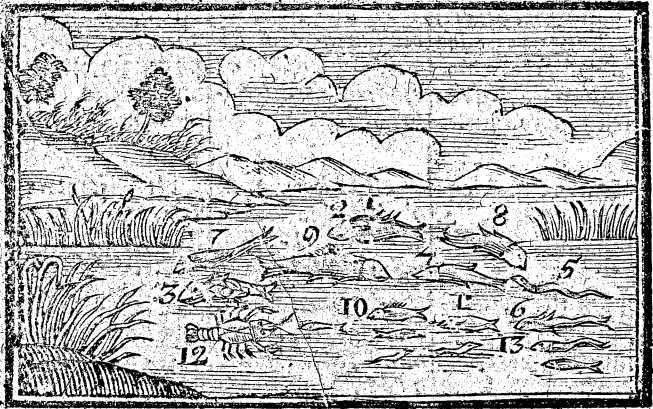
Šlemeyž žičný (žaba šřepenatá, korytnatá, Korytnačka, želw) 5. s vrchu y s spodu šřepinami, gako šřitem, přikrytá.

XXXII.

Pisces fluviatiles & lacustres.

A' folyó-vízi és tóbeli halak.

Die Fluß- und Teichfische.

Piscis habet
pinas, 1. quibus
natat, & bran-
chias, 2. quibus
respirat;

porro spinas
loco osium;
præterea mas
lactes, femina
ova.

A' halnak vagy-
nak hal-szárnyai,
1. a' mellyekkel
úszik, és kopcsói,
2. mellyeken lélek-
zetet veszzen;

továbbá szálkái
tsontok helyett;
ezeken kívül a'
hímnek teje, a'
nősténynek pedig
ikrdja.

Der Fisch hat
Flockfedern, 1.
mit welchen er
schwimmt, und
Fischhöhren, 2. mo-
unt er Athem ho-
let;

weiter Gräten
anstatt der Knochen;
über das hat der
Leimer Milch, der
Wogner, Wogen.

Qui-

<p>Quidam habent squamas, ut: carpio, 3. lucias 4. &c.</p>	<p>Némellysnek hal-héjai vagynak, a' mitsodások, a' potyka, 3. a' tsuka 4. 's a' t.</p>	<p>Einige haben Schuppen, als: der Karpfe, 3. der Hecht 4. u. a. m.</p>
<p>Alii sunt glabri, ut: anguilla 5. mustella fluvialis 6. &c.</p>	<p>Némellyek simék, mint: az ángolna, 5. a' meny-hal 6. 's a' t.</p>	<p>Andere sind glatt, als: der Aal, 5. die Aalraupe 6. u. a. m.</p>
<p>Acipenser (sturio) 7. est mucronatus, & excrecit nonnunquam ultra longitudinem viri:</p>	<p>A' tok (ketcsege) 7. tövises, és néha nagyobbra nő egy ember hösz-faszágánál:</p>	<p>Der Stör 7. ist nachelicht, und wächst manchmal über eine Mannslänge:</p>
<p>bucculentus tamen silurus 8. major est illo;</p>	<p>a' nagy székli hartsa 8. mindazáltal még nagyobb nála;</p>	<p>Der weitmünlige Weiß (Scheld) 8. ist größer als jener;</p>
<p>sed maximus est antaceus (hufu) 9.</p>	<p>de leg-nagyobb a' viza. 9.</p>	<p>aber der größte ist der Haufen. 9.</p>
<p>Apud, 10. quæ gregatim natant, sunt minutissimi.</p>	<p>A' kövi halak, 10. a' mellyek szegenként úszkálnak, leg-apróbb halatskék.</p>	<p>Die Grundeln, 10. welche haufenweise schwimmen, sind die kleinsten.</p>
<p>Alii hujus generis pisces sunt: perca, alburnus, barbatus, thymallus, trutta (aurata); gobioides, tinca.</p>	<p>Más efféle halak még: a' siget, fejer-keszeg, márná, jász-keszeg, pisztrang, göb hal, és tzompó.</p>	<p>Andere dieser Art Fische sind: die Barsche, der Weißfisch, die Barbe, der Esch, die Forelle, die Kresse, die Schleie.</p>
<p>Cancer 12. tegitur crusta, habet chelas, & graditur porro retroque.</p>	<p>A' rák 12. héjal van bé fedve, vagynak olló-lábai, és mász előre is, hátra-is.</p>	<p>Der Krebs 12. ist mit der Schale bedekt, hat Scheeren, und geht vor- und rückwärts.</p>
<p>Hirudo 13. sugit sanguinem.</p>	<p>A' nádály (pió-tza) 13. szopja a' vért.</p>	<p>Der Egel 13. saugt das Blut aus.</p>

Ryby řídné (potočné) a rybníčné (gezerné.)

Ryba má Peruti, 1. kterými plowá (plauge,) a Pleytwy (vssnj Plautwé, Vssi,) 2. kterými oddychuge; dále hěbetnj Ošti mřsto Kostj, přes to Samec má Mlěci, Samice Gikty. Nekteré magj Šupiny, gato: Kapr, 3. Štika 4. a. t. d. Gine gšau hladě, gato: Uhör, 5. Mjt (Mentus, Mja) 6. a t. d. Gesetě 7. gest bodlawý, a wyrostá někdy nad Dylku Muže: welko-vstý (tkamatý, hubatý) Sum 8. gest wětšj nad něho; ale neywětšj gest Wyzyna. 9. Mřeni (Mřency, Mřynocy,) 10. kterj hromadně (stádně) plowagi, gšau neymenšj. Gine tohoto Špřsobu (Druhu) Ryby gšau: Wokann, Bělice, Parma, Lipan (Kwětowoi,) Pstruh, Pějz, a Lii (Lii, Šwec.) Kát 12. zakrytý gest Škofepinan, má Klepeta, a leze nazpřed y nazad. Pigawice (Mihule, Krwostřebka) wysšawa (wycucawa) Krew.

XXXIII.

Pisces marini & conchæ.

A' tengeri halak és tsigák.

Die Meerfische und Muscheln.

Piscium mari-
norum maximus
est balæna (ca-
tus); 1.

delphinus 2. ve-
locissimus;

raja 3. monstro-
sissimus;

sed salmo 5.
etiam in fluviis
invenitur.

Dantur etiam
piscis volatiles. 6.

Appone hale-
ces, 7. quæ sal-
sæ, & asellos, 9.
qui arefacti adfe-
runtur;

monstra item
marina: phocam,
10. canem mari-
num, hippopotä-
num, & cætera.

Concha 11. ha-
bet testas.

Ostrea 12. dat
lapidam carnem
iis, qui eam in
dentibus habent.

Murex 13. dat
purpuram,

A' tengeri ha-
lak közt leg- na-
gyobb a' tzet-hal;
1.

leg-gyorsabb a'
delfin; 2.

leg- tsudállato-
sabb a' tengeri-fül-
lő; 3.

de a' lazatz 5.
a' folyó-vizekben-
is találtatik.

Vagynak repülő
halak-is, 6.

Add hozzájok a'
heringeket, 7. a'
mellyek bé-sózva,
és a' töke-halakat,
(stokfisokat) 9. a'
mellyek meg aszal-
ra hozatunk hoz-
zánk:

ismét a' tengeri
tsudákat: a' ten-
geri - borjút, 10.
tengeri - kutyát,
tengeri - lovat, és
egyebeket.

A' tsigának 11.
héjja vagon.

Az aufstriga 12.
jé izü hússal szol-
dít azoknak, a' kik
jzt kedvellik.

A' bársony-tsi-
gá 13. piros bár-
sonyt ad.

Unter den Meer-
fischen ist der größ-
te der Wallfisch;
1.

der Delphin 2.
der geschwindeste;

der Stoch 3. der
seltsamste;

aber der Lachs 5.
wird auch in den
Flüssen gefunden.

Es giebt auch ge-
flügelte Fische. 6.

Setze hinzu die
Heringe, 7. welche
gesalzen; und die
Stockfische, welche
gedörret zu uns ge-
bracht werden:

gleichfalls die
Meerwunder: das
Meerkalb, 10. den
Seehund, das
Meerpferd, u.d.g.

Die Muschel 11.
hat Schalen.

Die Auster 12.
giebt schmackhaftes
Fleisch denjenigen,
welche sie gerne es-
sen.

Der Purpur
schneck 13. giebt
Purpur,

Concha

<p>Concha vero margaritifera 14. margaritas.</p>	<p>A' gyöngy-ter- mő tsiga: 14. pedig gyöngyöket.</p>	<p>aber die Perlen- muschel 14. Perlen.</p>
<p>Sed Sirenes non- nisi Poëtarum sunt commenta.</p>	<p>De a' Sirenek (félig leány, félig hal, vagy madár testű lengeri tsu- dák;) tsak a' Pod- ták költeményei.</p>	<p>Doch die Sire- nen sind bloß Er- findungen der Dich- ter.</p>

Ryby mořské a Zlemeyždi.

- Mezy mořskými Rybami neyvětšší gejt Welebya (Weleby) 1.
 Delfin 2. neyrychlejší,
 Keynot (Plásta) 3. neypotvornější,
 ale Losos 5. nachází se v řekách.
 Gšau též v létavě (Ejdlaté) Ryby. 6.
 Půideg t nijn Serynty, 7. kteří nasolení, a Sstokfisse, 9.
 kteří susejší t námi přinášeni bywají,
 Potwory opět mořské: mořské Tele, 10. Psa mořského, Koué
 mořského a jiné.
 Zlemeyžď mořský 11. má Sstokopiny.
 Ostrégž sstokopinový 12. dáwá chutné Mlaso tím, kteří
 geg rádi gejt.
 Zlemeyžď šarlatový 13. dáwá Šsarlat (Purpur, Brunát,)
 perlomý pak Zlemeyžď (perlomá Sstokopka) 14. Perly.
 Me Syreni (Ochchule) gšau toliko Nálezkové (Wymyšlé)
 Weršowcůw (Poetůw.)

XXXIV.

Septem ætates hominis.

Az ember életének hét ideji.

Die sieben Alter des Menschen.

Homo est pri-
mum infans, 1.
deinde puer; 2.

tum adolescens,
3. inde juvenis; 4.

postea vir, 5.
dehinc senex, 6.
denique decrepi-
tus (filice nium

Az ember elő-
ször tsetsemő, 1. evf
azután gyermek; he
2.

azontúl nevedé-
keny- ifjú, 3. to-
vábbá fel-ferdült
ifjú; 4.

annakután
állapó
veju férfi, 5.
után vén em-
végtére ped-
aggott öreg
7.

Sic etiam in le-
xu femineo sunt:
pupa, 8. puella;
9.

virgo, 10. mu-
lier; 11.

etula, 12. anus
epita. 13.

Hasonlóképen az
aszszonyi nemben-
is vagyon: tsetse-
mő-leány, 8. le-
ányka; 9.

fel-serdült szüz,
(leány-aszszony,
kis-aszszony) 10.
megért idejű asz-
szony (férjhez-
ment-aszszony) 11

vén-aszszony, 12.
meg-aggott öreg
aszszony. (ag-nő.)
13.

Eben so sind auch
beym weiblichen
Geschlecht: das
Töchterlein, 8. das
Mädchen; 9.

die Jungfer, 10.
das Weib (die
Frau); 11.

das alte Weib,
12. die Altmutter
(das steinalte Müt-
terlein.) 13.

Sedm Wekw Cłoweka.

pyrw Nemlwnátko (Dítě), 1. potom Pachole, 2.
3. zatím Ginoch (mladý Muž, Mladík), 4.
5. k tomu starý Muž, 6. pat (naposledy)
(Sediwec); 7.

m Pohlawj glau: Dceruska (Paupe, Laut-
Dewcátko (Dcerta, Deweicka); 9.

11.

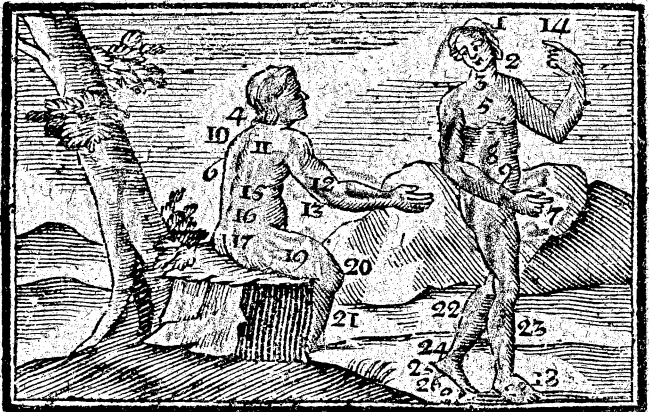
ba (ostaralá žena.) 13.

XXXV.

Membra hominis externa.

Az embernek külső tagjai.

Die äußerlichen Glieder des Menschen.

Caput 1. est supra, pedes 18. infra;

Colli 2. pars anterior est jugulum, 3. posterior cervix, 4.

Pectus 5. est ante, dorsum 6. hinten.

Sus est re venter, in e us medio umbilicus. 9.

A' fő 1. felül vagyon, a' lábak 18. alúl;

A' nyaknak 2. elöl-való része a' torok, 3. hátulsó része a' nyak-szirt 4.

A' mely 5. elöl igiton; a' hát 6. átúl.

A' mely alatt vagyon a' has, 8. annak közepében a' köldök. 9.

Das Haupt 1. ist oben, unten die Füße; 18.

Der vordere Theil des Halses 2. ist die Kehle, 3. der hintere Theil der Nasen. 4.

Die Brust 5. ist vorne, der Rücken 6. hinten.

Unter der Brust ist der Bauch, 8. in dessen Mitte der Nabel. 9.

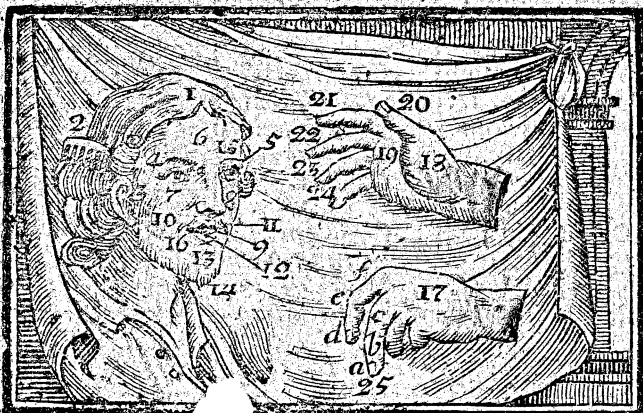
<p>A tergo sunt scapulae, 10. a quibus pendent humeri; 11.</p>	<p>A' hát megett vagynak a' válllapotzkák, 10. a' mellyeken függenek a' vállak; 11.</p>	<p>Auf dem Rücken sind die Schulterblätter, 10. an welchen die Schultern hängen; 11.</p>
<p>ab his brachia 12. cum cubito; 13.</p>	<p>ezeken a' karok 12. a' könyökkel 13. együtt;</p>	<p>an diesen die Arme 12. mit den Ellbogen; 13.</p>
<p>inde ad utrumque latus, manus, dextra 7. scilicet & sinistra. 14.</p>	<p>onnét pedig mind a' két oldalra a' kezek, tudniillik a' jobb-kéz, 7. és a' bal-kéz. 14.</p>	<p>von dannen zu beyden Seiten die Hände, die Rechte 7. nehmlich und die Linke. 14.</p>
<p>Humeros & latera excipiunt lumbi 15. cum coxis; 16.</p>	<p>A' vállak és oldalak után következik az ágyékok 15. a' tsipőtsontokkal; 16.</p>	<p>Auf dem Schultertern und Seiten folgen die Lenden 15. mit den Hüften 16.</p>
<p>et in pedice nates. 17.</p>	<p>és az al-felen a' farak. 17.</p>	<p>und am Hintern die Hinterbacken. 17</p>
<p>Pedem absolvent: femur, 19. genu, 20. crus, 21. in quo sura, 22. cum tibia; 23.</p>	<p>A' lábnak részei ezek: a' tizomb, 19. a' térd, 20. a' láb-szár, 21. mellyben vagyon a' lábikra, 22. a' láb-szár-tsonal. 23.</p>	<p>Den Fuß (Bein) machen aus: der Oberschenkel, 19. das Knie, 20. der Unterschenkel, 21. an welchem die Wade, 22. samt dem Schinbeine. 23.</p>
<p>Abhinc tali, 24. calx, 25. & solea; 26.</p>	<p>Azután a' bokák, 24. a' fark, 25. és a' láb-talpa; 26.</p>	<p>Weiter die Knorren, 24. die Ferse, 25. und die Sohle; 26.</p>
<p>in extremo hallucis 27. cum quatuor reliquis digitis. 28.</p>	<p>a' végén pedig a' nagy-ujj (hüvelyk) 27. a' több négy ujjakkal. 28. együtt.</p>	<p>an Ende der Hand 27. die vier andern Finger. 28.</p>

Audové Ľowecj zewnitensj.

Glawa 1. gest na wrchu, Nohy 18. na spottku.
 Sedla 2. Strana prednj gest Pohredli, 3. zadnj Strana Ssi-
 ge (Krt) 4.
 Pesy 5. gsau s predu, Zada 6. s zadu.
 Pod Prsami gest Bricho, 8. na geho Prostredku Pupet. 9.
 Na Sibete (Zadech) gsau Lopatty, 10. na kterych wisy
 Pleca 11.
 od tech Kamena 12. s Lottem; 13.
 obrud 3. obandwan Bokiw, Ruce, prawa 17. totiz; a Lewa. 14.
 Po Kamenech a Docych nasledugi Bedra (Ledwj) 15. s Ky-
 tlemi; 16.
 a na Zedku (Zadnicy, Riti, Pedeli) obritna Lita. 17.
 Nohu ystawugi: Stehno, 19. Koleno, 20. Snat, 21. na
 kteremz gest Leytko 22. s Kauran. 23.
 Dale Kocnyj, 24. Pata, 25. a Podesswa (Zpodek Nohy,) 26.
 na Kocny weliky Palec 27. s ctyrma ginymi Prstmi. 28.

XXXVI.

Caput & manus A' fõ, és a' kezek.
 Das Haupt und die Hände.

pite ant capilli, qu pe ctine, 2. sun- tur;	A' son vagynak a' hajak, 1. a' mollyek jésüvel 2. szoktak jésültetni;	Um Kopfe sind: die Haare, 1. wel- che mit dem Kam- me 2. gekämnet werden;
--	--	---

binæ

binæ item au-
res, 3. tempora,
4. & facies. 5.

In facie sunt:
frons, 6. oculi,
7. nasus 8. cum
duabus naribus,
os, 9. genæ, 10.
& mentum. 13.

Os septum est
labiis. 12.

Lingva cum
palato septa est
dentibus, 16. qui
sunt in maxilla.

Virile mentum
tegitur barba, 14.
labium superius
myface. 11.

Oculus (in quo
sunt albugo &
pupilla) tegitur
palpebris & su-
percilio. 15.

Contracta ma-
nus, est pugnus;
17. aperta manus;
palma 18. dici-
tur.

*to v á b b á két
fülek, 3. a' vak-
szemek, 4. és az
artzúlat. 5.*

*Az artzúlatban
vágynak: a' hom-
lok, 6. a' szemek,
7. az orr, 8. a'
két orr-lyukakkal;
a' száj, 9. az or-
tzák, 10. és az
áll. 13.*

*A' száj környül
van véve ajakak-
kal. 12.*

*A' nyelv és az
iny környül vagy-
nak kerítve az áll-
kaptzdban lévő fo-
gakkal. 16.*

*A' férfinak az
állá szakállal 14.
bé- vágyon fedve,
a' felső ajaka bu-
juszszal. 11.*

*A' szem (a'
mellyben vágyon
szem-fejérje, és
szem-fény, szem-
héjjal és szemöl-
dökkel 15. fedez-
tetik.*

*Az öfve-sz-
tott kéz, ököl,
a' ki nyílt kéz, te-
nyérnek 18. mon-
datik.*

auch dte. zwey
Ohren, 3. die Schla-
fe, 4. und das An-
gesicht. 5.

In dem Angeseht-
te sind: die Stirne,
6. die Augen, 7. die
Nase, 8. mit den
zwey Nasenlöchern;
der Mund (das
Maul) 9. die Wan-
gen, 10. und das
Kinn. 13.

Der Mund ist um-
geben mit den Lip-
pen. 12.

Die Zunge mit
dem Gaumen ist
umringt mit den
Zähnen, 16. wel-
che in dem Kiefer
stecken.

Das männliche
Kinn bedeckt der
Bart, 14. die obere
Lippe der Kne-
belbart (Schnauz-
bart.)

Das Aug (in
welchem das Wei-
ße und der Aug-
apfel sind) wird
von den Augenlid-
ern und Augen-
braunen 15. bedeckt.

Die zugebrückte
Hand ist ein
7. die offene Hand
heißt die flache
Hand, 18.

In medio est vola, 19.	Középben vagyon a' marok, 19.	In der Mitte ist die Höhle; 19.
extremitas est pollex, 20. cum quatuor digitis re- liquis,	végső része a' hüvelyk, 20. a' több négy újjakkal együtt,	das Aeußerste ist der Daum 20. mit den vier übrigen Fingern,
indice 21. sci- licet, medio, 22. annulari, 23. & auriculari. 24.	tudniillik : a' mutatóval, 21. kö- zepsővel, 22. ne- vedékennyel, 23. és a' kis-újjal. 24.	nehmlich mit dem Zeiger, 11. Mit- telfinger, 22. Gold- finger, 23. und Ohr- finger. 24.
In quolibet di- gito sunt tres ar- ticuli, a, b, c. & totidem condyli d, e, f.	Mindenik újjnak három izetskéi a, b, c. vagynak, és ugyan annyi bőtkői : d, e, f.	In jedem Finger sind drey Gleder, a, b, c. und so viel Knöchel, d, e, f.
quibus accedit etiám unguis. 25.	a' mellyekhez já- rúla' köröm-is. 25.	wozu noch der Nagel 25. kömmt.

Slawa a Ruca.

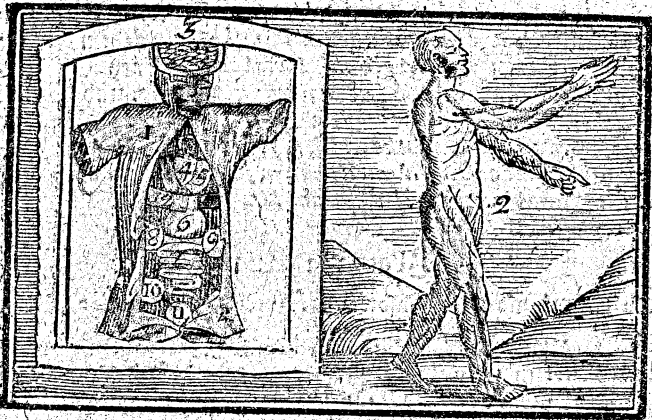
- Na Slawé gšan: Wlasowé, 1. kteriz Szebenem 2. cesané
bywagi.
- Na dwé Vssi, 3. Sluchy, 4. a Twár. 5.
- Na Twári gšan: Celo, 6. Oci, 7. Nos, 8. se dwéma Chrj-
pemi (Dirkami,) Vsta (Zuba) 9. Lice, 10. a
Brada (Podbradek.) 13.
- Vsta ohrazena gšan Pysky. 12.
- Gazyt s Podnebjm (dásněmi) ohrazen gest Zubami, 16. kte-
riz gšan w Celisti.
- Muzský Podbradek prikrywá se Bradau: 14. hornj Pysk
Frnusami. 11.
- Oto (w kterémz gšan Bělmo, a Žitědlnice) zakrywá se Wja-
kami a Obočjm. 15.
- Stahnutá (stisknutá, zawřená) Ruka gest Prst, 17. oto-
wřená Ruka Dlan 18. Slove .
- W Prostředku gest Prst spodnj, 19.
- s Kence gest Pale (veliký Prst,) 20. se čtyrma ginými
Prsty;
- 3 s² gšjm 21. t² Prostřednjm, 22. prstennjm, 23. a
všnjm (Všickem,) 24.
- Na každém Prste gšan tři Clánky, a, b, c. s' tolik Klau-
bám, d, e, f.
- Kdež patřj gesté y Nehet. 25.

XXXVII

Caro & viscera.

A hús és a belső részek.

Das Fleisch und die Eingeweide.

ad structuram
corporis perti-
nent: cutis cum
membranis;

caro cum mu-
sculis;

nervi, cartila-
gines, ossa, & vi-
scera.

*A testnek alkot-
mányára tartoz-
nak; a' bőr a' hár-
tyákkal együtt;*

*a' hús, a' domború
inas hússal
(árva hússal)*

*az inak, por-
gók, csontok, és
a' belső-részek.*

Zu dem Körper-
bau gehören: die
Haut mit dem
Häutchen;

das Fleisch mit
dem Muskeln
(Mänschen)

die Nerven die
Knorpeln, die Kno-
chen (Beine) und
die Eingeweide (Ge-
därme.)

Detracta

Detracta cute
1. apparet caro,
2. cumque ea mus-
culi, per quos
moventur mem-
bra.

Viscera sunt se-
quentia:
in capite: ce-
rebrum, 3. cir-
cumdatum cranio,
& pericranio.

in pectore: cor,
4. obvolutum pe-
ricardio, & pul-
mo, 5. qui respi-
rat.

in ventre au-
tem: ventriculus,
6. & intestina 7.
omento obducta.

Porro: jecur
(hepar) 8. & a
sinistro ei opposi-
tus lien: 9.

item duo renes
10. cum vesica,
11.

Pectus dividi-
tur a ventre cras-
sa membrana
quæ vocatur dia-
phragma. 12.

Ha a' bõr 1. le-
húzatik, ki tetzik
a' hús, 2. és azzal
együtt a' domború
iznak húsok-is, a'
mellyek által moz-
dittatnak a' tagok.

A' belsõ-refzek
e' következendõk:
a' sõben az agy
vellõ, 3. a' melly
koponyával és a'
koponya - borító
hártyával körül
vagyon véve.

a' melyben: a'
szív, 4. a' melly
szív-hártyával be-
van borítva, és a'
tüdõ, 5. a' melly
telekzetet veszen.

a' husban pedig:
a' gyomor, 6. és
a' belek, 7. a' mel-
lyek bél-virággal,
(lantorná hájjal)
bél-vagynak bo-
rítva.

Továbbá a' máj,
8. és a' balról vél-
le által - ellenben
lévõ lép; 9.

ismét a' két ve-
sék 10. a' hójag-
gal 11. együtt.

A' mely a' hus-
tól egy vastág
hártya által vá-
lasztatik - el, a'
melly által-rekesz-
tõ hártyának 12.
neveztetik.

Nach abgezogener
Haut 1. erscheint
das Fleisch, 2. und
mit selbem die Mus-
keln, durch welche
die Glieder bewegt
werden.

Die Eingeweide
sind folgende:

Im Kopfe: das
Gehirn, 3. welches
mit der Henschale,
und dem Henschal-
häutchen umgeben
ist.

In der Brust:
das Herz, 4. wel-
ches mit dem Herz-
felle eingewickelt ist,
und die Lunge, 5.
welche mit dem hohlet.

In dem Bauche
aber: der Magen,
6. und die Gedär-
me, 7.

Weiter: die Leber,
8. und zur Linken
das ihr entgegen-
gesetzte Milz; 9.

Wie auch: die
beiden Nieren, 10.
mit der Blase, 11.

Die Bruu wird
von dem Bauche
durch eine dicke
Haut abgesondert,
welche das Zwerch-
fell genannt wird.

Maso a Střeva.

• Stavení Těla patří: Kůže s Mázdrkou (Blánou, Kojičkou.)

Maso s Svazky (Myskami.)

• Šíla klabní (švazová, suchá;) Chrustáky, Kosti, a Střeva.

• Po Ztáhnutí Kůže 1. spatřuje se Maso, 2. a s ním Myšky, štrž které Andové pohybování býwají.

• Wnitřnosti jsou následující:

• w Šlawě: Mozek, 3. Lebem a Kojkou obtáhnutý (zatočený, zavínutý.)

• w Pěsých: Srdce, 4. Blánou srdečnou obwínuté; a Plice, 5. kteréž oddychují.

• w Šříšse pak: Žaludek, 6. a Střeva Branicý (Mázdrkou) zavínutá.

• Dale: Gátka: 8. a z lewé Strany jí naproti položena Šlawyňa; 9.

• opět: dvě Ledwiny, 10. s Měchýřem. 11.

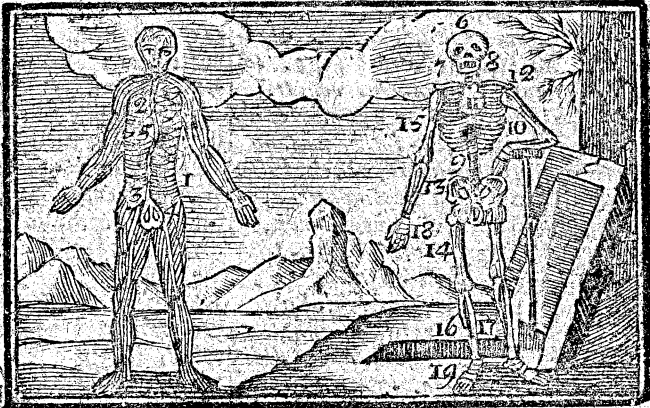
• Pěsy oddeľují se od Šřícha hrubou Blánou (Káží,) která Mázdra (Branice) 12. šluge.

XXXVIII.

Canales corporis, & ossa.

A' testben lévőtsök, és a' tsontok.

Das Geäder, und die Gebeine.

Canales corporis sunt: arteriæ, per quas sanguis e corde in totum corpus diffunditur;

et venæ, per quas sanguis idem in cor refluit;

accedunt nervi, per quos fit sensus animis.

Hæc tria I. invenis ubique locata.

A' testben lévőtsök ezek: a' verő-erek, mellyeken a' vér a' szív-ből az egész testre ki-öntetik (ki-foly);

és a' lassú-erek, mellyeken ugyan azon vér a' szívbe visszja foly;

ide járlnak az inak, a' mellyek által vagy on minden érzés.

Ezt a' hármat mindenütt együtt találod.

Die Geröhre des Körpers sind die Pulsadern, durch welche das Blut aus dem Herzen in den ganzen Körper ausgegossen wird; und die Blutadern, durch welche das nehmliche Blut in das Herz zurückfließt;

hiesu kommen die Nerven (Sehten) wodurch alles Gefühl geschieht.

Diese dreye I. findest du überall beyfammen.

Porro ab ore est gula, via cibi, ac potus in ventriculum; 2.

et juxta hanc ad pulmonem 5. arteria aspera, pro respiratione.

A ventriculo ad anum est, inter cætera, colum 3. & intestinum extremum, ad excernendum ster- cus.

Ab hepate ad vesicam uretar, 4. ad urinam red- dendam.

Ossa sunt: in capite calvaria; 6.

duæ maxillæ 7. cum triginta duo- bus dentibus; 8. tum spina, 9. columna corpo- ris,

constans ex vi- ginti quatuor ver- tebris, ut corpus se flectere queat.

Costæ 10. item numero viginti quatuor.

Továbbá a' szá- nak végiben va- gyon a' nyelv- to- rok, az ételnek és italnak útja a' gyomorba; 2.

és e' mellett a' tüdőre 5. szolgáló torok-gége, lé- lekzeles végett.

A' gyomortól az al-félig nagyon, a' többek között, a' vastag hurka, 3. és a' vég hurka, a' ganéjnak ki-tisz- títására.

A' májtól a' hó- jagig a' vizellet- tsője 4. a' vizellés- re.

A' tsontok ezek: a' fõben, a' ka- ponya; 6.

a' két all-kap- trák, 7. harmincz két fogakkal; 8.

továbbá a' ge- rintz, 9. a' test- nek oszlopa,

a' melly huszon- négy forgó-tson- tokból áll, hogy a' test magát meg- hajthassa.

Ismét az óldal- tsontok, 10. szám- szerint huszon-né- gyen.

Ferner vom Munde ist der Schlund, die Straße der Speise und des Tranks in den Ma- gen; 2.

und neben dieser zur Lunge 5. die Luftröhre, zum Athemholen.

Vom Magen zum Hintern ist unier andern, der Grimmdarm, 3. und der Mastdarm, den Unflat auszuföh- ren.

Von der Leber zur Blase die Harn- röhre, 4. den Harn zu lassen.

Die Gebeine sind: am Kopfe, die Hirsnschale; 6.

die zwey Kiefer, 7. mit zwey und dreyßig Zähnen, 8.

weiter der Rück- grad, 9. die Säule des Leibes,

bestehend aus vier und zwanzig Gelenken, daß der Leib sich biegen könne.

Die Ripbe, 10. deren vier und zwanzig sind.

<p>Os pectoris (sternum) : 11. <i>duæ scapulæ</i>, 12. <i>lacerti</i>, 15. <i>cubitus</i>, & <i>radius</i>.</p>	<p><i>A' mely-tson</i>t, 11. <i>a' két váll-lapotzkák</i>, 12. <i>a' kéz karjai</i>, 15. <i>a' könyök, és könyök-orsó</i>.</p>	<p>Das Brustblatt, 11. die zwey Schulterblätter, 12. die Armschienen, 15. der Elbogen, und Elbogenröhre.</p>
<p>Os sesfibuli, 13. os femoris, 14. patella, tibiæ, 16. fibula dextra atque sinistra.</p>	<p><i>A' far-tsigája</i>, 13. <i>a' tizomb tson</i>t, 14. <i>a' térd kalács</i>, <i>a' láb szár tson</i>-tok, 16. 17. <i>a' jobb és bal szár-kapots</i>.</p>	<p>Das Hüftbein, 13. das Schenkelbein, 14. die Kniekehle, das Schienbein, 16. 17. das rechte und linke Wadenbein.</p>
<p>Ossa manus 18. sunt numero viginti septem; pedis 19. viginti sex. In ossibus est medulla.</p>	<p><i>A' kéznek tson</i>tjai 18. <i>szám - szerint</i> <i>huszon-hét</i>, <i>a' lábé</i> 19. <i>huszon-hat</i>. <i>A' tson</i>tokban <i>velő</i> <i>vagyon</i>.</p>	<p>Gebeine der Hand 18. sind sieben und zwanzig; des Fußes 19. sechs u. zwanzig. In den Knochen list das Mark.</p>

Trauby (Kaury) Těla a Kosti.

Trauby (Trubice) Těla gšan: Průdušný (srdeční, pufšový) Žily, strž které se krev z Srdce po celém těle rozlívá: a Žily, přes které krev táhá; do Srdce spätkem teče; k těm přináležejí Žily klabní (svazové, suché žily,) strž které; se stává usšekem. (Cyt, cytedlnost, Cich.

Toto troge 1. naleznés usšudy spoškové.

Dále od Vst gest Požeradlo (Hltan, Gicen,) Testa Potr-
mu a Napoge do Žalaudka, 2.

a podle nj do Plje 5. Chitán (průdušný Trauba, Průduch,
k oddychání, (Duča Popadání.)

Od Žalaudka k Radku gest veliké Střewo, 3. a (zadný Str-
wo,) k myššitěnj Leyna;

od Gáter do Měchýře gest Trauba (Kaura) Moče, 4. k wy-
paššitěnj Moče (Štin.)

Kosti gšan: na Glawě: Leb, 6.

dwě Čelisti, 7. se dwěma a třidceti Zúšami, 8.

dále Páter (hřbetnj Kost,) 9. Šlaup (Podpora) Těla,
kožený z dwadceti čtyř přjhy (Klabůw,) aby se mohlo
Tělo hřbati

Téz y Rebra 10. fter/čj; gest/čtyřj a dwacet (čtyrmečstma,) Prsnj Kost (Prsnj) 11. dvě Lopatky, 12. Ramena, 15. Ločet, a Početnj Trauba.

Bedrowá Kost, 13. Kost Stehna (Klaub) 14. Gablko Korpna, hnatowe Kosti, 16. 17. prawá a lewá Kost Leytka.

Kostj Kufy 18. gest sedm a dwadcet, Nohy 19. šest a dwadcet. W Kostech gest Mlozť.

XXXIX.

Sensus externi. *A' külső érzékenységek.*
Die äußerlichen Sinnen.

Sensus externi sunt quinque; sci- licet: visus, au- ditus, olfactus, gustus, & tactus.	öt külső érzé- kenységek vagy- nak, úgy mint: látás, hallás, szag- lás, íz-ézés; és illetés.	Neußerliche Sin- ne sind fünfe, nehm- lich: das Sehen, das Hören, der Ges- ruch, der Geschmack, das Gefühl.
--	---	--

Oculus

Oculus 1. videt colores: quid album, vel atrum, viride vel cæruleum, rubrum aut luteum sit.

Auris 2. audit sonos, tam naturales, voces scilicet & verba;

quam artificiales, tonos nempe musicos.

Nasus 3. olfacit odores & foetores.

Lingva 4. cum palato gustat sapores;

quid dulce, aut amarum, acre, aut acidum, acerbum, aut austerrum.

Manus 5. dignoscit tangendo rerum quantitatem & qualitatem:

calidum & frigidum, humidum & siccum;

durum & molle, læve & asperum, grave & leve.

A' szem 1. látja a' színeket: mi legyen fehér, vagy fekete, zöld vagy kék, vörös vagy sárga.

A' fül, 2. hallja a' hangokat, mind a' természetieket, tudniillik a' szokat, és igéket;

mind a' mesterségeseket, tudniillik a' muzsikás hangokat.

Az orr 3. szagolja a' szagokat és bűzöket.

A' nyelv 4. az innyel együtt kóstolja az ízeket; mi legyen édes, vagy keserű, erős, vagy savanyú, tsipős, avagy fojtós.

A' kéz 5. megismeri illetés (tapogatózás) által a' dolgok nagyságát és minőségét:

a' meleget és hideget, a' nedvest és a' szárazat;

a' keményt és a' lágyat, a' simát és a' durabost, a' nehezot, és a' könnyüt.

Das Auge 1. sieht die Farben; was weiß, oder schwarz, grün oder blau, roth oder gelb sey

Das Ohr 2. höret die Töne, sowohl die natürlichen, nehmlich die Stimmen und Worte;

als die künstlichen, nehmlich die Musiktöne.

Die Nase 3. riecht den Geruch und Gestank.

Die Zunge 4. mit dem Gaumen kostet den Geschmack; was süß oder bitter, scharf oder sauer, herb oder streng ist.

Die Hand 5. erkennet durch das Befühlen die Größe der Sachen und ihre Beschaffenheit: das warme und kalte, feuchte und trockene,

das harte und weiche, glatte und rauhe, schwere und leichte.

Swoyšomé (Cytowé) zewnitčnj.

Smysšlúw (Cytúw) zewnitčnjch gest pěr : totiz : Zrak (Wis-
dění,) Sluch (Slyšeni,) Čuch (Woněni,) Otú-
šeni (Smač, Čhutnauj, Čhat, Čhutnošt,) a
Dotknuť (Čknuť, Mačanj.)

Oko 1. widj Barwy : co bjlé, neb černé ; zelené neb modré,
čerwené aneb žluté gest.

Ucho 2. Slyšj Žwuky (Žněj,) tak přirozené, Šlasy totizto
a Šlowa ;

gať mistrówšké (mistréné, kúnštowné) Žwuky totiz muzyčké.

Nos 3. wonj (čige) Wáně a Smrady.

Gazyč 4. s Ponebjm vstnjm čhútná (otúšuge, žkúšuge,
čofšuge) Čhuti ;

co šladké neb hořké, ostré aneb kyselé, trpké neb pštré gest.

Řuka 5. rozeznáwá Dotknuťjm (Čmačanjm) Welikost (Wel-
košt) a Čatowost (Čakost) Wěc :

teplé a študené (chladné,) wšhčé. (močré) a suché,

twrdé a měčké, hladké a drsnaté (draplawé,) težké y lehké.

XL.

Deformes & monstrofi.

Az éktelenek, és a' Tsuda-termetűek.

Die Ungestalten und Mißgeburten.

Mon-

Monstrosi & deformes sunt, corpore abeuntes a communi forma:

ut sunt: immanis gigas, 1. & nanus pumilio, 2.

sed bicorpor, 3. biceps, 4. plerumque tantum per aliquas horas vel dies vivunt.

His accensentur: capito, 5. naso, 6. labeo, 7. bucco; 8.

strabo, 9. obtipus, 10. strumolus; 11.

gibbosus, 12. loripes, 13. cilo, 15. &c.

Vocabula hæc non ad irridendum alios ponimus, sed ad dignoscendum res.

Tsuda-termetük és éktelenek azok, a' kik testekre nézve a' közönséges formától különböznek:

a' mitsoddsok: az iszonyú nagy óriás, 1. és a' törpe kis-ember, 2.

de a' két-testű, 3. két fejű ember 4. többnyire tsak egy-néhány óráig vagy napig élnek.

Ezekhez számláltatnak: a' nagy-fejű, 5. nagy-orrú, 6. nagy ajakú, 7. nagy szájú; 8.

a' kantsal, 9. a' görbe-nyakú, 10. a' golyvás; 11.

a' púpos-hátú, 12. görbe-lábú, 13. hegyes-fejű. 15. 's a' t.

Ezen szökat nem azért teszszük fel, hogy másokat azok által meg-tsúfollyunk; hanem a' dolgoknak meg-is-méréséért.

Mißgeburten und Ungehalte si n d, deren Körper von der allgemeinen Gestalt abweichen:

als da sind: der ungeheure Riese, 1. der kleine Zwerg, 2.

aber der Zweytestige, 3. der Zweykopf 4. leben meistens nur ein paar Stunden oder Tage.

Zu diesen werden gezählt: der Großkopf, 5. der Großnase, 6. der Wurstmaul, 7. der Paukenbaß; 8.

der Schiefel, 9. der Krummhals, 10. der Kropfichte; 11.

der Höckerichte (Buckelichte,) 12. der Krumpfuß, 13. der Episkof. 15. u. s. w.

Diese Wörter setzen wir nicht deswegen hieher, um andere damit zu verspotten; sondern wegen der Kenntniß der Sachen.

**Nekřtáctownj (Neswáňnj, Nesobnj,
Neswáňnj) a Potwornj.**

Potworuj a škaredj (nekřtáctownj, obyčdnj) gsau, kterýchž Tělo odsturge (pchluge se) od wšeobecne (obyčegne) Způsoby (Twárnosti, Podoby):

gakož gsau: hrozný Obr, 1. a malický Trpašit (Přijmu-
žit,) 2. Dwaťelný, 3. Dwanhlawý, 4. neywjce
genom šreze několik hodin aneb dnůw žigau.

K těm počtenj býwajj: Šlawatý, (Wetkohlawý) 5. Wetko-
noý (Wokál, Wofatý,) 6. Wetkopyslý (Pyslatý,) 7.
Šubač (Tlamáč, Tlamatý,) 8.

Šsilhawý (Šrloofý, Řřimooofý,) 9. Řřimowrřký, 10. Wola-
tý (Wolawý, gřlawý,) 11.

Šrbowatý (Šrbatý,) 12. Řřimonoňý, 13. Chochoľatý (Šla-
wosspicatý, Dlanhohlawý,) 16. a t. d.

Šlowa tyto ne řu pošmjwánj se druhým klademe sem; ale
ř rozeznáwánj Wěcy.

XLI.

Agricultura. 'A' Földmívelés.

Der Feldbau.

[Arator

Arator 1. jun-
git boves 3. ara-
tro, 2.

et tenens læva
sivam, 4. dextra
rallum 5. (quo a-
movet glebas), 6.

scindit terram
vomere & denta-
li, 7.

quæ antea fimo
8. est stercoreata ;

facitque sulcos.
9.

Tu m feminat
semen, 10. & in-
occat occa. 11.

Messor 12. me-
rit maturas fruges
falce messoria :

13.
colligit manipu-
los, 14. & colli-
gat in mergites.

15.
Tritor 16. in
area horrei 17.
triturat frumen-
tum tribula (sta-
gello), 18.

jactat ventila-
pro : 19.

A' szántó-ember
1. bá - fogja az
ösröket 3. az eké-
ban, 2.

és bal kézzel
az eke-szarvát, 4.
jobb kezében az
ösztrökét 5 tartván
(mellyet a' görög
gyöket 6. félre-
hánnya),

a' szántó-vassal
és a' tsoroflyával
7. hasítja a' föl-
det,

melly már az
előtt ganéjjal 8.
meg-trágyáztatott
és barázdákat 9.
tsinál.

Azután el-veti
a' magot, 10. és
bé-borondlja boro-
nával. 11.

Az arató 12. le-
arátja a' meg-ért
termést az arató
sarlóval : 13.

öszve - szedi a'
márkokat, 14. és
kévekben 15. köti.

A' tséplő 16. a'
tsür' székűjén 17.
tsépli a' gabonát
tséppel ; 18.

meg szórja szó-
ró-lapáttal ; 19.

Der Ackersmann
1. spannet die Och-
sen 3. vor den
Pflug, 2.

und mit der lin-
ken Hand die Pflugs-
sürze, 4. mit der
Rechten die Reute
5 haltend, (womit
er die Erdschollen
6. wegräumt),
pflüget er die Er-
de mit der Pflug-
scharre und dem
Pflugeisen, 7.

welche zuvor mit
Mist 8. gedünget
worden ist ;
und macht Fur-
chen. 9.

Alsdann säet er
den Saamen, 10.
und eget ihn ein
mit der Ege. 11.

Der Schütter 12.
schneidet (mähet)
die reifen Feldfrüch-
te mit der Sichel : 13.

sammelt sie hand-
vollweise 14. und
bindet sie in Gar-
ben. 15.

Der Drescher 16.
drescht mit dem
Dreschflegel (Dri-
schel) 18. das Korn
auf der Scheunten-
ne : 17.

wirft es mit der
urfschaukel : 19.

atque ita (cum palea est separata & stramen 20) congerit in saccos. 21.

Foeniseca 22. in prato facit foenum;

defecans gramen falce foenaria; 23.

corradique rostro; 24.

componit acervos 26. furca; 25

& convehit vehibus 27. in foenile. 28.

és ekképen (mikor már a' polyva és szalma 20. külön - vátanak) 'sákokban 21. rakja.

A' kaszás 22. a' réten szénát' tsindl;

le vágván a' füvet kaszával; 23.

és gereblyével 24. öszve gereblyéti;

boglyákat 26. rak villával; 25.

és szekereken 27. a' széna-tartó helyre 28. hordja.

und also; (wenn die Spreu und das Stroh 20. abgefondert ist) fasset er es in Säcke. 21.

Der Mader 22. machet auf der Weide Heu;

indem er das Gras mit der Sense 23. abmähret;

und mit dem Rechen 24. zusammenrechet;

Schober 26. mit der Heugabel 25. machet;

und in Fudern 27. auf den Heuboden 28. zusammenführt.

Deľánj Kóle (Země, Worba.)

- Oráč 1. zapihá Woly 3. před Pluh, 2.
 a drže lewan Rutan Kleci, 4. prawan Wotku (Styk,) 5.
 (Iteran odskliduge (odstrkuge) Srudy.)
 přeorawa Zemi Radlicy (Radlem) a Krogidlem, (lemesslem) 7.
 Itera předně Snogem 8. pohnogena gest,
 a delá Brázdy 9.
 Potom rozšywa (sege) Sýně (Semeno,) 10. a zawlacuge
 Bránami. 11.
 Žnec 13. žne zraké Obilj Srpem: 13.
 šromazduge žstj (Přibrstj, žstky) 14. a swazuge ge do
 Snopůw. 15.
 Mlātec 16. na žmúně 17. mlātj Obilj Cepami: 18:
 wēge (opálá) Wēgečkau (Opálkau,) 19.
 Ž tať, řby: (Plewa odčelena gest y Slāma 30.) wšypá
 (šjrá) do Pytlāw (Měchůw.) 21.
 Kosec 22. na Láuce delá Seno,
 šjrage (tne, sece) Trāwu Kosau; 23.
 a šhrābuge šhrābemi, 24.
 Slābā Kopy 26. semjmi Widlami, 25.
 a wožý (swāžj) na Wožých 27. do Senjka. 28.

XLII.

Pecuaría. A' Barom-tartás.

Die Viehzucht.

Agricultura & pecuaría erant antiquissimis temporibus etiam regum & heroum;

hodie est tantum infimæ plebs cura.

Bubulcus I. ecat armenta 2. ovilibus 3. buca, 4.

et ducit panem.

A' föld-mivelés és barommal való bánás, régi időkben, a' Kirdlyoknak és Fő-embereknek is foglaltosága volt;

mai időkben pedig csak az alacsony rendű köznépe.

A' tsordás 1. kihívja a' tsordákat 2. az akorból (istállóból) 3. kürtel, 4.

és ki-viszi legelni.

Mit dem Feldbau und der Viehzucht beschäftigten sich vor uralten Zeiten selbst Könige und Helden;

heutzutage ist sie bloß für das gemeine Volk.

Der Rühhirt 1. ruft das Vieh 2. aus den Ställen 3. mit dem Rühhorn, 4. und treibet es auf die Weide.

<p>Opilio (pastor) 5. pascit gregem 6. instructus fistula, 7. & pera, 8. ut & pedo; 9.</p>	<p>A juhász 5. legelteti a' nyáját, 6. fel-levén készülve sippal, 7. tarisznyával, 8. és pásztori bottal-is; 9.</p>	<p>Der Schäfer 5. weidet die Herde, 6. versehen mit der Sackpfeife, 7. und der Hirtentasche, 8. wie auch mit dem Hirtenstabe; 9.</p>
<p>habens secum molossum, 10. qui munitus est contra lupos millo. 11.</p>	<p>véle levén a' komondor kutya, 10. a' melly a' farkasok ellen örvel 11. vagyon fel-segyszerkeztetve.</p>	<p>bey sich habend den Müden (Schafhund), welcher wider die Wölfe mit einem stachelichten Halsbände bewaffnet ist. 11.</p>
<p>Sues 12. saginatur ex aqualiculo haræ,</p>	<p>A' disznók 12. a' disznó - ólnak vdllyjából hizlatatnak.</p>	<p>Die Schweine 12. werden aus dem Troge des Schweinstalles gemästet.</p>
<p>Villica 13. mulget ubera vaccæ, 14. ad præsepe, 15. super mulctra; 16.</p>	<p>A' majoros-aszszony 13. feji a' tehennék tölgyeit 14. a' jászolnál 15. a' sajtar 16. felett;</p>	<p>Die Mayerinn (Bäuerinn) 13. melket die Euter der Kuh 14. an der Krippe, 15. über dem Melkschafse (Melkübel) 16.</p>
<p>et facit in vase butyraceo 17. butyrum e flore lactis;</p>	<p>és a' vaj-köpülöben 17. vaj atsinál a' tej-felből;</p>	<p>und macht in dem Butterfasse 17. Butter aus dem Milchraume;</p>
<p>et e coagulo caseos. 18.</p>	<p>és az alutt-tejből sajtokat. 18.</p>	<p>und aus der Lab Käse. 18.</p>
<p>Ovibus detondetur lana, 19.</p>	<p>A' juhoknak gyapja 19. le-nyératik,</p>	<p>Den Schafen wird die Wolle 19. abgeschoren,</p>
<p>ex qua conficiuntur variæ vestes.</p>	<p>a' mellyből különb-külömbféle ruhák készítettnek.</p>	<p>daraus verschiedene Kleider gemacht werden.</p>

Chovánj Dobytká.

Delánj Rolj a Chovánj Dobytká za starých Časůw bylo
 Zaneprázdnenj (Zameštrnáwanj) y Králůw a Řetůw,
 dnešního Času gest toliko neynjzšího Lidu obecného Obchod.
 Krawát (Wolát) 1. wywoláwa Dobytek 2. 3 Chlěwů 3.
 Traubau pastýřstau, 4.
 Owiát (Pastýř Owcy) 5. pase Stádo 6. zaopatřen gsa Pja-
 sťstakau, 7. a Lobořau, 8. gato y pastýřstau Solj, 9.
 mage s sebau Psa owiáštěho, 10. kteř ozbrožen gest pro-
 ti Wlkům bodkawým Obogkem. 11.
 Swině 12. kmeny býwagi 3 Koryta Chlwoce (wálowa)
 swiněho
 Sřasátká dvořstá 13. dogj Weymě (Wemeno) Kráwy, 14.
 při Geslech, nad Krocem (Dřzj), 16.
 a delá w Mállici 17. mášto ze Smetany.
 a 3 Sřešřte (sedleho Mleka) Syry (Somolky, Twaržky.) 18.
 Wlna Owcyw ostrihána býwa,
 3 nř; rozličné Sřaty (Kauchy) delány býwagi.

XLIII.

Mellificium. *A' méz - tsinálás.*
 Der Honigbau.

Apes emittunt | *A' méhek rajt* | Die Bienen
 examen, I. | 1. eresztenek-ki, | schwärmer, I.
 addunt-

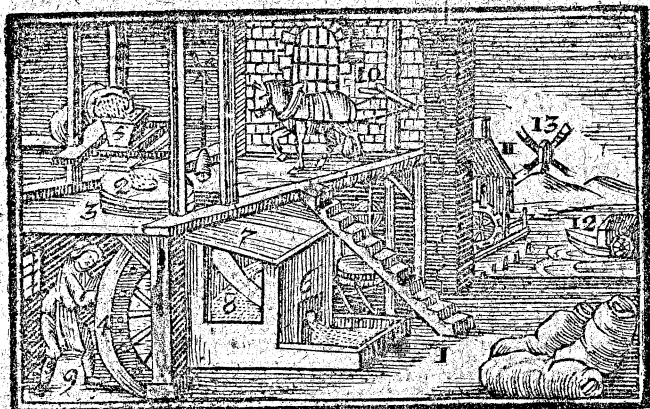
adduntque illi ducem (regem) 2.	és adnak a' mel- lévezért (Királyt, anya-méhet) 2.	und geben de- Schwarme eine Weisel (König) mit.
Examen illud, cum volaturum est, revocatur tin- nitu vasis ænei, 3.	Az a' raj, mi- dön el-akar repül- ni, réz edénynek 3. hangja által vissza-hívattatik,	Wenn derselb Schwarm wegflie- gen will, wird e- mit dem Klange ei- nes kupfernen Be- ckens 3. zurückge- rufen,
et includitur novo alveari. 4. Struunt apes cellulas 5. sexan- gulares; complant eas melligine, et faciunt fa- vos, 6. e quibus mel 7. effluit.	és újj méh-kas- ban 4. rekesztetik. Kaknak a' mé- hek hat-szegeletü kamarátskákát; 5. meg-töltik azo- kat mézes - ned- vesjéggel, és készítenek lé- pes-mézet, 6. a' mellyből méz 7. foly - ki.	und in einen neue- n Stock 4. gefast. Die Bienen bauen sechseckigte Zellen, 5. füllen dieselben mit Seime, und machen Ho- nigkuchen, 6. aus welchen das Honig 7. herausfließt.
Crates favorum igne liquatæ abe- unt in ceram. 8.	A' lépes - méz rostélyai tűz ál- tal meg-olvasztat- ván, viaszjá 8. lésznek.	Die Gewerke, am Feuer geschmol- zen, werden zu Wachs. 8.

Délánj Medu.

- Wéckly se rogi, 1.
a nádáwagi Rogowi Mattu (Wüdce, Krále.) 2.
Tentýz Rog, hdyz chce odletéti, naspét wolan býwá Zuénym
(Zwukem) Medenice. 3.
a do nowého Aule 4. sázan (zawjran.)
Wéckly wzdéláwagi (formugi) ssetihranhé Dirky (Dírky) 5.
naplínugi ge Strdj,
a delági Plásty, 6. 3 kteryhýz Med 7. wytéka.
Wostiny, Dhném rozpustténé w Wost se obrácegi. 8.

XLIV.

Molitura. Az őrlés. Das Mühlwerk.

In mola 1. currit lapis 2. super lapidem, 3.

circumagente rota, 4. et conterit per infundibulum 5. infusa grana;

separatque furem 6. decidentem in cistam 7. a farina per ex-cussorium 8. elabente.

Talis mola primum fuit mola manuarum; 9.

A malomban 1. egyik kö 2. a másik kövön 3. forog,

körül-fogatván azt a' kerék: 4. és őszve-töri a' paraton 5. fel-öntött magokat;

's külön-választja a' korpától, 6. melly a' ládába 7. hull, a' lisztet, melly a' szitán 8. által-esik.

Az illyetén malom leg-először kézi-malom 9. volt;

In der Mühle 1. läuft ein Stein 2. auf dem andern Steine, 3.

durch ein umtreibendes Rad; 4. und mahlet (zer-malmet) die durch den Trichter 5. aufgeschütteten Körner;

und scheidet die Kleyen, 6. die in den Kasten 7. fallen, von dem Mehl, welches durch den Buntel 8. stäubet.

Eine solche Mühle war erstlich die Handmühle; 9.

deinde mola ju- mentaria; 10.	azután száraz malom, (mellyet barom hajt;) 10.	hernach die Roß- mühle, 10.
porro mola aquatica, 11. & mola navalis, 12. denique mola pneumatica (ala- ta.) 13.	továbbá vízi-ma- lom, 11. és hajós malom, 12. utól- jára szél-malom. 13.	weiter die Waß- fermühle, 11. und die Schiffmühle, 12. endlich die Windmühle. 13.

Młynóestwj.

We Młyné 1. běhá Kamen na Kameni, 3.
 Kolem 4. obráčen,
 a tře přes Koš (Trýchtýř, Mlýsypu) 5. wysypané ženo;
 a odděluje Otruby 6. wypádagicý do Truhly, 7. od Maut;
 přeprhagicý přes Pytel. 8.
 Takový Mlýn byl přive Mlýn ruční (samotný,) 9.
 Potom Mlýn konšký, 10;
 dále Mlýn Vodný, 11. a Mlýn Podný, 12. naposled,
 Mlýn povětrný. 13.

LXV.

Panificium. A kenyér-sütés.
 Das Backwerk (die Bäckerei.)

Pistor 1. cernit
farinam cribro
pollinario, 2. &
indit mactrae. 3.

Tum affundit
aquam, facit
massam, 4. de-
pfitque eam spa-
tha lignea. 5.

Deinde format
panes, 6. placen-
tas, 7. simulas, 8.
spiras 9. &c.

Post imponit
palae, 10. & in-
gerit furno 11.
per praefurnium,
12.

sed prius eruit
rutabulo 13. ignem
& carbones, quos
infra congerit. 14.

Et sic pinfitur
panis, habens ex-
tra crustam, 15.
& intus micam.
16.

A' sütö 1. meg-
szítálja a' lisztet
sűrű szitával 2.
és a' sütö-tekenő-
be 3. teszi.

Azután red vi-
zet tölt, tesztát
4. tsinál, és azt
megdagasztja fa-
lapotzkával. 5.

Annakutánna
formál kenyeret,
6. lepényt, 7. sem-
lyét, 8. peretzet,
9. és egyebet.

Ezekután lapát
ra 10. teszi, és
béhányja a' sütö-
kementzébe, 11. a'
kementze' száján.
12.

de először ki-
húzza szén vonó-
val 13. a' tüzet,
és a' holt-szeneket,
mellyeket alól egy
rakásba hajt. 14.

Es ekképen sü-
l a' kenyér, a' melly-
nek kívül héja,
15. belől pedig
mor'sája vagyon.
16.

Der Bäcker 1.
siebet das Mehl mit
dem Siebe, 2. und
schüttet es in den
Backtrog; 3.

alsdenn gießt er
Wasser darauf,
macht einen Teig, 4.
und knetet ihn mit
dem Knetischeite, 5.

hernach formet
er Brodleihe, 6.
Kuchen, 7. Sem-
meln, 8. Brezeln 9.
u. d. gl.

Nach diesem le-
get er sie auf die
Backschaukel, 10.
und schiebt sie in
den Backofen 11.
durch das Ofen-
loch: 12.

doch zuvor schar-
ret er mit der Ofen-
krücke 13. das Feuer
und die Kohlen her-
aus, die er unten
zusammen häuft 14.

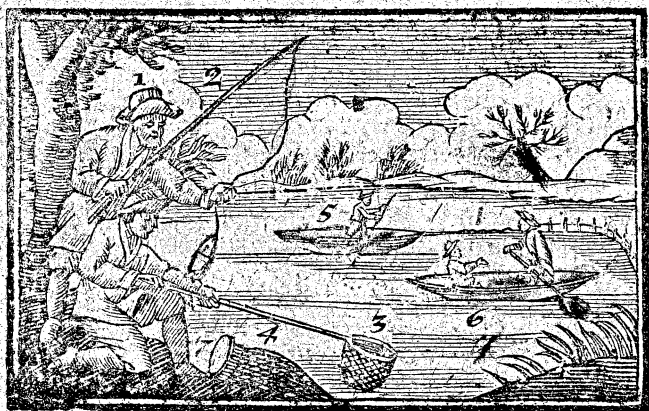
Und also wird
das Brod gebacken,
welches außen eine
Rinde, 15. und in-
wendig die Brosa-
me (Schmolle) 16.
hat.

Pekařstwj.

- Pekař 1. trjbj (ošywa) Mautu Sytem maucným, 2. a wšy-
pá do Dže. (chlebných Uceř, Koryta.) 3.
Potom naljwá Wody, dělá Těsto, 4. a huěte (mijý) ge
Uřpačem (Wärechau dřewěnanu.) 5.
Potom formuge Chleby (Pecny, Hochnjky) 6. Koláce, 7.
Zemličky, 8. Precljky 9. a t. p.
Potom kladě ge na chlebnj Lopatu, 10. a wšázý do Pecy
pekařskě, 11. přes Celestěi, 12.
ale předněj wyhrná (wyhrabuge) Šreblem 13. Oheň a Wělj,
které dolů shrná w Šromadu. 14.
A tak se peče Chlěb, zewnitě Kůru, 15. wnitě pak Strjdu
16. magjcy.

XLVI.

Piscatio. *Fischerei* A' Halászat.
Die Fischeren.

Pisca-

<p>Piscator 1. captat pisces, vel in littore, hamo, 2. qui ab arundine filo pendet, & cui inhaeret elca;</p> <p>vel funda, 3. quæ pendens per tica 4. aquæ immittitur;</p> <p>vel in cymba 5. reti; 6.</p> <p>vel nassa, 7. quæ per noctem in aquis demersa jacet.</p>	<p>A'halász 1. fogdossa a' halakat, vagy a' partról, horoggal, 2. a' melly hofszú-vefszöröl t z é r n á n fűgg, és a' mellyre élető van ragasztva;</p> <p>vagy meritő hállóval, 3. a' melly póznán 4. fűgven a' vízbe eresztetik.</p> <p>vagy tsónakból 5. hállóval; 6.</p> <p>vagy pedig var sával, 7. a' melly éjtzaka a' vízbe meritve vagon. (fekszik.)</p>	<p>Der Fischer 1. fängt Fische, entweder am Ufer mit dem Angel, 2. welcher von der Arundelruhe am Faden herabhängt, und an welchem die Spetse (das Köder) angebracht ist;</p> <p>oder mit dem Bäre, (Schleppnetz) 3. welches an einer Stange 4. hangend ins Wasser gelassen wird.</p> <p>oder auf dem Rahne, 5. mit dem Netze (Zuggarne) 6.</p> <p>oder mit der Fischreuse, 7. welche über Nacht ins Wasser eingesenket liegt.</p>
--	---	--

Rybářství.

Rybář 1. chytá (Papa, Pomj). Ryby; anebo na Běhu Udicy, 3. ktera 3 Pruta na Viti (Provážku) wšy, a na ktere zawěšená gest Potrawa; aneb Sakem, 3. ktery wšyc na Zedce, 4. do Wody se wpausťtj; anebo na Ulně, 5. a Syťtj: 6. anebo Wšy rybářstau, 7. ktera přes Noc we Wodě zabřžená býwá.

XLVII.

V
 Aucupium.

A' Madarászka.

Der Vogelfang.

Auceps 1. ex-
 fruit aream; 2.

superfruit illi
 rete aucupato-
 rium; 3.

obspat escam;
 4.

et abdens se in
 latibulum, 5. alli-
 cit ayes cantu il-
 licum,

A' madarász 1.
 madarászó -szerüt
 2. készít;

annak feliben
 tsinálja a' mada-
 rász -hálót; 3.

el-szórja a' tsa-
 lóka eledelt; 4.

és el-rejtven ma-
 gát a' rejték-hely-
 ben, 5. oda édes-
 geti a' madarakat
 a' tsalogató-mada-
 rak aneklésevel,

Der Vogelsteller
 1. richtet einen
 Vogelheerd zu; 2.

legt das Vogel-
 garn 3. darauf;

streuet die Aß,
 (Lochspelse) 4.

und indem er sich
 in die Hütte 5. ver-
 birgt, locket er die
 Vögel mit dem Ge-
 sänge der Lockvö-
 gel,

qui partim in area 6. currunt,	a' mellyek rész- szerint a' mada- rászó szerün 6. fut- kosnak,	welche theils auf dem Heerde 6. lau- fen,
partim caveis 7. inclusi sunt:	rész szerint ka- lithákban 7. vagy- nak zárva:	theils in Kesi- chen 7. eingeschlos- sen sind:
atque ita obruit reti advolantes aves,	és ekképen be- borítja hállóval az oda repülő mada- rakat,	und so überfällt er mit dem Garne die vorbeystiegen- den Vögel,
dum se ad escam demittunt.	midön a' tsaló- ka-eledelre le-bo- tsátkoznak.	indem sie auf die Nz fallen.
Aut tendit ten- dículas, 8. quibus se ipsas suspen- dunt & suffocant.	Vagy töröket 8. hány, mellyekben magokat fel- akasztják, és meg- fojtják.	Oder leget er Schlingen, 8. in welchen sie sich selbst erhenken, und er- würgen.
Aut exponit vi- scatos calamos 9. amiti, 10.	Vagy lépes vez- szöket 9. rak-ki a' madarász-pöz- nára, 10.	Oder stecket er Leimruthen 9. auf die Leimstange: 10.
quibus impli- cant pennas, ut nequeant volare.	a' mellyekben baló-keverik tol- laikat, úgy hogy el-nem repülhet- nek,	auf welcher sie die Federn vermit- teln, daß sie nicht davon fliegen könn- en,
et decidunt in terram,	és a' földre le- esnek,	und auf die Er- de herabfallen;
aut captat eas dem pertica, 11. vel decipula. 12.	vagy pedig tzi- nege fogóval, 12. vagy (tzi-nege ke- leptzével) 11. fog- dossa őket.	oder er fängt sie mit dem Kloben, 11. oder dem Met- fenschlage. 12.

Ptáčnjctwj (Low nj Ptákůw.)

Ptáčnjš 1. pŕiprawuge Sumence (Uhadlo, Plac,) 2.
 zaſtawuge na něm Sjt ptáčj, 3.
 poſýpá Wnadu (wábuj Krmi,) 4.
 a vchýle (ſklóně) ſe do Daudy (Strýſſě,) 5. kaudj (wábuj)
 Ptáky Spěwem wábujch Ptákůw,
 kteřj 3. Čáſtky w Kletcých 7. zawějnj gſau,
 a tať pŕipadá (pŕitwaduce) s Sjtj na pŕelétagjčj Ptáky,
 řby, ſe na Potrawu ſpauffſtęgi,
 Aneb ſlawj Sydla, 8. na kteřj ſe ſami zawěſſugj, a ſe za-
 ſtŕugj.
 Anebo wyſtawuge ſepomě Węgice (Prautky) 9. na Roha-
 ti u (Oſtrb,) 10.
 kteřymjž Pěra zapletagj (zamotawagj,) 10. tať že nemohau
 vletěti,
 a ſpadagj na Zemi,
 aneb Lowj (chytá) ge Paſtj (Klecj) klětkau. 11. 12.

XLVIII.

Venatus.

A vadászat.

Die Jagd.

Venator

Venator 1. venatur feras,

dum sylvam cingit casibus, 2.

qui tenduntur super varos. 3.

Canis sagax 4. feras vestigat, aut indagat odoratu.

Vertagus 5. persequitur eas.

Lupus incidit in foveam, 6.

Cervus 7. fugiens incidit in plagas.

Aper 8. transverberatur venabulo. 9.

Ursus 10. mordetur a canibus, & tunditur clava. 11.

Si quid effugit, evadit: 12. ut hic, lepus & vulpes,

A vadász 1. vadászja a' vadakat,

midőn az erdő körül - keríti vadász-hállókkal, 2.

a' mellyek két-ágú - villákra 3. ki terítettnek.

A vésle 4. a' vadakat azoknak nyomokon nyomozza, vagy pedig szaglásával keresi.

Az agár 5. kergeti azokat.

A Farkas bele esik a' verembe. 6.

A szarvas 7. szaladván bé-esik a' kötelekből font hállókba.

A vad - kan 8. állal - veretik vadász - dárdával. 9.

A medve 10. az ebektől mardosztatik, és buzogánnyal (bunkós bottal) 11. ütetik.

Ha valam' ki szalad, az elmegy: 12. mint itten a' nyúl, és a' róka.

Der Jäger 1. jaget das Wild,

indem er den Wald mit Garnen 2. umzingelt,

welche mit Hornstangen aufgestellt werden.

Der Spürhund 4. spüret das Wild aus, oder stöbert es mit dem Geruch auf.

Der Windhund 5. verfolget es.

Der Wolf fällt in die Grube; 6.

Der stehende Hirsch 7. fällt ins Netz.

Der Eber 8. wird mit dem Jägerstieße 9. gefället.

Der Bär 10. wird von den Hunden gebissen, und mit der Keule 11. geschlagen.

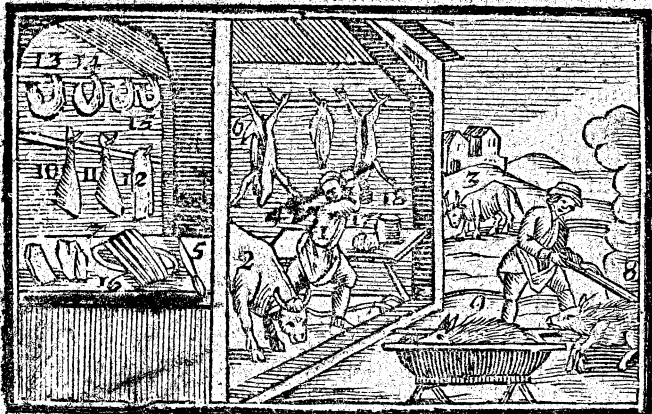
Was aber durchgeht, das entwischt, 12. wie hier der Hase und der Fuchs.

Sonba (Shon, Low, Mysliwost.)

Mysliwec (Lowec) 1. Powj (honj) diwokau Zwěc,
 Pdyz Les obklyj (obstawj) Sýtěmi, 2.
 Které se wytahugi na Sosky, 5.
 Wyzle (Slidný Pes) 4. Sljč, neb po Stopě čenichá Zwěci
 Čichem,
 Chrt 5. přenásleduge (postřihá honj) ge.
 Wlk wpadá do Dálu (Gámy,) 6.
 Gelen 7. vtřagjčj vpadá do Teneta.
 Wepř diwočj 8. proboden býwá Wstřipem. 9.
 Nedwěd 10. od Pšaw kausán, a Rygem 11. obit (vprán) býwá.
 Co wyběhne (wyskokne) ucházj: 12. gako tuto Zagjc a
 Liffa.

XLIX.

Lanionia. *A' Mészárosfág.*
 Die Fleischeren, (Schlächteren.)

Lanio

Lanio 1. mac-
tat pecudem alti-
lem; 2.

(macilentæ 3.
enim vescendo
non sunt,)
proflernit cla-
va, 4.

vel jugulat clu-
naculo; 5.

postea excoriat,
& difsecat;

tandemque car-
nes venum expo-
nit in macello. 7.

Suem 8. glabrat
igne, vel aqua
fervida, 9.

et facit pernas,
10 petalones, 11.
& succidias; 12.

præterea varia
farcimina:

faliscos, 13.
apexabones, 14.
tomacula, 15. &
botulos. 16.

Adeps 17. &
sebum 18. eliqua-
tur.

A' mészáros 1.
meg-öli a' hizlát
barmot; 2.

(mert az ösztö-
vérek 3. nem en-
ni - vátók.)
le-üti az ütö-
fejfével, 4.

vagy meg-met-
szi torkát a' mé-
száros késsel; 5.

azután a' hörít
le-húzza, 6. és
a' marhát fel-da-
rabolloya;

's ezek után a'
húst a' mészár-
székben 7. el-ad-
ni ki-teszi.

A' disznót (ser-
tést) 8. meg-ko-
pasztja tűzzel,
vagy forró-víz-
zel. 9.

és készit sodart,
10. disznó-lábat,
11. szalonnát; 12.

ezen kívül sok-
féle hurkát 's kol-
bászt:

gömböztöt, 13.
véres-hurkát, 14.
májos-hurkát, 15.
és húros-kolbászt,
16.

A' hájat 17. és
fagygyát 18. ki-
szakták olvaszta-
nt.

Der Fleischer,
(Mezger, Schläch-
ter) 1. schlachtet das
Mastvieh, 2.

(denn das Ma-
gere 3. tauget nicht
zum essen,)

er schlägt es nie-
der mit der Barte,
4.

oder sticht es mit
dem Schlachtmesser
5. ab;

dann zieht er die
Haut ab, 6. und
zerstücket es;

worauf er das
Fleisch in der
Fleischbank 7. zum
Verkauf ausstellt.

Das Schwein 8.
senket er mit Feuer,
oder brühet es mit
heißem Wasser, 9.

und machet Schul-
tern, 10. Schinken,
11. Speckseiten, 12.

über das allerley
Wärste:

große Magen-
würste, 13. Blut-
würste, 14. Leber-
würste, 15. und
Bratwürste. 16.

Das Schmeer
17. und Unschlitz
18. wird geschmol-
zen (ausgelassen.)

Keznjctwj (Masařstwj.)

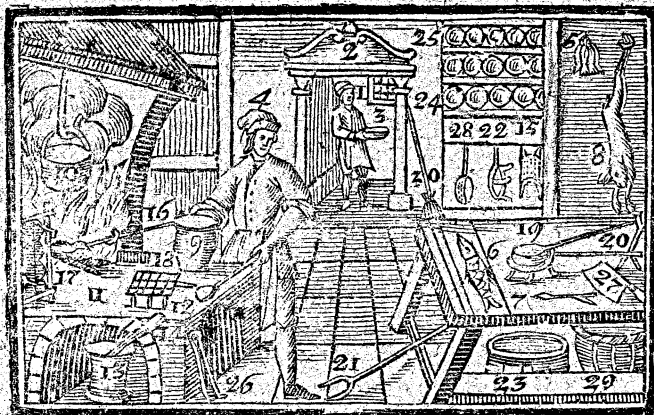
- Keznjř (Masař) 1. zabijj krmný Dobytěk, 2.
 (chudé 3. se nehodj k Gedenj.)
 aneb zarezuge (zakoluge) Uozem řeznjčým (řezákem,) 5.
 potom oblupuge (zdírá, stahuge) Kůži, 6. a rozřetává
 (rozrubuge;)
 a za tjm Maso na prodag: wykládá w Gatce (masném Krá-
 mē.) 7.
 Praše (Swini, Wepře) 8. opaluge Ohněm, (nebo oparuge
 Wárem (wřelau, horkau Wodau,) 9.
 a dělá Školdry (Lopatky,) 10. Šynty, 11. a wepřowé Pol-
 ty (Polty Šlanin,) 12.
 Okrom toho wšseligaté Gelita:
 hrubá Gelita, 13. křemné Gelita, 14. Gitrnice, 15. a Kľo-
 básy. 16.
 Sádlo 17. a Log 18. rozpausřtj (wysmazuge) se.

L.

Coquinaria.

A szakátság.

Die Kocherey.

Promus-

Promus-condus
1. profert e penu
2. oblonia. 3.

Ea accipit co-
quus, 4. & coquit
cibos varios.

Aves 5. deplu-
mat prius, & exen-
terat.

Pisces 6. de-
squamat, & ex-
doriuat;

Quasdam car-
nes lardo trajec-
tat ope lardarii.
7.

Lepores 8. exuit.

Tum hæc eli-
xat ollis, 9. &
cacabis 10. in fo-
co; 11.

et despumat li-
gula. 12.

Elixata condit
aromatibus,

A' fásár 1. elő-
hozza az élés-ka-
marából 2. az ele-
séget. 3.

Azt el-veszi a'
szakáts, 4. és főz
külömb - külömb
eledeleket.

A madarakat 5.
először meg - mel-
lyesztí, és béleket
ki - veti.

A' halakat 6.
héjjoktól meg-tisz-
títja, és hátoknál
fogva darabokra
vagdálja;

Némelly húst
szalonnával meg-
spékkel (által szur-
kál) a' spékeltő-
vel. 7.

A' nyúlaknak 8.
a' bőrit le-húzza.

Azután ezeket
meg-főzi öblös fa-
zékakban, 9. és
egyéb főző-fazé-
kakban, 10. a' tűz-
helyen; 11.

és a' tajtékjokat
le-hánnya kalán-
nal. 12.

A' mi meg-főtt,
meg-fűszerzámöz-
za fűszerzámok-
kal,

Der Speisemet-
ster 1. giebt aus
der Speisefammer
2. die Ekwaaren 3.
heraus.

Dieselben em-
pfängt der Koch, 1.
und kochet verschie-
dene Speisen.

Die Vögel 5.
rupfet er erstlich,
und weidet sie aus.

Die Fische 6.
schuppet und spal-
tet er;

einiges Fleisch spi-
cket er vermittelst
der Spicknadel. 7.

Die Hasen 8.
streifet er ab.

Hernach siedet er
dieses in Töpfen 9.
und Kesseln, 10.
auf dem Heerde,
11.

und schäumt es
mit dem Schaum-
löffel. 12.

Das Gesottene
würzet er mit Ge-
würze.

quæ comminuit pistillo 14. in mor- tario; 13. aut te- rit radula. 15.	a' mellyeket apróra-tör mo'sár- törövel 14. a' mo- 'sárhan, 13. vagy reszelövel 15. meg- reszel.	welches er mit dem Stößel 14. im Mörtel 13. zer- stößt; oder reibt es auf dem Reibeisen. 15.
Quædam assat verubus, 16. & automato, 17. vel super craticulam; 18.	Némellyeket meg-sült nyárson, 16. és magában- forgó - petsenye- forgatón, 17. vagy pedig róstón; 18.	Einiges brät er an Bratspießen, 16. und am Brater, 17. oder über dem Ro- ste; 18.
vel frigit sarta- gine 19. super tri- podem. 20.	vagy meg-ránt serpenyöben 19. a' három-lábú vason. 20.	oder röstet es in der Pfanne, 19. über dem Dreifu- ße. 20.
Vasa coquina- ria sunt præte- rea: —	Ezeken kívül konyha - edények még: —	Küchengeräthe sind über das: —
rutabulum, 21. ignitabulum, 22. trua, 23. in qua eluuntur catini 24. & patinæ; 25.	a' szén vonó, 21. szén-tartó (mele- gítő vas - edény) 22. mosogató, 23. mellyben meg- öblítettnek a' mély tálak 24. és lapos-tálak; 25.	die Ofenkrücke, 21. die Glutpfanne, 22. die Spüßgelte, 23. worinn die tie- fen 24. und flachen Schüsseln 25. aus- gespüßt werden,
pruniceps, 26. cultur incisorius, 27. qualus, 28. corbis, 29. & sco- pæ. 30.	a' fogó, 26. a' vagdalo-kés, 27. szürő edény, 28. kosár, 29. és se- prő. 30.	die Feuerzange, 26. das Hackmesser, 27. der Sieber, 28. der Korb, 29. und der Besen. 30.

K u c h a t s w j.

Slafár 1. wydawa 3. Szpizrné 2. Strawu : 3.
Tau prigima Kuchař, 4. a warj rozličné Gidla.
Ptáky 5. privé šklube, a wytucháwá (wypytwáwá.)
Nyby 6. od Šupin očistunge a rozdělnge (rozrubnge.)
některé Miaso Šlaninau špituge, Gehlau špitowacy. 7.
Žagice 8. odjra (oblupuge.)

Potom

Potom to vaří w Srných 9. a Kotlich, 10. na Ohništi, 11.
 a zhrná Pěnu Warechau (Opěnowačkau.) 12.
 Warene koreňj Korenjm,
 které tluče Pjchem (Trblem, Tlaučkem) 14. w Mozdři,
 13. aneb tré (strauze) na Struhadle. 15.
 Nekteré péce na Koznich, 16. a Kolowrátku, 17. aneb na
 Kofstě,) 18.
 aneb smaží w Rendlíku 19. na Těinozce. 20.
 Nádoby kucharské gšau přes to gessě: —
 Šřeblo, 21. Ohřiwadlo, 22. Vmýwadlo (wodnj Wana,
 Džber,) 23. w kterémž se oplakugi (vmýwagi)
 hluboké Misy, 24. a plytké (mětké) Misy; 25.
 Whelnj Kljště, 26. Sekáč (Sekáčka,) 27. Těžák, Čedidlo,
 28. Koš 29. a Metla. 30.

LI.

Vindemia. A' szüret. Die Weinlese.

<p>Vinum crescit in vinea, I.</p> <p>ubi uites pro- pagantur,</p>	<p>A' bor a' szöl- lö-hegyen I. te- rem, a' hol a' szöl- lövek el-homlit- tatnak,</p>	<p>Der Wein wächst in dem Weinberge, I. allwo die Wein- stöcke fortgepflanzt werden,</p>
---	--	---

<p>et vimine, aut carice, ad arbores, 2. vel ad pallos, 3. vel ad jugas 4. alligantur.</p>	<p><i>és kötő veszszó- vel, avagy sással, az élő fákhhoz, 2. vagy karókhhoz, 3. vagy pedig hofszá- létzekhez 4. köt- tetnek.</i></p>	<p>und mit Weiden- ruthen, oder Rieth- gras, an die Bäu- me, 2. oder an die Pfähle, (Stöcken) 3. oder an die Weinslatten 4. an- gebunden werden.</p>
<p>Cum tempus adest vindemian- di, vinitor ab- scindit botros,</p>	<p><i>Midön a' szüret nek ideje benn va- gyon, a' vintzler le-mettzi a' szöllo- gerézdeket,</i></p>	<p>Wenn die Zeit zum Lesen da ist, schneidet der Wini- zer (Weinzettel) die Trauben ab.</p>
<p>et comportat trimodiis (cupel- lis, cenophoris) 5. conjicitque in la- cum. 6.</p>	<p><i>és együvezhord- ja puttonokban, 5. s a' szüretelő kád- ba 6. tölti.</i></p>	<p>und trägt sie in Butten 5. zusam- men, und schütet sie in die Weinku- fe (Boding.) 6.</p>
<p>Postea calcat pedibus, 7. aut tundit ligneo pi- lo, 8.</p>	<p><i>Azután meg-ta- possa lábaival, 7. vagy pedig töri- tsomoszlóval (fa- törővel,)</i></p>	<p>Dann tritt er sie mit den Füßen, 7. und stampft sie mit einem hölzernen Stempel (Mö- ser,) 8.</p>
<p>et exprimit tor- culari 9. succum, qui dicitur mu- stum; 11.</p>	<p><i>és ki-nyomja sajtóval 9. a' le- vet, a' melly must- nak 11. nevez- tetik;</i></p>	<p>und presset mit der Weinpresse (Kel- ter) 9. den Saft heraus, welcher Most 11. genannt wird;</p>
<p>atque labro (orca) 10. excep- tum doliis 12. infunditur;</p>	<p><i>és de'sákban 10. szedetvén hordák- ba 12. töltetik;</i></p>	<p>und von der Most- kufe (Schlauchfas- se) 10. aufgefan- gen, in die Wein- fässer 12. eingefüllt,</p>
<p>operculo 15. te- gitur;</p>	<p><i>dugattsal 15. be- dugatik;</i></p>	<p>mit dem Stopfel, 15. zugebedt, (verspündet) wird;</p>
<p>et in cellas su- per cantherios 14. abditum, in vi- num abit.</p>	<p><i>és a' pintzébe zadndr jákra 14. á.elvén, berrá vá.lk.</i></p>	<p>und in die Keller auf Kanter 14. ge- leget, zu Wein wird.</p>

E dolio aut si-
phone 13. pro-
mitur, vase prius
relito;

aut tubulo, 16.
in quo est episto-
mium.

A' hordóbol 13.
vagy lopó-tökkel
(héberrel) 13. sze-
detik-ki, a' hor-
dót elebb fel bont-
ván;
vagy pedig tsa-
ponn, 16. a' mel-
lyen tsav-dugats
vagyon.

Aus dem Fasse
wird er entweder
mit dem Heber 13.
herausgezogen, wenn
das Faß vorher an-
gezapfet ist,
oder mit der Faß-
röhre (Pippe) 16.
an welcher das
Hähnlein ist.

Wjnobránj (Zbirka Wjna.)

Wjno roste we Winicy (Winohradě,) 1.

Fdezto winny Amenowé (Krowj, Krowj winné) rozpřezování
(rozplemenění, rozřícování) býwají,

a ohybným Prautím, (Lyky, Kauzwami) aneb Sřáchorím
k Stromům, 2. aneb k Kolečku (Tyce,) anebo
Lattám, přivazování býwají.

Když gest Čas k Zbiránj Wjna, Winad (Winohradnjě)
zřezuge Grozny,

a nássj w Putnách, 5. a wysypá do winné Kádi. 6.

Potom šlape Rohami, 7. aneb wydjá (wytlačá, hmož-
dí) dřewěným Tlačem (Přem:) 8.

a wytlačuge (wytiskuge) Gadenan (Wlkost, Mjzy (win-
ným Přem, 9. která šlowe Mest, 11.

a do wjnowých Šstoptáw (Džberáw) 10. zbirá do winných
Šaudáw 12. se wléwá,

Čepem (Zacpáwkau) 15. se zacpává (zabedinge, zasspantuge,)

a do Šklepáw (Přiwnic) na Podlahy (Wantnáry) 14. šlo-
žeh, w Wjno se obrácý.

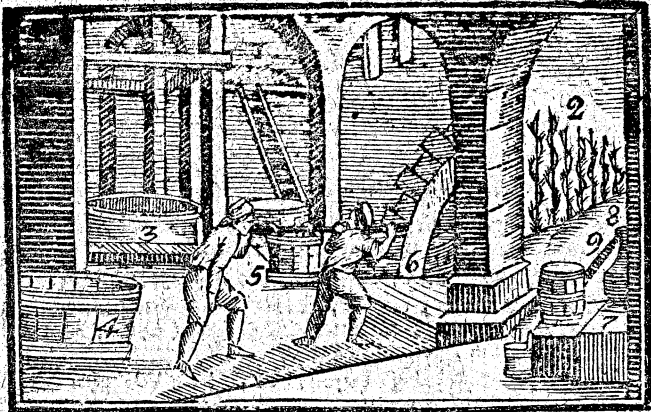
Ž Suda býwá točeno anebo Kúran (Šewerem,) 13. náina
(otewě) předně Bečtu;

anebo Traubkau, 16. w kteréž gest Rohautet (Čepj.)

LII.

Zythopoeia. *A' ser-főzés.*

Die Bierbräueren.

Ubi non habetur vinum, bibitur cerevisia;

quæ ex polenta (ferre tosto) 1. & lupulo 2. in ahe. no 3. coquitur;

post in lacus 4. effunditur;

et frige facta, labris 5. in cellaria 6. defertur, & vasis infunditur.

A' hol bor nintsen, ott sert isznak;

a' melly szalad bül 1. és komlóból 2. réz-üstben 3. főzetik;

azután kádakba 4. töltetik;

és meg-hidegedvén, de sáokban 5. a' pirtzébe 6. hordatik, s hordókba töltetik.

Wo man keinen Wein hat, trinkt man Bier;

welches aus Malz 1. und Hopfen, 2. im Kessel 3. gesotten wird,

hernach wird es in Kuffen (Bodtingen) 4. gegossen;

und wenn es abgekühlt ist, mit Gesten (Kübeln) 5. in die Keller getragen, und in die Fässer gefüllt.

Vinum

<p>Vinum sublimatum, e facibus vini, in aheno 7. (cui superimpositum est alembicum 8.) vi caloris extractum —</p>	<p>Az éggett bor, a' bor sepröböl, réz-fazékban, 7. (mellyre lombik-fedő 8. vagyonté-ve) a' melegség ere-je által ki-húztat-va —</p>	<p>Der Brandwein, aus den Weinhefen in einen Kessel, 7. über welchen ein Brennfolben 8. ge- stellt ist, durch Kraft der Hitze herausge- zogen, —</p>
<p>destillat per tu- bum 9. in vitrum.</p>	<p>a' tsön 9. által le-tsepeg az úveg- be.</p>	<p>tröpfelt durch die Röhre 9. in das Glas.</p>
<p>Vinum & cere- visia acescens, fit acetum.</p>	<p>A bor és fer- meg-etzetesedvén, etzette válik,</p>	<p>Wein und Bier, wenn es versauert, so wird es zu Essig.</p>
<p>Ex vino, vel cerevisia, & mel- le fit mullum, co- quendo,</p>	<p>A borból, vagy serbál, és mézből, főzés által, mézes- bor, és méh-ser, lesz.</p>	<p>Aus Wein, oder Bier, und Honig, wird Meer gesot- ten.</p>

Přiwowárstwj (Sladownjctwj.)

Kde není Wjna, pige se Pivo, které se wáří z Sladu 1. a Chmelu 2. w Kotle, 3. potom se lege do Kádí, 4. a když ochladne (zastydne) w Sklopcých, džberych (Kbeljcsých) 5. nosí se do Sklepiw (Přiwic,) a wjwá se do Sudůw (Beček.)

Pálené Wjno (Koralka, Pálenka) z winných Kwasnic, w měděném Kotle, na který položen gest Mědenac (Swrchujt, Klobauk) 18. Mrocý Zorka wytahnuté, Kape přes Kaury (Trauby) 9. do Sklenice.

Wjno a Pivo zyselené býwá Octem.

3 Wjna neb Pjwa a Medu, strz Wárenj stáwá se (býwá) Medowec (Medowina.)

LIII.

Convivium.

A Vendég ség.

Die Mahlzeit.

Cum apparatus convivium, mensa sternitur mappa 2. munda a triclinariis,

qui praeterea apponunt discos, 3. cochlearia, 4. cultros 5. cum furcillis, 6. mappulas, 7. & panem 8. cum salino. 9.

Fercula inferuntur in patinis, 10. artoereas 19. in lance.

Mikor vendég ség készítették, akkor az asztal tisztá abroszszal 2. megterítették az asztalnokok által,

a' kik egyszer mind fel rakják a tányérokat, 3. kancsalakat, 4. kések, 5. és villákat, 6. az asztal kenőket, 7. és a kenyereket 8. a só-tartóval 9. együtt.

Az étkek tálcában 10. hordatnak fel; a' pástetom 19. széles-tálcában.

Wenn eine Gaststube veranständiget wird, wird der Tisch mit einem reinen Tischtuch 2. von den Tafeldeckern gedeckt,

welche über das die Teller, 3. die Löffel, 4. die Messer 5. mit den Gabeln, 6. die Servietten, 7. und das Brod 8. mit dem Salzfaße 9. auflegen.

Die Speisen werden in Schüsseln 10. aufgetragen; die Pastete 19. auf der Platte.

Con

Convivæ ab ho-
spite 11. introduc-
ti, abluabant olim
manus e guttur-
nio 12. super pel-
vim, 15.

tergebantque
mântili, 16.

atque ita assi-
debant mensæ per
sedilia. 17.

Stractor 18. de-
artuat dapes, &
distribuit.

Affaturis inter-
ponunturembam-
mata in scatellis.
20.

Pincerna 21. in-
fundit temetum
ex urceo, 25. vel
cantharo, 26. vel
lagena, 27. in po-
cula, 22. 23.

quæ hodie ple-
rumque sunt vi-
treæ, & in abaco
24. exstant;

et porrigit ho-
spitibus.

Olim ea ipsemet
convivator 28. ho-
spitibus propina-
re solebat.

A' vendégek a'
gazdától 11. bé-
vitettetvén, meg-
szoktak mosni ré-
genten kezeiket az
ibrikból 12. a' mos-
dó-tól 15. felett,
és meg-törölték
kezfkenövel; 16.

s úgy ültenek
az asztalhoz szé-
keken. 17.

A' tálnok 18.
fel-meteli az étke-
ket, és el-osztó-
gatja.

A' sülttek közé
leves-éttelek egye-
lítettnek tálat-
káiban. 20.

A' pohárnok 21.
bort tölt korsóból,
25. vagy kánnából,
26. vagy pedig pa-
latzkból 27. a' po-
harakba, 22. 23.

a' mellyek már
mátóbnnyireüveg-
ből készültek, és a'
pohár-széken 24.
állanak;

és kezekbe adja
a' vendégeknek.

Régenten maga
a' vendéglő gazda
28. szokta volt
azokat a' vendé-
gekre el-köszönni.

Die Gaste, ein-
geführt von dem
Wirth, 11. wu-
schen sich vor Alters
die Hände aus dem
Handfasse, 12. über
dem St. Becken, 15.
und trockneten sie
mit dem Handtü-
che 16. ab,

und so setzten sie
sich auf die Stühle
17. zu Tische.

Der Vorschnet-
der 18. zergliedert
(transcirt) die
Speisen, und leget
sie vor.

Zwischen die Bra-
ten werden aller-
hand Brühen (Sof-
sen) in Schüsselchen
20. gesetzt.

Der Mundschent
21. schenket das Ge-
tränk aus dem Krü-
ge, 25. oder Kan-
ne, 26. oder Fla-
sche, 27. in die Be-
cher 22. 23. ein;

welche heutzuta-
ge meistens aus
Glas sind, und auf
der Credenz 24. ste-
hen;

und überreicht es
den Gästen.

Vor Alters pfleg-
te der Gastmahler
28. selbst den
Gästen zu zu trin-
ken.

Šody, (Šodokwas, Šostina)

Když se strogi Šostina, Štál bývá přikryt čistým Vbrusem od Stolnjáků (Stolokrycům, Kredencům, Přitryvácům,)

Který přes to vykládají Taljce, 3. Lžice, 4. Nože 5. s Vidlicemi, 6. Vbrausky (stolnj Kucnjky, Š. rw/čky,) 7. a Chléb 8. s Solnickau (Šlankau.) 9.

Gjbla (Krmě) přinášegj se na Misých, 10. Paštěta 11. na štirotých Misých,

Šosti od Šospodáře 11. vvedeni, vymývali před Časy Ruce 3 Vmyvadla 12. nad Nakéwadlem (Medenicý,) 15. a vtírvali je Kucnjkem, 16.

a tať potom sedávali za Štál po Stolických, 17.

Kozkrágič (Dělič) rozbjrá (rozkraguge, rozauđuuge) Pčrmy, a rozdáwa (rozdeluge.)

Mezy Pečené předkládané býwagi Omáčty (Gjchy) na Misěckách, 20.

Šfentyř (Čessnjt, Nakémac) 21. naljwá Wjna 3 Džbána, aneb Komwy, 26. anebo 3 Lahwice (Šlaffe) 27. do Kofjtků (Čissj,) 22.

Který dnešnijho Času wětšijm Dilem gšau Šlennj, a na Kredencijm Štole 24. strogi,

š podává Šostám.

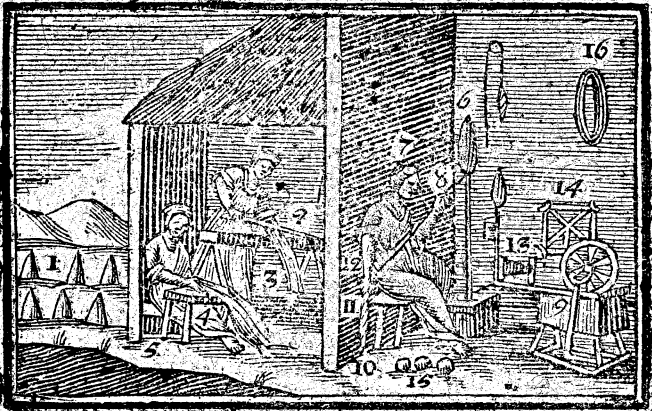
Ša starodáwna šam Šprávce (Štráge) Šodů 28. ge Šostám připjgáwal.

LIV.

Tractatio Lini.

A Lennel való bánás (Len-készítés.)

Die Behandlung des Flachses.

Linum & can-
nabis., aquis ma-
cerata, rursum-
que siccata, 1.

contunduntur
frangibulo ligneo;

ubi cortices 3.
decidunt :

Tum carminan-
tis carminae fer-
ro; 4.

ubi stupa 5. se-
paratur.

A len és ken-
der vízben meg-
áztattatván, és az-
után újra meg-szá-
raztatván, 1.

öszve - törtetnek
fa - tilóval; 2.

a' mikor a' poz-
dorják 3. le - hul-
lanak ;

Azután meg-
gerebéltetnek vas-
gerebennel; 4.

a' mikor a' tse-
pü 5. külön-válik,

Der Flachs und
Hanf, wenn er im
Wasser geröstet,
und wieder getrock-
net ist, 1.

werden mit der
Brechel 2. gebro-
chen,

da denn die
Rinden 3. wegfala-
len:

Als denn werden
sie mit der Hechel
4. gehechelt;

da denn das Werk
5. abgesondert wird.

Linum purum colo 6. alligatur a netrice, 7.	A' tiszta - len gy'salyra 6. kötö- tik a' fonó - asz- zony 7. által, a' ki bal-kezé- vel a' fonalat húz- za; 8.	Der reine Flach wird von der Spin- nerin 7. an den Ro- den 6. gebunden, welche mit der Linken den Faden spinnet; 8.
quæ sinistra fi- lum trahit, 8.	jobb-kezével 12. a' pergő-rokkát, 9. vagy az orsót 10. (mellyen perdítő- karika 11.vagy on) forogatta.	mit der Rechten 12. das Spinnrad, 9. oder die Spin- del 10. (woran der Einspan, Spinnen- trieb) 11. um- drehet.
Dextra 12. rhombum, 9. vel fusum 10. (in quo verticillus) 11. verlat.	Azután a' fo- nál a' motólára 14. tétetik; és belőle vagy gombolyagok 15. tekertetnek, vagy fonal - nyalábok 16. (pálmák) léstnek.	Dann werden die Fäden auf die Wei- se (Garnhaspel) 14. gehaspelt; aus denselben werden entweder Kneule 15. gewun- den, oder Sträh- nen 16. gemacht.
Tandem fila deducantur in a- labrum; 14.		
ex iisque vel glomi 15. glome- rantur, vel fasci- culi 16. fiunt.		

Čbíránj se se Lnem (Dělánj Lnu.)

Len a Honopé, w Wodé wymočené, a opét wysuffené, 1.
trény (Pámány, patjrány) býwagi Patjřkau (Lamačkan,
Trlicy,)

Edyž Pazderj 3. oprřj :

Potom čessau (hachlugi) se Kachlau (pačestkau) železnau, 4.

Edyžto Kandel (Žhiebe) oddeluge se.

Ciřty Len přimazuje se i Kuzeli (Přeslicy) 6. od Předlice
(Přádlj, (Přácleny,) 7.

Která-řewau Kufkau Nii řiede (tá ne,) 8.

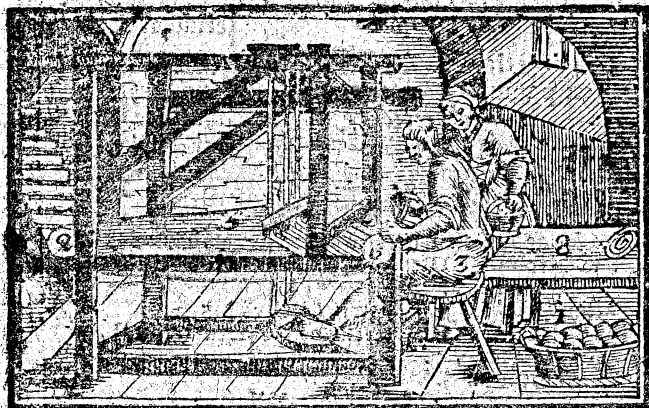
Prawau 12. Kopolwat, 9. aneb Wřeteno, 10. (na kterém
Wřeteně (Pře: en,) obráčj.)

Potom Niti motagi se na Motowidplo, 14.

a 3 njch aneb Klubka 15. se řwřgi, aneb Předena (Pasma)
se řřwagi.

LV.

Textura. A szövés. Die Weberen.

Textor diducit
in stamen globos,
I. & circumvol-
vit jugo 2. tex-
torio;

ac sedens in
textrina, 3. cal-
cat pedibus infi-
lia. 4.

Liciis diducit
stamen, 5.

et trajicit ra-
dium, 6. in quo
est trama;

A takács fel-
veti szálakra a
gombolyagokat, 1.
és fel-tekeri a
zugoly-súra; 2.

és ülven a szö-
vő-székekben 3.
nyomja lábával a
talpallókat (kom-
postorokat.) 4.

A nyüstös-fo-
nallal el-választja
egymástól az ál-
ló-fonalat. 5.

és által veti raj-
ta a vetélőt, 6.
a mellyen van a
bél-fonal;

Der Weber zeta-
telt das Garn an,
1. und rollet es
auf den Weber-
baum; 2.

und sitzend auf
dem Weberstuhle,
3. tritt er die Schä-
mel 4. mit den Fuß-
sen.

Mit den Zotten
theilet er das Garn,
5.

und wirft den
Weberspuhl, 6. an
welchem der Ein-
trag ist;

ac densat pec-
tine : 7.

*és sürüvé tsinal-
lya a' bargával: 7.*

und machet es
dichte mit dem We-
berfamme: 7.

atque ita confi-
cit linteum, (to-
lam.) 8.

*és ekképen ké-
szíti a' vásznat. 8.*

und so webet
(m a c h t) er die
Leinwand. 8.

Sic facit etiam
pannifex pannum
e lana.

*Igy készít a'
posztó-mives-is a'
posztót gyapjúból.*

Eben so macht
auch der Tuchma-
cher das Tuch aus
der Wolle.

Ткадlectwј (Ткадlcowstwј.)

Ткадlec snuge Osnown (Pězzy,) 1. a rawigi na Káwog. 2.
a sedě w Krosuch (Wesstare,) 3. prebjra, tlace Kóhami
Podnoze. 4.
Witelnicomi rozděkuge Osnown (Pězzy,) 5.
řehazuge Clunet, 6. w kterém gest Cywka (Nutek,) /
a shusttuge Brdem, 7.
a tat dělá Plátno. 8.
Tat tež dělá y Sautenjt Sutno 3 Wlny.

LVI.

Lintea. *A' vásznak.* Die Leinwand.

Lintea

Lintea inlolan-
tur 1. aqua 2. su-
perfusā , donec
candesiant.

Ex iis fuit sar-
trix 3. indusia , 4.
muccinia , 5. col-
laria , 6. capltia ,
& cætera.

Hæc si sordi-
dentur , rursum
lavantur a lotri-
ce , 7.

aqua , vel lixi-
vio , ac sapone.

A' váfznak (gyól-
tsok) a' verő fény-
re tétetnek 1. víz-
zel meg-öntöztet-
vén , 2. míg nem
meg-fejérednek.

Azokból varr a'
varró-afszony 3.
ingeket , 4. kéz-
kenőket , 5. nyuk-
ra-valókat , 6. há-
ló-süvegeket , és
egyebeket.

Ezek ha bé-szen-
nyeződnek , újra
ki-mosattatnak a'
mosó-afszonyok-
tól , 7.

vízzel , vagy lóg-
gal , és szappannal.

Die Feinwandten
werden mit aufge-
gossenem Wasser 2.
gebleicht , 1. bis
sie weiß werden.

Aus denselben
nähet die Nähde-
renn 3. Hemder , 4.
Schnupftücher , 5.
Halstücher , 6.
Nachtmützen u. d. g.

Diese , wenn sie
unrein sind , wer-
den neuerdings von
der Wäscherinn 7.
gewaschen ,

mit Wasser , oder
Lauge , und Seife.

P P á t n a .

Plátna se na Slance wystawugi (wystiragi ,) 1. Wodau 2.
politá , dokus se newybilj.

3 nich sfige Szwadli (Szwadlena) 3. Kossile , Kucnijty (Sát-
ty ,) 5. Halze (Golstuchy , Uahrdelnjty , Arkotoce ,
Arkopásy ,) 6. nocny Cepice , a giné.

Tyto kbyz se zasspinj (zácernj ,) znowa se perau od Pradle-
ny (Pradlj , prácty ,) 7.

Wodau , neb Luhem a Mjydkem.

LVII.

Sartor. A szabó. Der Schneider.

Sartor 1. discin-
dit pannum 2. for-
fice; 3.

et confuit acu,
ac filo duplicato:
4.

Postea compla-
nat futuras ferra-
mento: 5.

lique conficit
chlam, des, qua-
habent fimbrias;
8.

A szabó 1. fel-
meteli a' posztót
2. ollóval; 3.

és öszve - varja
tövel, és tzerndával
(sodrott fonallal)
4.

Azután meg-si-
mítja a' varráso-
kat téglázó - vas-
sal; 5.

és ekképen készít
mentéket, mellyek-
nek prémjék 8. va-
gyon;

Der Schneider 1.
zerschneidet d a s
Tuch 2. mit der
Scheere; 3.

und näheth es mit
der Nähnadel und
dem Zwirne zusam-
men;

Hernach bögelt
er die Nähte mit
dem Bögelseisen: 5

und also machet
er Pelze, welche
ein Gebräme ha-
ben; 8.

pallia

pallia 10. cum patagio, 11. & manicatas togas; 12.	palástokat 10. gallérral, 11. és újjas hofszűfelsőruhákat; 12.	Mäntel 10. mit dem Kragen, 11. und Uermelröcke; 12.
nec non tunicas cum globulis 14. & manicis; 15.	nem külömben dolmányokat gom bokkal 14. és újjakkal; 15.	wie auch Westen (Kamisol) mit Knöpfen, 14. und Uermeln; 15.
thoraces, 13. caligas, 16. chirothecas, 19. amiculum 20. &c.	mellyre valókat (lajblikat), 13. nadrágokat, 16. kesztyüket, 19. vállakat 20. 's a' t.	Wämmser, 13. Hosen, 16. Handschuhe, 19. Leibel 20. u. d. g.
Sic facit & pellico pellicea e pellicibus:	Igy készít a' szüts is bőr-ruhákat a' bőrökből:	Also macht auch der Rirschner Pelzkleider aus Pelzwerk:
inter cætera endronidem, & diphtheram,	a' többek közt teli bundát, és juhász-bundát,	unter andern den Winterpelz, und den Schafpelz.

Kregěj (Kregějř.)

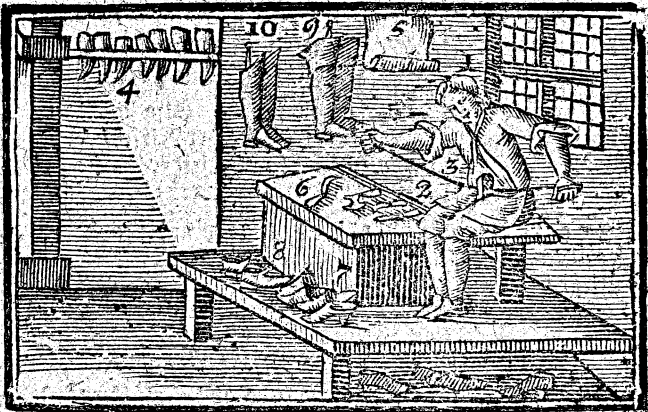
Kregějř 1. rozstřihává Sukno 2. Uojuicemi (Uúžkami,) 3. a zřřivá Gehlan, a Uity saukanau (Uuernau) 4. Potom hladi Sřvy Uyhliekau železnau (Želězkem,) 5. a tak dělá Uentýky, kterě Prýmy magj, 8. Pláště 10. s Obogty, 11. a dlaně Raucha (Galeny) ručavové, 12. gačoj y Rabáty s Knoflyky 14. a Rukávy, 15. Prsnyř (Prřotiny, prřnyř Sřat,) 13. Uohawice (Spodky, Halhoty,) 16. Rukawice, 19. Uplecj (Žiwútky) 20. a t. d.

Tak též y Kozissnyř (Blanár) dělá Kozichy z Kozessin (Kozet kozissnyřch:)
mezy ginými zymnj Kozessinau podřřite Raucha, a oweáky Kozich.

LVIII.

Sutor.

A' varga.

1111

Der Schuster.

Sutor

Sutor 1. conficit opé subulæ, 2. & fili picati, 3.	A' varga 1. ké- szit árral, 2. és szurhos fanallal, 3.	Der Schuster 1 macht vermittelst der Ahle 2. und des Pechdrats, 3.
super modulo, 4. e corio 5. (quod calpro futorio 6. discinditur)	a' kaptán 4. bör- bül, 5. (a' melly a' varga-késsel 6. el-metéltetik)	über dem Leisten 4. aus Leder 5. (welches mit dem Kneife (Knetpe) 6. zugeschnitten wird)
landalia, 7. cal- ceos 10. (cothur nos), calceolos, 8. ocreas, 9. & perones.	paputsokat, 7. tsizmakat, 10. tzi- poket, 8. sarukat, 9. és botoskorokat. (topánkakat.)	Pantoffeln, 7. Zischmen, 10. Schuhe, 8. Stie- fel, 9. und Halb- stiefel. (Topanken)

S f w e c.

Sfwec 1. delá Sfídem, 2. a Dratwan, 3.
na Kopyté, 4. 3 Kúze, 5. (která Knyzem (Kézákem) roz-
trágowána býwá)
Pantoffle, 7. Čizny, 10. Střevíce, 8. Boty (Sforné) 9.
a Kypce (Polanbotj, Uposstokty.)

LIX.

Faber lignarius.

Az Áts.

Der Zimmermann.

Hominis victum & amictum vidimus: nunc sequitur domicili-um ejus.

Primo habitabant homines in specubus; 1.

deinde in tabernaculis, vel tuguriis; 2.

tentoriis;

demum in domibus.

Lignator, sternit & truncat securi 4. arbores-

5.

Az embernek eledelét és ruházatját már láttuk: következik most az ő lakó-hajléka.

Először az emberek barlangokban 1. laktak;

azután leveles színekben, vagy kunyhókban; 2.

továbbá sátorokban-is; 3.

végére pedig házakban.

A' fa-vágó le-vágja és meg-nye-ri fejszével 4. az

éle-fákat; 5.

Des Menschen Speise und Kleidung haben wir gesehen: nun folgt seine Wohnung.

Anfangs wohnten die Menschen in Höhlen: 1.

hernach in Laubhütten, oder Strohhütten; 2.

alsdann auch in Zelten; 3.

endlich auch in Häusern.

Der Holzhacker fället und behauet mit der Holzart 4.

die Bäume; 5.

ubi

ubi remanent
sarmenta. 6.

Clavosum li-
gnum findit cu-
neo, 7. quem adi-
git tudite; 8.

et componit
frues. 9.

Faber lignarius
elevat materiam
super cantherios,
18. ope trochleæ.
15.

affigit anlis, 16.
linneat amussi:
17.

tum asciat li-
gnam ascia; 10.

unde cadunt
assulæ; 11.

et ferrat serra,
12. ubi scobs 13.
decidit.

Tandem com-
pagnat parietes;
18.

et configit tra-
bes clavis traba-
libus. 19.

a' mikor húlla-
dek gallyatskák 6.
maradnak - el.

A' görtsös-fát
ékkel 7. hasítottja-
meg, a' mellyet
fűyokkal (bun-
köval) 8. út be-
leje;

és rakás - fákát
9. rak - őszve.

Az áls az épü-
letnek való fát fel-
emeli faragó szé-
kekre, 14. (keis-
ke-lábakra) tsi-
ga 15. által.

le - szegezi hor-
gás vassal (kaj-
mattsal) 16. meg-
méri tsapó - sínór-
ral: 17.

akkor meg - fa-
ragja színle - bár-
dal 10. a' darab-
gerendát;

a' mellyről for-
gátsok hullanak:
le; 11.

és fűrészi fű-
részfél, 12. a' mi-
kor fűrész - por 13.
hull - le.

Azután őszve-
foglalja a' fala-
kat; 18.

és őszve - szegezi
a' gerendákat vas-
tag létz - szegéssel
19.

wobon das Reis-
holz überbleibt. 6.

Das knottichte
Holz spaltet er mit
dem Keile, 7. wel-
chen er mit dem
Schlägel 8. hinein-
treibt;

und machet Holz-
hausen. 9.

Der Zimmermann
hebt das Bauholz
auf die Zimmerbö-
cke 13. mit Hilfe
der Winde. 15.

befestiget es mit
Klammern, 16.
mikt es mit der
Richtschnur: 17.

Dann zimmert er
das Holz mit der
Zimmerart, 10.

wobon die Spä-
ne fallen; 11.

und säget es mit
der Säge, 12. da
die Sägspäne 13.
abfallen.

Dann füget er
die Wände zusam-
men, 18.

und nagelt die
Balken mit Zim-
mernägeln.

T e s a ř.

Lidskou živnost a Oděm jsme již spatřili; nyní následuje
Obydli jeho.

6 Počátku bydleli Ljdi v Geslynjch, 1.

potom v větrových zelených, Stáných, aneb Flaměných
Chalupkách (Kolibách, Káčech,) 2.

za tím v Stanjch, 3.

naposledy v Domjch,

Rubač Dřev (Dřevostěp, Dřevoset) smažuge a ošetává
(otlesťuge) Stromy 5. Sekeran, 4.

Kdež Otlesťky (Větvj, Saluzj) 6. zůstávají.

Sukovatě Dřevu rozstipuge (rozťoluge) Kljnem, 7. který
wbjgi (vrázi, wtkauá) Šlobidlem (Klajnem, Ká-
nicj,) 8.

a ukládá Granice Dřevj. 9.

Tesář wyzdvihuge Dřevj k stavenj. Škřipcem (Kolowrátem)
15. na Kozly, 14.

přibjgi (spjná) Klamrami (Škobami, Štauhami,) 16. wy-
měruge Pravidlem, 17.

potom otesuge Dřevno Wosttěpačkau (Šširočman, Pántos-
Fem,) 10.

z kterého Trjsty 11. padagi,

a řeze Pilau, 12. řdyžo Detiny (Wdpilky, Řezyny) vršik

za tím spoguge Stěny, 13.

a sbjgi Trámy (Dřevna) dřevnovými Šiebky. 19.

LX.

Faber murarius. A' kö-mives.

Der Maurer.

Faber murarius
1. ponit funda-
mentum, & struit
muros, 2.

vel e lapidibus,
quos lapidida
eruit in lapidida-
na; 3.

et latomus 4.
conquadrat ad
normam; 5.

vel e lateribus;
6.

Orbis Pictus.

A' kö-mives 1
fundamentomot
vet, és köfalaka
2. rak,

vagy kövekből
mellyeket a' kö-
vágó a' kö-bányá-
ban 3. ás;

a' kö-faragó 4.
pedig négy-szeg-
letesen ki-farag
az igazgató-mér-
ték 5. szerint;

vagy pedig tég-
ldekből, 6.

I

Der Maurer 1.
leget den Grund,
und setzet Mauern,
2.

entweder a u 3
Bruchsteinen, wels-
che der Steinbauer
in der Steingrube
bricht; 3.

und der Stein-
meß 4. nach dem
Nichtschelte vier-
eckigt zurichtet; 5.

oder aus Ziegel-
steinen, 6.

qui

qui ex arena & luto. in aqua intritis, formantur,	a' mellyek vizzel fel kevertt fővényből és sárból formáltak,	welche aus Sand und Leime, mit Wasser abgerührt, geformt,
et igne excoquantur.	és tüzzel kiégettetnek.	und mit Feuer gebrannt werden.
Dein crustat calce, ope trullæ, 7.	Azután bévakollya meszszel, a' vakolókalánnal, 7	Hernach bewirft er sie mit Kalk, (Mertel) vermittelt der Mertelkelle, 7.
et tectorio veſtit. 8.	és mázoló-meszszel meg-mázólyá. 8.	und übertüncht sie. 8.

Z e d n j e.

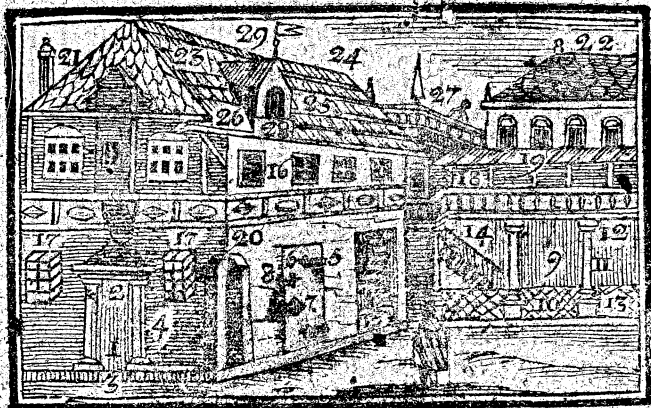
Zednjt I. základá Grunt (Základ,) a wystawuge Ždi: 2. budto 3. Kameni, které Kamensk Páme w kamennj Gáme, 3. a. kamenár 4. wedle Vhelnice 5. čtverožranitj (čtverohelné wytesáwá, (přistroguge,) budtože 3. Cyhel, 6. které 3. Pisku a Sljny, s Wodau smissané lžpany (tworeny, podobizněny,) a Ohněm wypáleny býwagi. Potom obmítá (obmrhuce) ge Wápnem zednjctau Lžjcy, (Hydačtau,) 7. a přehluge (potřá, pomazuge) swrchnjm Wápnem. 8.]]

LXI.

Domus.

A' Ház.

Das Haus.

Ante januam
domus est vesti-
bulum. 1.

Janua habet
limen, 3. & su-
perliminare, 2.
& utrinque postes.
4.

A dextra sunt
cardines, 5. a
quibus pendent
fores; 6.

a sinistra clau-
strum, 7. aut pes-
tulus. 8.

A' ház' ajtaja
elött vagon a'
tornázt. 1.

Az ajtónak va-
gyon alsó-küszöb-
je, 3. felső-küszöb-
je, 2. és mind a'
két oldalon ajtó
félje, 4.

Jobb kézre vago-
nak az ajtó sarkak,
5. mellyeken függ
az ajtó; 6.

bal felől vagon
a' záró-pléh, 7.
vagy a' kilints. 8.

Vor der Thüre
des Hauses ist der
Eingang. 1.

Die Thüre hat
eine Unterschwelle,
3. eine Oberschwel-
le, 2. und beyder-
seits die Pfosten. 4.

Zur Rechten sind
die Thürangel, 5
an welchen die Thü-
re hängt; 6.

Zur Linken ist das
Schloß, 7. oder
der Kegel. 8.

<p>Intra parietes est cavædium, 9. tessellato pavimento, 10.</p>	<p><i>Belöl a' falak közt vagy on a' pitvar, 9. négy szögű padimentommal 10. ki-rakva, ofzlopokkal 11.</i></p>	<p>Zwischen den Mauern ist der offene Saal, 9. mit einem gewürfelten Anstrich; 10.</p>
<p>fultum columnis, 11. in quibus epistylum, 12. & basis. 13.</p>	<p><i>meg-erősítve, melyeken vagy on ofzlop-fő, 12. és ofzlop-talpá. 13.</i></p>	<p>gestützt mit Säulen, 11. an welchen das Kapital 12. und Postament. 13.</p>
<p>Per scalas & cochlidia ascenditur in superiores contignationes.</p>	<p><i>Lajtorják on, 14. és keringő-grádsokon 15. mennek-fel a' felső rend-házakba.</i></p>	<p>Über die Treppe (Stiege) 14. und Wendeltreppe 15. geht man hinauf in die oberen Stockwerke.</p>
<p>Extrinsæcus apparent fenestræ, 16. & cancelli, 17.</p>	<p><i>Kívül meg-lát. szonak az ahlakok 16. és rástélyok, 17.</i></p>	<p>Außen erscheinen die Fenster, 16. und Gitter, 17.</p>
<p>pergulæ, 18. fuggründia, 19. & fulcra. 20.</p>	<p><i>a' sétáló-folyosók, 18. az ofzterha, 19. és az ofzlopok. 20.</i></p>	<p>die Gallerten (Nistane) 18. Wetterdächlein, 19. und Pfeller. 20.</p>
<p>In summo est tectum, 21. con-tectum tegulis 22. aut candulis, 23. nonnunquam stramine:</p>	<p><i>Leg-feljül vagy on az ház-héja, 21. a' melly meg van fedve tserev-pel, 22. vagy sindellyel, 23. néha pedig szalmával;</i></p>	<p>Zu oben ist das Dach, 21. gedeckt mit Ziegeln, 22. oder Stindeln, 23. manchmal auch mit Stroh;</p>
<p>quæ incumbunt tigillis, 24. hæc tignis. 25.</p>	<p><i>a' mellyek létezeken, 24. ezek pedig szarú-fákon 25. fekszenek.</i></p>	<p>welche auf den Latten, 24. diese auf den Sparren 25. liegen.</p>
<p>Tecto adhæret fillicidium. 26.</p>	<p><i>A' ház-héjával ofzve-ragad a' tsepegő-ofzterha (tsepegés helye.) 26.</i></p>	<p>An dem Dache hängt die Traufe (Dachrinne.) 26.</p>

D ů m.

Předě Dveřmi Domu gest Přístup (Vchod , Předšný
Předdveřj.) 1.

Dveře magj Prah , 3. a Nadprazj , 2. a 3. obau Stran We-
rege. 4.

Po Pravé gšau Stězege (weřegnj Šátowé ,) 5. na kterých
Dveře 6. wisý :

po Lewé gest Kámeř , 7. aneb Záwora 8.

Mezy Stěnamj gest Synce (Syné ,) 9. čtwerhranau (Post-
kowau) Podlahau (Dlážka) 10. wyložena (wy-
dlážena ,)

Slaupy 11. podepřená , na kterýchž Mařowice , 12. a Pod-
stavek (Podwal.) 13.

Po Kěbřjch) Stůpnjch) 14. a okrauhlých (krauhých) Scho-
dech 15. wstupuge se na hornj Ponebj (Pátro.)

Zemnitě spatřngj se Okna , 16. a Měže , 17.

Pawlace (Wýstupy , Průchody ,) 18. Podšýňky (Podstře-
šj ,) 19. a Piljři. 20. (Slaupy.)

Na Wrchu gest Střecha (Krow ,) 21. Cyhlami 22. přitry-
ta , aneb Ššindely , 23. někdy pak Sláman ,

které na Latách , 24. a tyto na Krotwách 25. ležj.

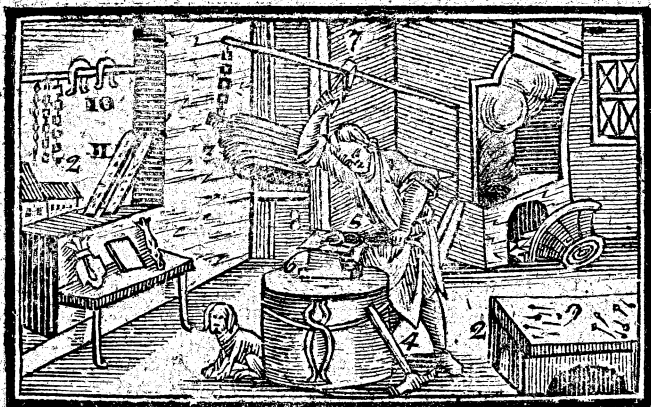
K Stěsse připogen gest Žlab (Kýmna.) 26.

LXII.

Faber ferrarius,

A' kováts:

Der Schmied,

Faber ferrarius
1. in ustrina (fabrica ferraria) 2. inflat ignem folle, 3.

quem attollit pede; 4.

atque ita can-
defacit ferrum.

Deinde eximit
forcipe, 5.

A' kováts 1. a' kováts mŕhelyben 2. fel-fújja a' tüzet fŕvóval, 3.

a' mollyet lábával 4. fel-emel;

és úgy tüzesíti-meg a' vasat.

Azutŕn ki-veŕzi fogóval, 5.

Der Schmied 1. in der Schmiede 2. bláŕt das Feuer mit dem Blasbalge 3. auf;

den er mit dem Fuß 4. tritt;

und ŕo macht er das Eisen glŕhend.

Hernach zieht er es mit der Zange 5. heraus,

imponit

imponit incudi, 6. & cudit mal- leo : 7.	red teszi az ülö- vasra, 6. és üti a' kalapáttsal; 7.	legt es auf den Ambos, 6. u. u. b schmiedet es mit dem Hammer, 7.
ubi fricturæ 8. exiliunt.	a' mikor tüzes- szikrák 8. ugrál- nak - ki.	da die Funken 8. davon spritzen,
Et sic exeundun- tur: clavi, 9. so- leæ, 10. canthi, 11. catenæ, 12. laminae,	Es ekképen ké- szítettnek, a' sze- gek, 9. pathók, 10. kerek-talp-va- sak, 11. lántzok, 12. pléh-vasak,	Und so werden be fertigt die Nä- gel, 9. die Hufe- sen, 10. die Rad- schienen, 11. die Ketten, 12. die Bleche,
seræ cum cla- vibus, cardines, &c.	lakatok kútsok- kal együtt, ajtó- farkak, 's a' t.	die Schläffer mit den Schläffeln, Ehswangel, u. d. g.
Ferramenta can- dentia restingun- tur in lacu.	A tüzes vas mi- vek el-óztatnak a' víz-tartóban.	Das glühende Ei- senwerk wird in dem Kochtrage abgelös- chet.

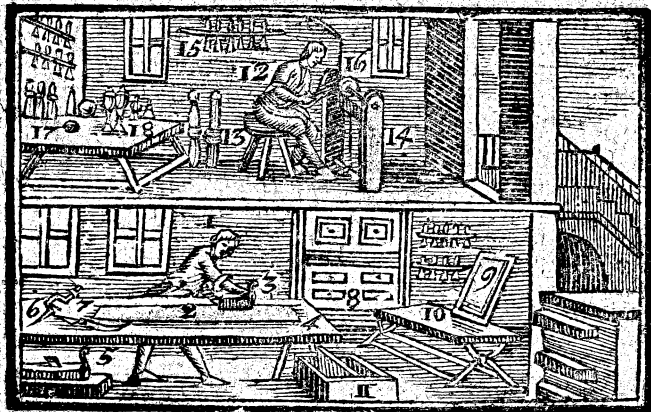
Kováč (Kováč.)

Kováč 1. w. Kowární (Wyhni) 2. rozřazuge (rozřymuge)
Oheň Nřechem kowárnřím, 3.
ktery' wyzdvihuge Kowau, 4.
a tař rozřaluge (rozřecuge) Železo.
Potom wytahuge (wynjma) Klastřemí, 5.
Klade na Nřakowu. (Nřakowadla,) 6. a tuge Kladivem
(Mlãtřem,) 7.
odtud Gistry 8. střřagj.
A tař kowáni bywagi: Šřebřty, 9. Podřowy, 10. Šřny, 11.
Retěžy, 12. Pľechy,
Žãnty (Klãtřy) s Kľicemí, Střřezge (weřegnj Šãřowě, Žã-
wěřy) a, b, d.
Žňusucy (rozřãleně) Železa vřãřřagj se w Kowřtku.

LXIII.

Scrinarium, & Tornator.

Az Asztalas, és Esztergályos.
Der Tischler, und der Drechsler.

<p>Arcularius 1. odolat asseres 2. runcina, 3. in tabula; 4.</p>	<p>Az asztalas 1. meg-, gyalúlja a' deszkákat, 2. gya- lúval 3. a' gyalú- ló-táblán; 4.</p>	<p>Der Tischler (Schreiner) 1. ho- belt die Bretter 2. mit dem Hobel, 3. auf der Hobelbank; 4.</p>
<p>deplanat pla- nula; 5.</p>	<p>meg-simitja si- mitő gyallúval; 5.</p>	<p>glättet sie mit dem Schlichthobel, 5.</p>
<p>'perforat tere- bra; 6.</p>	<p>meg-fúrja fúró- val; 6.</p>	<p>durchbohret sie mit dem Bohrer, 6.</p>
<p>sculptit cultro; 7.</p>	<p>meg-faragja készel; 7.</p>	<p>schneidet sie mit dem Schnitzet, 7.</p>
		<p>combi-</p>

combinat glutine, & subscudibus; 8.

et facit tabulas, 9. menfas, 10. arcas (ciftas) 11. armaria &c.

Tornator 12. tornat torno 15. super scamno tornatorio, 14. globos, 16.

Conos, 17. icumculas, 18. & similia torevmata.

őzve - foglalja enyvel, és hevederekkel; 8.

és készít táblákat, 9. asztalokat, 10. ládákat, 11. almáriomokat, 's a' t.

Az esztergályos farag 12. (esztergályoz) az eszterga - vassal 15. az esztergály-főken, 14. golyóbi-sokat, 16.

tehető, 17. képetshető, 18. és e' féle esztergály-mireket.

füget sie mit dem Reime, und mit Felsten zusammen, 8.

und macht Tafeln, 9. Tische, 10. Trugeln (Kisten) 11. Kästen u. d. g.

Der Drechseler 12. drehet mit dem Dreheisen 15. über der Drehbank 14. Rügeln, 16.

Regel, 17. Puppen (Docken) 18. u n d dergleichen Drehwerke.

Stolár a Struhár (Sausstruznjik, Tokár.)

Stolár 1. hladj (hobluge) Prkna (Desty) 2. Gladjem (Sobljem) 3. na stolárské Tabuli, 4. rowná ge hladjcm Sobljem (Gladicem,) 5. prowtuge Nebozecem, 6. wýrezuge Režácem, 7.

spoguge (Kleguge, Nepuge) Klegem, a Liffami (Mecjky) 8. a delá Tabule, 9. Stoly, 10. Truhly, 11. Umayre a. g. v.

Struhár 12. strauze (saustrauze) Struzidlem (saustruznjm Zeljztem) 15. na Strauznjku (Sautree, saustruznjké Stolicy) 13. Kule, 16.

Kuzelky, (Kofky) 17. Paupátka (Obrázky, Šabata,) 18. a podobné saustruznjké (struhárské) Dřka.

LXIV.
Figulus. A' Fazekas. Der Töpfer.

Figulus 1. sedens super rota
2. figulari, format ex argilla 3.
ollas, 4.

urceos 5. (amphoras,) tripodes,
6. patinas; 7.

fidellas, 9. operetula, 10. & alia
vasa testacea. 8.

Postea excoquit ea in furno, 11.

et incrustat lithargyro.

Fracta olla dat testas. 12.

A' fazekás 1. ülven a' korong 2. felett formál agyaktól, 3. fazekakat, 4.

korsókat, 5. serpenyőket 6. (lábasokat) tálakat; 7.

kályha-darabokat, 9. fedőket, 10. és más tserépedényeket. 8.

Azután kiégeti azokat az égetőkemenczében, 11.

és meg - színtli mázzal.

Az el-törtt fazékból tserépek 12. lesznek.

Der Töpfer I sitzend über der Scheibe, bildet aus Thon. (Letm) 3. Töpfe, 4.

Krüge, 3. Dreifuße (Reinen) 6. Schüsseln; 7.

Ofenschacheln, 9. Stürze (Deckel) 10. und andere irdene Gefäße. 8.

Hernach härtet er sie im Brennofen, 11.

und überzieht sie mit der Glasur.

Ein zerbrochener Topf giebt Scherben. 12.

S r u ō j ť.

Senec 1. sede nad Kolem hrncářským, 2. formuge (vyobra-
zuce,) 3. Hliny 3. Senec, 4.

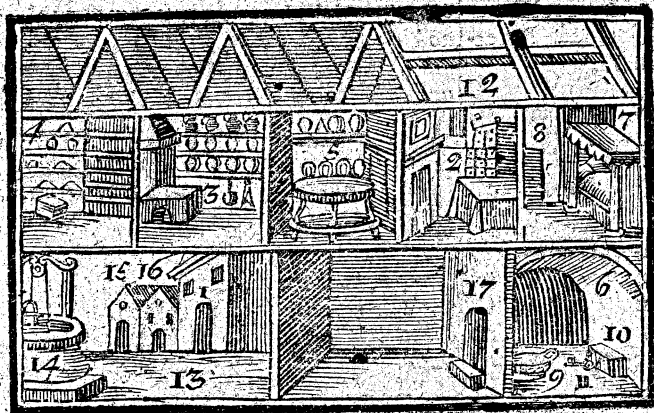
Džbány, 5. Kendljky (Černožinky, Danovice,) 6. Míse; 7.
Kachle, 9. Pískryčky, 10. a jiné hlínené nádoby. 8.

Potom vypaluje se v Pecy, 11,
a pošívá se v Pěstau.

Koztrřskany Senec dáwa Stěpy. 12.

LXV.

Partes domus. *A' háznak részei.*
Die Abtheilungen des Hauses.

<p>Domus habet conclavia plura:</p>	<p><i>A' háznak sok külömb - külömb záros-helyei vagy- nak:</i></p>	<p>Das Haus hat mehrere Gemächer:</p>
---	---	---

<p>ut sunt: atrium, 1. hypocaustum, 2. culina; 3.</p>	<p><i>a' minémdek: a' pitvar, 1. szoba, 2. konyha; 3.</i></p>	<p>als da sind: das Vorgemach (Vor- saal) 1. die Stube, (das Zimmer) 2. die Küche; 3. cella</p>
---	---	---

cella penuraria, 4. coenaculum, 5. camera, 6. & cubiculum 7. cum adstructo secesso. 8.

Corbes 9. in serviunt rebus transferendis;

arcae 10. (quae clave 11. clauduntur & recluduntur) illis adservandis.

Sub tecto est tabulatum; 12.

In area 13. puteus, 14. stabulum, 15. lignile, plaustrarium &c.

Sub domo est cella. 17.

Élés-ház, 4. ebéd-lő-ház, 5. bólt, (hóltos-kamara) 6. és háló-ház, 7. a' melléje épített árnyék-székel 8. együtt.

A' kosarak 9. holmi, dolgoknak ide'stova-való hordásokra szolgál-nak;

a' ládák, 10. (a' mellyek kulcsal 11. be-zárat-nak és ki-nyittat-nak) azoknak bennek való tartására.

A' ház-héjazatja alatt vagy on a' padlás; 12.

Az udvaron 13. a' kút, 14. az is tálló, 15. a' fa tartó-szék, szekérszék 's a' t.

A' ház alatt van a' pince. 17.

Die Speisekammer, 4. der Speise-saal; 5. die Gewölbe (die Kammer) 6. und das Schlafzimmer, 6. mit dem daran gebauten Sektrete, (Abtritt) 8.

Die Körbe 9. dienen die Sachen hin und wieder zu tragen;

die Kästen (Truhen, Kisten) 10. (welche mit dem Schlüssel 11. zugeschlossen und aufgeschlossen werden) dieselben zu bewahren.

Unter dem Dache ist der Boden; 12.

Im Hofe 13. der Schöpfbrunn, 14. der Stall, 15. die Holzschuppen, Wagenschuppen u. d. g.

Unter dem Hause ist der Keller. 17.

Částky Domu.

Dám má mnoho Potogitliv, gatež gšau: Sýn, 1. Světnice (Gizba,) 2. Kuchyně, 3. Spizirna (Spiznj Komora) 4. Wěceradlo (Gizba,) 5. Komora, 6. Komnata (Lehána) 7. s přistaweným Jáchodem. 8.

Košíkové 9. šauzi t sem y tam Přenášeni Wěcy,

Truhly

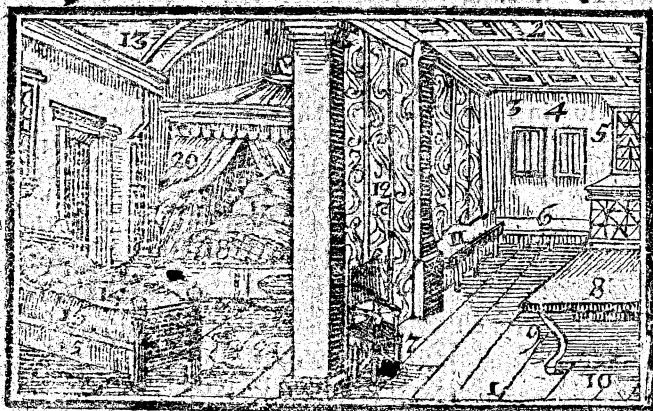
Truhly (Skřeme,) 10. (tere se klcem ii. zavrajgi a od-
wrajgi) † Zachowanj (Ochránenj) gich.
Pod Strechau gest Súra (Páda, Powal,) 12.
we Dwoie, 13. táznj Studna, 4. Marštal (Chlém,) 15.
Dřevnice (Drwárna,) Wozniš (wozuj Kolus) a t. d.
Pod Domem gest Sklep (Dwánice.) 17.

LXVI.

Hypocaustum cum Dormitorio.

A' szoba és a' háló-ház,

Das Zimmer (die Stube) mit dem
Schlafgemach.

Hypocaustum I.
ornatur laqueari-
bus, 2. & nonnun-
quam parietibus
tabulatis; 3.
illuminatur fe-
nellris; 4.

A' szoba, 1. me-
nyezettel, 2. és né-
ha deszkával bel-
lett falikkal is 3.
meg éhesítettik;
ablakokkal 4.
meg-világosítta-
tik;

Das Zimmer I.
wird verziert mit
der Decke 2. und
manchmal mit ge-
täfelten Wänden 3.
wird erleuchtet
durch die Fenster;
4.

caesit

ealefit fornace,
5. quæ construi-
tur ex fidelis.

Utenilia hypo-
causti sunt: scam-
na, 6. sellæ; 7.

menlæ 8. cum
fulcris 9. ac sca-
bellis, 10. & cul-
citæ 11.

Appenduntur
etiam tapetes. 12.

Pro levi cuba-
tu est in dormito-
rio 13. lectus, 14.

stratus in spon-
da 15. super fra-
mentum, 16. cum
lodibus, 17. &
stragulis. 18.

Cervical 19. est
sub capite,

Conopeo 20.
lectus tegitur.

Matula 21. est
vesicæ levandæ.

meg - melegitte-
tik kementze 5. ál-
tal, a' melly da-
rab - kályhákból
rakatik.

A' szoba' búto-
rai, a' lótzák (pa-
dok), 6. a' szé-
kek; 7.

az asztalok 8.
ofzlop-lábakkal 9.
és 'samolyaikkal
10. eggyütt, és a'
párna - székek. 11.

Szönyegek is 12.
szoktak fel - fe-
gesztetni.

A' 'szendes fe-
kűvés véget a' há-
ló házban 13. úgy
14. vagon,

a' melly a' nyo-
szolyában 15.
szalmára 16. van
meg - vetve, lepe-
dőkkel és takaró-
zókkal (pokró-
tzokkal, papla-
nokkal. 18.

A' párna (vân-
kos, fej ally, fejel)
19. a' fe' alatt va-
gyon.

Az úgy, jár-
nyog háloval - (lu-
perlátal) 20. be-
vonatik.

A' vizellő edény
21. vizellésre (hó-
jag könnyítésére)
való.

erwärmet durch
den Kachelofen, 5.
welcher aus Ka-
cheln zusammenge-
setzt wird.

Die Zimmerge-
rätthe sind: die Bän-
ke, 6. die Sessel
(Stühle) 7.

die Tische 8. mit
ihren Gestellen (Stü-
ben) 9. und Fuß-
tritten, 10. wie auch
Polstersesseln. 11.

Tapetereyen 12.
werden auch auf-
gehenket.

Zur sanften Mus-
he ist in der Schlaf-
kammer 13. das
Bett, 14.

gebettet in der
Bettstadt (Spann-
bett) 15. über dem
Strohfaß 16. mit
den Leilachen (Lein-
tuchern) 17. und
Bettdecken (Tuche-
ten.) 18.

Das Kissen (Pol-
ster) 19. ist unter
dem Haupte.

Das Bett wird
mit den Vorhän-
gen 20. verdeckt.

Der Nachtto-
ilette dienet die Bl-
ase zu erleichtern.
(Wasser zu lassen)

Swětnice (Gizba) s Leháknj (lehácym Pokogem, spácý Komorau.

Swětnice 1. ozdobena lýmá Stropem (Tlem,) 2. a někdy
Stěnami podláženyými (tabulowanými,) 3.
oswěcuge se Okny: 4.

zahřívá se Kamny (šrže Pec,) 5. které s Kachlám skladána
bývají.

Náradj (Nádobj) Swětnice gšan: Lavice, 6. Stolice,
(Sesle,) 7.

Stoly s Stolínami (stolnjmi Nohami, Podstrawty) 9. a
Podnožemi (Trnožemi,) 10. a Podušky (Polštáře,) 11.

Pověšlugj se též v Talauj (Koberce,) 12.

K lehákmu (tichému) Odpocimutj gest w lehácý Komorau 13.
šrže, 14.

postlané w Posteli (Ložnicy) 15. na Postámce (kaméném
Polštáři, Strojáku,) 16. s Plachtami 17. a Swrch-
nicemi (Přikryvadly, Paplony, Kobercey.

Slawnice (Poduška, Podhlawnice, Polštár) 19. gest pod
Slawan.

Zasteradlem 20. se zastjrá Lúžko.

Nocnj Snec 21. gest t oblehčenj Ntehyře.

LXVII.

Putei.

A' Kútak.

Der Brunnen.

Ubi fontes de-
ficiunt, effodiu-
tur putei, 1.

qui circumdan-
tur crepidine, 2.
ne quis incidat:

inde hauritur
aqua urnis, 3.

(quæ pendent
vel pertica, 4.
vel fune, 5. vel
catena;) 6.

A' hol források
nintsek, ottan
kútak 1. ásattat-
nak,

a' mellyek kö-
rül-vételnek kút-
kávával, (kút-ga-
radjával) 2. hogy
valaki belé ne
essen:

onnan merítet-
tik a' víz, vedrek-
kel, 3.

(a' mellyek vagy
rúdon, 4. vagy kö-
telen, 5. vagy lán-
tzon 6. függenek;)

Wo es an Quel-
len mangelt, wer-
den Brunnen 1. ge-
graben,

welche mit einer
Lehne 2. umgeben
werden, damit nie-
mand hineinfalle:

daraus schöpft
man das Wasser in
Eimern, 3.

(welche entweder
an einer Stange, 1.
oder an einem Sels-
le, 5. oder an einer
Kette 6. hängen,)

idque

idque aut tol- lenone, 7. aut girgillo, 8. aut cylindro 9. manu briato;	merítidtik pedig vagy kút gémmele, 7. vagy forgó-ka- rikóval, 8. (tsigá val) vagy gömbö- lyeg tekerővel, 9. mellynek marko- lattya vagyon;	und dieses ent- weder mit dem Schwengel, 7. oder in der Windelschei- be, 8. oder mit der Walze, 9. die et- wen Handgriff hat;
aut rota, 10. aut denique an- thia. 11.	vagy kerékkel, 10. vagy pedig viz- vonó - szivárván- nyal. 11.	oder mit dem hohlen Rade, 10. oder endlich mit der Pumpe. 11.

11. 12.

Studné (Prohlubně.)

- Kde se Pramenův (Zříděl, Tymencův) nebo stáwa, topagi se Studné (Prohlubně,) 1.
 Které ohrazeny býwagi Zábrdijm (Lubem, Šhradau,) 2.
 aby do nich někdo newpadl:
 obtud se wáží Woda Okomy (Wědry,) 3.
 (které wísy aneb na Tyči (Zřdi,) 4. aneb na Prowaze, 5.
 aneb na Řetězy, 6.)
 a to, aneb Wáhan (Klukau) studničan, 7. aneb. Ššřip-
 cem, 8. aneb Krutidlem (Wálcem) 9. Šěrněným
 (Kufowět magjčým,) aneb Kolem, 10. nebože Žumpau (Pumpau.)

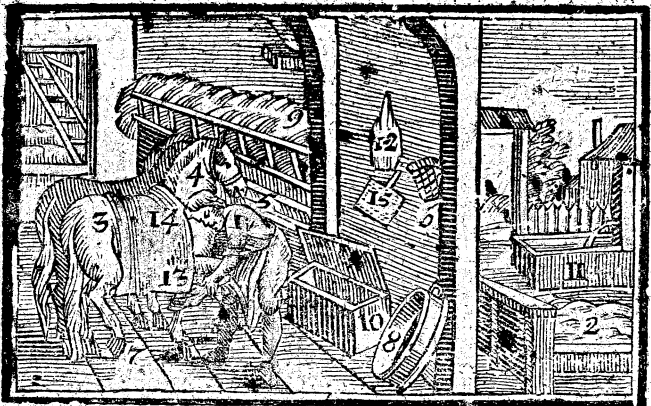
studně

LXVIII.

Equile.

A' Ló-istálló.

Der Pferdestall.

Stabularius (equiso) 1. pur-
gat a fimo 2. sta-
bulum;

alligat equum
3. capistro 4. ad
prælepe; 5.

aut si mordax
fit, constringit si-
scella. 6.

Deiade substre-
nit stramenta. 7.

A' lovasz 1. ki-
tisztítja a' garajt
2. az istállóból;
hözze köti a'
lovat 3. kötő fék-
kel a' jászolhoz; 5.

vagy pedig ha
harapós, ort- kö-
töt (vas peretzet)
6. sz. it. a' szájára.

Azután szalmát
7. hány alája.

Der Stallknecht
(Kohwarter) 1.
misset 2. bey Stall
aus;

bindet das Pferd
3. mit der Halster
an den Warren,
(Krippe,) 5.

oder wenn es bis-
sig ist, leget er ihm
den Maulkorb 6.
an.

Hernach machet
er die Streu mit
Stroh, 7.

Avenam

<p>Avenam venti- lat vaano, 8. quam miscet pa- leis,</p> <p>eaque pascit equum, ut et fœ- no. 9.</p> <p>Postea ducit aquatum ad aqua- rium: 11.</p> <p>dum detergit panno, 12. de- pecit strigili; 15.</p> <p>insternit gausa- pe, 14.</p> <p>et inspicit un- gulas, an soleæ ferreæ (calcei fer- rei) 13. adhuc fir- mis clavis hæ- reant.</p>	<p>Meg - parolja parló - rostával 8. a' zabot, a' melly kõ z z é szetskát egyelt,</p> <p>és azzal éteti a' lovat, valamint széndval is. 9.</p> <p>Ezek után itat: ni vizzi az itató- ra: 11.</p> <p>akkor isztán meg - törli törlö- rongyal, 12. meg- vakarja lö - vaka- róval; 15.</p> <p>rá-teríti a' po- krótot; 14.</p> <p>és meg - nézi a' kõrmeit, ha val- lyon - a' lö - pathók 13. még erõsen le- szegezve állonaké- rjítok.</p>	<p>Den Hab er schwingt er in der Wanne (Futter- schwinde) 8. wel- chen er mit Hãcker- ling vermenget, und damit füttert er das Pferd, wie auch mit Heu. 9.</p> <p>Nach diesem fũh- ret er es zum Was- sertroge 11. trincken; dann wischt er es mit dem Luche ab, 12. striegelt es mit dem Striegel, 15.</p> <p>leget ihm die Des- se (Kõsen) auf, 14. und beschout die Hufe, ob die Eisen 13. noch an festen Nägeln hangen.</p>
---	--	---

Konšlá Stáge (Maršstal.)

Konjř (Pacholek od Konj, Maršstalsř) 1. wyciřšuge kon-
řkau Stági (Maršstal) od Ğnoge, 2.

přivazuge Koně 3. Wobławem (Vzdeřicý) 4. ř Geslem, 5.
anebo, geřli geřt kausawý, zawěřy (wlozi) mu Uahudet. 6.

Potom řtele pod něho Klánu, 7.

Owes opálá (přewigi) Opálkau, 8. řterý řmjchuge (řmiřřu-
ge) s řjezantau (Seřkau,)

a řim řrnj Koně, gáto y Senem. 9.

Potom wede geg ř napágenj ř wodnjmu Korytu (Napá-
gedlu,) 11.

a řat potom otjřá řutnem, 12. a ořeřuge řibelcem, 15.

přikřymá Kobercem (řaunj,) 14.

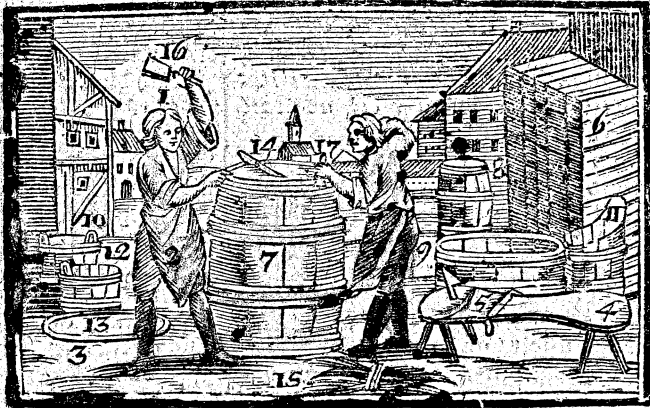
a obřledá Kopyta, řdali řodřowj řeřezné 13. geřřte na řer-
nyř řřebjřřř (řodřowjřř) ře řřj.

LXIX.

Vietor.

A' Bodnár.

Der Binder.

Vietor 1. amicus
præcinctorio,
2.

facit e virgis
columnis, 3 super
sellam incisoriam,
4. scalpro bima-
nubriato, 5. cir-
culos;

et ex ligno as-
fulas, 6.

Ex assulis con-
ficit dolia, 7. &
cupas, 8. bino
fundo;

A' bodnár 1.
elő kötövel 2. kö-
rül-kötőzködvén,

mogyoró vesz-
szökből, 3. a' fa-
ragó-szekenn, 4.
két-nyelű késsel,
5. abrantsokat tsi-
nál;

fából pedig don-
gákat.

A' dongákból
készít hordókat 7.
és tonnákat, 8.
két-két fennkel;

Der Binder
(Böttcher) 1. mit
dem Schurzafelle 2.
umgebunden,

macht aus Hasel-
ruthen) 3. über der
Schnitzbank 4. mit
dem Reifmesser 5.
Reife;

und aus Holz-
Faßdauben (Lau-
feln.) 6.

Aus den Laufeln
macht er Fässer, 7.
und Tonnen, 8. mit
zwey Böden;

tum lacus, 9. labra, 10. trimo dia 11. (<i>cupellas,</i> <i>ænophorá,</i>) & si- tulas, 12. u n o fundo.	<i>ismét kádakat,</i> 9. <i>dé'sákat,</i> 10. <i>puttonokat,</i> 11. <i>és</i> <i>rotskákát,</i> 12. <i>egy</i> <i>fenékre.</i>	d a n n Ständer (Bodingen) 9. Schäffer, 10. But- ten, 11. Selten 12. mit einem Boden- fundo.
Postea vincit circulis, 13. quos ligat salignis vi- minibus, 15.	<i>Azután meg-kö- ti abrontsókkal,</i> 13. <i>a' mellyeket</i> <i>meg-szorít fűzfa</i> <i>veszszötskéekkel.</i> 15.	Hernach bindet er sie mit Reifen, 13. welche er mit weidenen Reifern (Wieden) 15. heftet,
et aptat trudi- te, 16. ac iudi- cula, 11.	<i>és reá-veri bun- kóval (súlyokkal)</i> 16. <i>és trébéllyel.</i> 17.	und mit dem Schlägel 16. und Triebel 17. an- schlägt.

B e d n á r.

Bednár (Becwár) pře pášan gsa Zásterau, 2.
 dělá 3 Prutám liskových, 3. na řezácké Lawicy (strauhacy
 Stolicy, Strýtu,) 4. obrucným Nožem (dwan-
 tým řezátem, Nožzem,) 5. Obruce,
 a 3 Dřeva Duhy (Dřky.) 6.
 3 Duch (Desek) dělá Sudy (Bečky) 7. a Tonny 8. se
 dvěma Dny,
 potom Kádě, 9. Džbery (Sfopjty) 10. Putny, 11. a Dž-
 ky (Klebky,) 12. o gednom Dně.
 Potom ge swazuge Obrucemi, 13. které ztáčj (swjzná, stahu-
 ge) Prautky 15. wrbowými,
 a pobigi Tlukadlem (Pobigeckau, Kyganckau) 16. a nálož-
 ným Klnem. 17.

LXX.

Kestio, & Lorarius.

A köteles (kötél-verő) es a' sző-
gyártó.

Der Rieme und der Seiler.

Kestio

Restio. 1. nectit
funes 2. e stupa
4. vel cannabi,
agitatione rotulae.
3.

Sic fiunt primo
funiculi, 5. tum
reltes, 6. tandem
rudentes, 7.

Lorarius 8. scin-
dit de corio bu-
buta 9. loramen-
ta; 10.

frena, 11. cin-
guia, 12. balteos,
13. crumenas, 14.
hipperas. 15.
&c.

A kötéel-verő 1.
kötéléket 2. két
tsepüböl, 4. vogy
kenderböl, a' ka-
nehetske' 3. forgá-
fása által.

Igy készűnek,
először madzagok,
5. azután kötélek,
6. utóhára vastag
hajó-katélek, 7.

A szűj-zyd tó
8. metél ökör és
tehén bőrből, 9.
szűjakut; 10.

küzdökakut,
11. övdzöket, 12.
kard-szűjakat, 13.
táskákat (tarso-
lyokat) 14. által-
vetöket (ilzako-
kat.) 15. s. a' t.

Der Sellen 1.
drehet Seile, 2. aus
Werk, 4. oder Hans,
durch Umdrehung
des Rades. 3.

Also werden ver-
fertigt erstlich das
Seilgarn (Bindfä-
den) 5. dann die
Stricke, 6. endlich
die Schiffseile. 7.

Der Niemer 8.
schneidet aus der
Hindschaut 9. Nie-
men, 10.

Zünne, 11. Gür-
teln, 12. Wehrge-
bnde, 13. Taschen,
14. Mantelsäcke,
(Stangen, Felleisen)
15. u. d. g.

Prowazník a. Kremenář.

Prowazník n. kramtj Prowazy, 2. 3. L'andele 4. anebo 3. Ko-
noj, Lociemj Kolečka. 3.

U. tak. h'wagi neyprvé Oboze (Prow'zřowé, Praměntowé)
5. dilání, potom Oprátky (Prowazowé). 6. na-
posledy. Poduj. (šifowj) Prowazowé (Lana.) 7.

Kremenář 8. tráži (řeže) 3. Káze hovězj 9. Kremeně, 10.

Uzdj, 11. Pásy (Opasy, Popruhy,) 12. rytěřské (šbrogne)
Pásy, 13. Messce (Tobolky,) 14. Čumoty (Wj-
láky, Šilce.) 15. a t. d.

LXXI.

Viator.

Az útaxó (úton-járó.)

Der Wandersmann (Reisende.)

Viator 1. portat humeris in bulga, 2. quæ capere nequit funda, 3. vel marsupium: 4.

tegitur penula, (lacerna) 5.

tenet manu baculum, 6. quo se fulciat.

Az úton-járó 1. vállán viszi börtarisznyában 2 azokat, a' mellyek a' satskóban, 3. vagy az erzenyben 4. el-nem férnek:

köpönyeggel 5. magát be-fedi,

botot 6. tart kezében, a' mellyhez támaszkodjan.

Der Wandersmann 1. trägt auf dem Rücken im Reiseselle, 2. was der Schiebsack 3. oder die Tasche 4. nicht fassen kann:

er wird mit dem Reisesmantel 5. bedekt;

in der Hand hält er den Wanderstab (Stock), 6. auf den er sich stützt.

Opus habet vi-
tico, ut & fido
ac facundo comi-
te. 7.

Ne deferat vi-
am regiam, 9.
propter semitam;
8. nisi sit tritus
callis.

Avia, 10. & bi-
via 11. fallunt, &
seducunt in sale-
bras: 12.

nonnunquam et-
tiam tramites, 13.
& compita, 14.

Sciscitetur igi-
tur obvios, 15.
qua sit eundum:

et caveat præ-
dones, 16.

ut in via, sic
etiam in diverfo-
rio, 17. ubi per-
noctat.

Szüksége v a n
úti-költsegre, va-
lamint hiv és nyá-
jas beszédü úti-
társra - is. 7.

El. ne - hagyja
az ország' útját 9.
valamelly gyalog-
ösvényért, 8. ha
nem - ha az járt
út lejend.

A jár a t lan
útak, 10. és a' ket-
tős-útak 11. meg-
tsalnak, és egye-
netlen darabos he-
lyekre 12. visznek;

nehá a' kereszt-
útak - is, és a' fok-
felé ágazó utak
14.

Tudokozódjon
tehát az eleiben-
akadóktól, 15. mer-
rekellessen menni;

és őrizkedjen a'
tolvajoktól, 16.

valamint az út-
ban, úgy a' ven-
dég-fogadóban - is,
17. a' hol meg-hál.

Er bedarf einer
Wegzehrung, wie
auch eines getreuen
und gesprächigen
Gefährten. 7.

Die Landstrasse
9. verlasse er nicht
wegen des Fußstei-
ges; 8. wenn es
nicht ein gebahnter
Pfad ist.

Die Abwege 10.
und Scheidewege
11. betrügen und
verführen in un-
wegsame Dertter;
12.

manchmal auch
die Krummwege,
13. und Kreuzwe-
ge. 14.

Deswegen erkun-
dige er sich bey den
Begegnenden, 15.
welchen Weg er ge-
hen müsse:

und hüte sich für
den Strasseurau-
bern, 16.

gleichwie auf der
Strasse, so auch
in der Herberge, 17.
wo er übernachtet.

Pocestný (Pautník, Wandrowník.)

Pocestný (Wandrowník) 1. nosý na Kamenech w Rancy (Wi-
saku, Canistre,) 2. co se nemůže sméstknati do
Kapsy (Waktu,) 3.
aneb do Tabolky (Měsse, Pytljka,) 4.
přerývá se Pláštěm,

w Ruce drží Palicy (Šíp,) 6. kterau se podpírá.
 Potřebuge počestny Potrawy (Strawy,) gato též věrného
 a přivětivého Towarýšse Cesty (Spoluchudce,) 7.
 Aby nezanechal (neopustil) Svluce (obecne Cesty,) pro
 uetterau Stežku (Chodník,) leby utelá Cesta
 byla.
 Odcesti (Uescesti, Zcesti) 10. a Rozestí 11. Plamau, a swo-
 dy na neschodná (rumowata, kamenita) Místa, 22.
 někdy v přímú Cesty, 13. a řízowé Cesty. 13.
 Nech se tedy doptává Pottkawagjeych se s sebou, 15. kadý
 by měl giti,
 a nech se vystřihá (waruge, hledí) Lotraw (Laupe, nřív,) 16.
 gat na Cestě, tak též v w Hostincy (Hospodě,) 17. kde po-
 nocuge (prenocuge.)

LXXII.

Eques. A' Lovas ember. Der Reuter.

Eques 1. im- nit equo 2. ephip- pium ; 3. idque succingit cingulo ;	A' lovas 1. fel- teszi a' lóra 2. a' nyerget ; 3. és azt le-szorít. ja hevederrel ; 4.	Der Reuter 1. legt dem Pferde 2. den Sattel 3. auf, und umgürtet denselben mit der Gurte ; 4.
---	--	--

Infernit

infernit etiam
dorsuale: 5.

ornat eum pha-
leris, frontali, 6.
antilena, 7. &
postilena, 8.

Deinde insilit
in equum;
indit pedes sta-
pedibus; 9.
sinistra capesit
lorum 10. freni,
(habenam), 11.

quo equum flectit,
& retinet.

Tum admovet
calcaria, 12. in-
citatque virgula;
13.

coercet autem
postomide, 14.

Bulga 15. pen-
dent ex ephippii
apice, 16.
quibus inferun-
tur sclopi, 17.

Ipsa eques in-
duitur chlamyde;
18.

red teriti a' iza
frangol-is: 5.

Fel-ekesiti tzi-
ra szerszámokkal,
hovlok: szíjjal, 6.
szügyellövel, 7. és
farmatringal, 8.

Azután fel-ugrik
a' lóra;
lábait a' ken-
gyelben 9. teszi;
bal kézeben fog-
ja a' kántár - 10.
szárat, 11.

a' mellyel for-
ditja és tartóztat-
ja a' lovat.

Akkor esztán
meg: farkantyúz-
za, 12. és veszszö-
vel 13. néki-índit-
ja;

a' zabola 14. ál-
tal pedig meg: za-
bóllazza (tácsoz-
tattja.)

A' ruska tokok
15. a' nyereg-ká-
pán 16. fűggenek,
a' mellyekbe te-
szik a' pistolyo-
kat, 17.

O maga a' lo-
vas, kurta mentét
18. veszen magá-
ra;

legit ihm auch
die Schabrake
(Rückendecke) 5.
auf;

zieret es mit dem
Reitzeuge, dem
Steuerteilen, 6.
Brustteilen, 7. und
Schwanzteilen. 8.

Hernach schwingt
er sich auf das Pferd;
setzt die Füße in
die Steigbügel; 9.
mit der Linken
faßt er den Zügel
(Zaum), 10. des
Gebisses, 11.

womit er das
Pferd lenkt und
anhält.

Dann giebt er
ihm den Sporn, 12.
und treibt es mit
der Spitzruthe 13.
an;

und bündelt es
mit der Bremse, 14.

Die Hulstern 15.
hängen am Sattels-
knopfe, 16.
worinn die Pistolen
17. gesteckt wer-
den.

Der Reiter selbst
ist mit dem Reit-
rode angethan; 18.

<p>lacerna (penula) 19. a tergo revincitur.</p> <p>Veredarius 20. cursim equo ferjur.</p>	<p>a' köpönyeg 19. hátúlra kötöttik fel.</p> <p>A' posta 20. nyargalvást megyen a' lovon.</p>	<p>der Regenmantel 19. wird hinten aufgebunden.</p> <p>Der Postillon (Postreiter) rennet sehr schnell.</p>
---	---	--

G e z d e c .

- Gezdec 1. Klade na Koně 2. Sedlo , 3.
- a' přivazuge ge Popruhem (Wotězem ,) 4.
- a' obstele Dekem (Postkánim , Casrakem ,) 5.
- ozdobuge geg Pochwami (Připrawau Konškau ,) Náclnjkem (čelnjm těmenem ,) Náprsnjkem (Podprsnjkem ,) 7.
- a' Podocasjkem (podocasnjm , podchwoftnjm těmenem .) 8.
- Potom wystažuge (wyseda , wymessžuge se) na Koně , wkláda (wstrká) Uohy do Strimene , 9.
- Iemau drzi Podmodec (Wotěz) 10. Uzdý , 11.
- Ĥterýmž Koně šyba (obrácý) a zdržuge.
- Potom pobizý ho Ostrohami , 12. a popaduge (pohánj) Prutem , 13.
- a' zdržuge (stahuge , strocuge) Náhubkem (Škrabuskau , Vdidlem .) 14.
- Pochwy 15. wisý od Glawky sedlowé , 16.
- do Ĥterých se kladau (strkagi) Šambittky (Pistole .) 17.
- On sam , Gezdec , odjwá se gezdecým (gžzduým) Pláštěm , 15.
- šestwý Pláště 19. 3 Žadu se přivazuge .
- Postowstý Gezdec (Posttar) 20. vprkem (cwałem) geđe (gezdj .)

LXXIII.

Vehicula. A' szekerek. Die Wagen.

Traha i. vehi-
mur super nivi-
bus & glacie.

Vehiculum uni-
rotum dicitur pa-
bo; 2.

birotum carru-
ca; 3.

quadrirotum
currus. 4. 5.

Currus partes
unt: temo, 6.
ugum, 7. com-
pages, 8. spon-
dæ, 9.

tum axes, 10.
circa quos cur-
runt rotæ,

Szánon i. já-
runk a' havon és
a' jégen.

Az egy-kerekű
szekeretske toló-
talyigának (ta-
lyitskának) 2.
mondatik;

a' két - kerekű,
talyigának; 3.

a' négy-kerekű,
szekernek. 4. 5.

A' szekernek
részei ezek: a'
rúd, 6. a' ferhétz,
7. a' nyújtó, a'
az oldalak; 9.

továbbá a' ten-
gelyek, 10. mel-
lyek körül forog-
nak a' kerékek,

Mit den Schlit-
ten i. fahren wir
über Schnee und
Eis.

Der Wagen mit
einem Rade wird
ein Schubkarren 2.
genannt;

mit zwey Rädern
ein Karren; 3.

mit vier Rädern
ein Wagen. 4. 5.

Die Theile des
Wagens sind: die
Deichsel, 6. die
Wage, 7. die Fu-
ge, 8. die Leitern, 9.

dann die Achsen,
10. um welche die
Räder laufen,

quibus:

quibus præsi- guntur paxilli, 11. & obices. 12.	a' mellyeknek eleikben tengely- vég szejgek 11. és lötök 12. üt- nek.	denen die Nügel 11. und die Löhne 12. vorgeschlagen werden.
Basis rotæ 13. est m. us, 14.	A' kereknek fun- damentoma 13. a' kerek-agy, 14.	Die Grundfeste des Rades 13. ist die Nabe, 14.
ex quo prode- unt duodecim ra- dii; 15.	a' mellyből ti- zenkét kerek-kül- lök 15. jönnek-kí;	aus welcher zwölf Speichen 15. her- vorgehen;
hos ambit or- bile,	ezeket körül-ve- szí a' kerek-tal- pa,	diese umgiebt der Kranz,
compositum e sex absidibus, 16. & totidem, vel paucioribus can- this. 17.	a' melly, hat- bóltozat - forma talp-fákból, 16. és vagy ugyan an- nyi, vagy keve- sebb talp-vasakból, 17. szerkesztetett- öszve.	welcher zusam- mengesetzt ist aus sechs Felgen, 16. und eben so vielen, oder weniger Rad- schienen. 17.
Currui impo- nuntur crates, 18.	A' szekerre sze- ker-karok 18. ra- katnak.	Auf den Wagen werden die Flechten geleget.

W o z o w é.

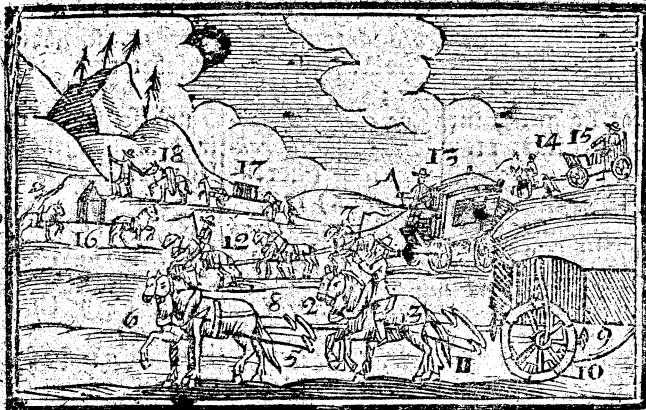
Na Sanech 1. se wozyne po Snehu a Ledé.
 Wozyt o gednom kole gmenuge se Tacty (Traktar,) 2.
 o dwau kolech kary, 3.
 o ttrech kolech wuz, 4. 5.
 Casity Woza gsau: Oze, 6. Gho (Garma,) 7. Spogemj
 (Kopora,) a' Rzebrny, 9.
 dal Oly, 10. okolo tterych kola behagi,
 pied tterez wrazeji (wbjgeji) Jaosty (Linity,) 11. a Klat-
 nice (Lané, Luffné) 12.
 Jakkad kola 13. gest Piff (Slawa,) 14.
 3 ttereho wyhazy dwanacte Spwic (Papirntuw,) 15.
 tyto oblliege (obgma) Lankot,
 3 sesti kripolastoj (Kuswa) 16. kola slozena, a tolit,
 ued méré Sfnaw 17.
 Na Wuz se wykladagi Kossiny (Kossatiny) 18.

LXXIV.

Vectura.

A szekerezés.

Das Fuhrwerk.

Auriga 1. jun-
git parhippum 2.
sellario 3. ad te-
monem,

de helcio 4. de-
pendentibus loris,
vel catenis. 5.

Deinde insidet
equo sellario,

agit ante se an-
tecessores 6. (sci-
licet equos) scuti-
ca, 7. & regit
habena. 8.

A' kocsis 1. bé-
fogja a' rúdas lo-
vat 2. a' nyerges-
ló 3. mellé a' sze-
kér-rúdhoz,
a' hámról 4. le-
függő szíj- kötél-
szel, vagy lántzal.
5.

Azután red-ül
a' nyerges-lóra,

hajtja maga elött
az első lovakat,
6. ostorral, 7. és
gyeplővel 8. igaz-
gattja.

Der Fuhrmann
1. spannet das
Handpferd 2. zu
dem Sattelpferde 3.
an die Deichsel,
mit dem vom
Kummet (Pferdge-
schtre) 4. herabhän-
genden Riemen oder
Ketten. 5.

Hernach setzt er
sich auf das Sat-
telpferd,
treibet vor sich
die Vorspannpfer-
de 6. mit der Peit-
sche, 7. und lenket
sie mit dem Leitsei-
len. 8.

Axem ungit ex
vase ungentario
9. axungia ;

et inhihet ro-
tam sufflamine,
in præcipiti de-
scensu :

et sic aurigatur
per orbitas, 11.

Magnates ve-
hantur sejugibus,
12.

duobus rheda-
riis,

curru penfili,
qui vocatur car-
pentum ; 13.

alii bijugibus,
14. rheda. (esse-
do.) 15.

Per invios mon-
tes utuntur, loco
curruum, jumen-
tis clitellariis, 17.
18.

A tengelyt
meg kenit a' kenő-
edényből 9. sze-
ker - kenővel ;

és meg - tartó-
tattja a' kereket
kötő-lántzal 10. a'
meredek ereszké-
dön ;

és ekképen sze-
kerkézik a' kerek-
vágáson (kerek-
nyomon.) 11.

A nagy Urak
hat lovakon 12.
járnak,

két kotsissal,

lógó - kotsiban,
a' mellyet hintó-
nak 13. hívnek ;

mások két lo-
von, 14. kotsiban.
15.

Az út nélkü-
l való hegyeken, sze-
kerék helyett, há-
tok n terhet hor-
dó barmokkal 17.
18. élnek.

Die Radachse
schmieret er aus
der Schmierbüchse
9. mit Wagen-
schmier.

und sperrt das
Rad mit der Hemm-
fette 10. in gähet
Abfahrt ein :

und so fährt er
in dem Wagenge-
leise. 11.

Die großen Her-
ren fahren mit sechs
Pferden, 12.

mit zwey Kut-
schern,

in einem Hang-
wagen, welcher ei-
ne Karosse (Kut-
sche) genannt wird ;

13.
andere mit zweyen
Pferden, 14. in der
Kalesche (Ehalse,) 15.

Über unwegsame
Gebirge gebraucht
man sich, anstatt
der Wagen, der Last-
tragenden Thiere.
17. 18.

Wozba (Wozatagstwj, Sürmanstwj.)

Wozatag (Powożny, Sürman) 1. zapróska Narucznje a. t.
Sedlowemu 3. v Oge,

3 Chomautu 4. wiffcyjni Remeni, neb Kietzy. 5.

Potom wyszedá na sedlowéhe koné,

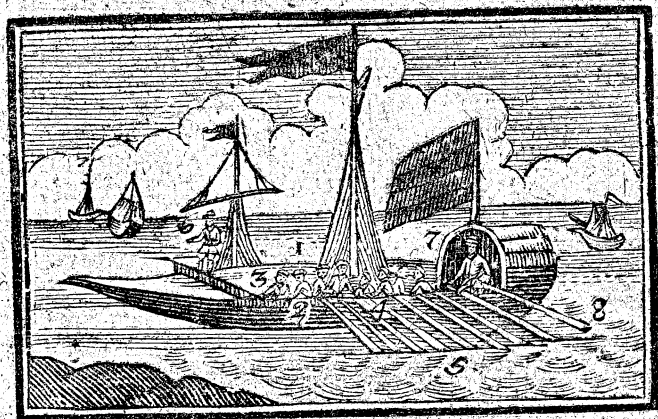
zene před sebou předcházející (předepnuté) (totiž Kone) 6.
 Bícem, 7. a rýdý Oreatau. 8.
 Osu maze (mařtj) 3 Kolomaznice 9. Kolomazem (Kolo-
 mařtj),
 a zastawuge (zadrzuce, hamuge Kolo Samulem (Samow-
 nstem, zadrzucijem Ketezem,) 10. na přykřem
 (kwapněm) Schodu (Sgjděm,))
 a tak gede strze Kolege. 11.
 Welicy Páni wozy se ssesti Koumi, 12.
 se dwěma Wozky (Powoznyimi,))
 na wisutém Woze, kterjz se gmenuge Kocár (Syntow) 13.
 ginj dwěma Koumi, 14. na Kocárku, 15.
 Přes bezcestně (nepřístupně): Wrchy (Sory) místo Wozků,
 vb, wagi Dobytkůw osadlaných. 18.

LXXV.

Navigatio.

A' Hajókázás.

Die Schiffahrt.

Navis actuaria
 1. instructa est re-
 mis, 2. quibus
 aquam remiges 3.
 pelkunt.

Az evezős hajó-
 nak 1. evező - la-
 páitjai 2. vagnak,
 mellyekkel hajtják
 az evező - legények
 3. a' vizet.

Das Ruder Schiff
 1. ist mit Rudern
 2. versehen, mit
 welchen die Ruder-
 knechte 3. das Was-
 ser schlagen.

Orbis Pictus.

L

Proreta

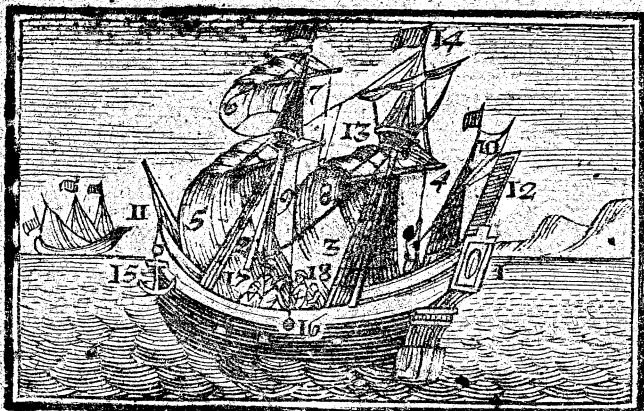
Proreta 6. stat in proca :	Az első - hajós 6. a' hajó orrá- ban áll.	Der Schiffmann 6. steht im Vor- dertheil.
Gubernator 7. sedet in puppi, tenetque clavum. 8.	A' kormányos 7. a' hajó-farában ül, és tartja a' kormányt. 8.	Der Steuermann 7. sitzt im Hinter- theil, und führt das Steuerruder. 8.

Plawba (Plawectnij, Plawenj.)

Lodj weščárská 1. zaopatřená gest Weščy, 2. kterýmž Weščá-
ri 3. Wodu ženau.

Přednj Plawec 6. stoji na Předku (Cele) Lodi.

Žpráwce Lodi 7. sedí na Zadku (zadnj Straně,) a drží hláw-
ni (přednj) Weščo. 8.

Navigia 1. ma- jora non remis, sed solum vi ven- torum impellun- tur.	A' nagy hajók, 1. nem evező - la- pátokkal; hanem egyedül a' szelek' ereje' által hajtat- nak.	Die größer n Schiffe 1. werden nicht durch Ruder, sondern bloß durch die Gewalt der Win- de fortgetrieben.
In illis erigitur malus, 2.	Azokban arbótz- fa 2. állítatik fel,	In denselben wird der Mastbaum 2. aufgerichtet,

cui adnectuntur antennæ ; 4.	a' mellyre fel- kötetnek a' vitor- la fák ; 4.	an welchen die Segelstangen 4. an- gebunden werden
his vela, 5. quæ ad vestium ex- panduntur. 6.	ezekeo pedig a' vitorlák, 5. mel- lyek a' szél elle- nében ki-feszített- nek. 6.	an diese die See- gel, 5. welche ge- gen den Wind aus- gespannt werden. 6.
In prora est rostrum : 11.	A' hajó - elein vagyon a' hajó orra : 11.	Um Vordertheile ist der Schiffschno- bel, 11.
in puppi vexil- lum 12. ponitur.	a' hajó farában zásló 12. tétetik.	Im Hintertheile wird das Fähnlein (Flagge) 12. auf- gesteckt.
Ancora 15. na- vis sistitur :	A' vas - matska 15. által a' hajó meg - állítatik :	Mit dem Ufer 15. wird das Schiff angehalten,
bolide 16. pro- funditas maris ex- ploratur.	az ónos kötellel 16. (mellynek vé- gin ón vagyon) a' tengor' mély sége meg - vi' sgdltatik.	mit dem Senf- bley 16. wird die Tiefe des Meeres erforscht.
Atque ita ipsa etiam maria tra- jiciuntur,	Es ekképen a' tengereken - is ál- tal mennek az em- berek.	Und so wird selbst über die Meere ge- schifft.
Pontes & sca- phæ (lintres, cym- bæ) sunt navicu- læ parvæ.	A' hidasok, és tsónakok, apró- hajótskák.	Die Boote und Rähne (Nachen, Platten, Zillen, Lichtmadel) sind kleine Schiffchen.

Wetši Lodi (Slisfomé,) 1. na Westy, ale solito Mochy
Wétrúw huány býwagi.

W nich se wyzdwihuge žezlo (Stežen, Sloup žezelni,) 2.
na které se přivazují Tyče (Bidla) plachetní, 4.

È rěmto pat plachty lodní, 5. které se proti Wětru roztá-
hují. 6.

Na Předku (přední Straně) gest Nos (Čelo) Lodi, 11.

na Zadku (zadnj Straně) Praporec (Koranbew) se wyvě-
sjuje.

Kotwan 15. Lodj se zastawuge (zdrzuge:.)

Olownicy (olowěnan Kaulj) 16. na Promázeť ovázanau
šcaumá (zpytuge) se Šlubina (Šlaub, Šlubokost) Moře.

A tak se přepławugi y Moře.

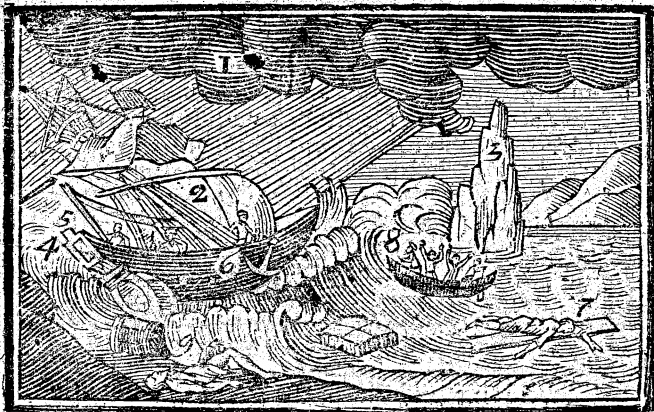
Lodnj Mosty (Přivozy) a Člány (Koráby, Korábky) gs u
malé Loďky.

LXXVII,

Naufragium.

A' Hajó-törés.

Der Schiffbruch.

Cum procella
1. repente oritur,
contrahunt nautæ
vela, 2.

ne navis ad sco-
pulos 3. allidatur;

Mikor hirtelen
szélvész- háború
1. idmad, öfve-
vönjék- a' hajósok
a' vitorlákat, 2.
hogy a' háó a'
tengeri kősziklák-
hoz 3. ne ütődjön;

Wenn jähling ein
Sturm 1. entsteht,
ziehen die Schiff-
leute die Segel 2.
zusammen,
damit nicht das
Schiff an die Klip-
pen 3. geworfen
werde;

aut

aut in brevia (Irtés) 4. inci- dat.	vagy pedig fő- veny tollásokba 4. ne akadjon.	oder auf die Sand- bänke 4. laufe, (grande.)
Si non possunt prohibere, patiun- tur naufragium.	Ha eleit nem ve- hatik, hajó törtet szenyvednek. 5.	Wenn sie nicht ausweichen können, so leiden sie Bruch. 5.
5. Tunc pereunt miserabiliter ho- mines, merces, & omnia, quaecun- que sunt in navi.	Akkor keserve- sen el-vesznek az emberek, a' por- tékák, és minden, valami tsak va- gyon a' hajóban.	Dann gehen die Menschen die Wa- ren, und alles, was auf dem Schiffe sich befindet, jämmer- lich zu Grunde.
Neque hic quid- quam iuvat lacra ancora 6. ruden- te jacta.	Nem is használ ekkor semmit a' vastag hajó köte- len a' tengerbe vet- tetett őreg vas- matska. 6.	Da hilft denn auch nichts der gro- ße Anker, 6. wel- cher an dem Untera- rme ausgeworfen wird.
Quidam eva- dunt vel tabula 7. enatando, vel sca- pha. 8.	Némellyök ki- szabadulnak vagy deszka-szálon 7. ki-úszván, va- tsonakon. 8.	Einige entkommen sich entweder auf ei- nem Brette, 7. oder auf einem Röhren- boote.
Pars mercium cum mortuis a mari 9. ad litto- ra defertur.	A portékáknak némelly része a' hóltakkal együtt, a' tengertől 9. a' partra ki-vetetik.	Ein Theil der Waaren wird samt den Todten so in die See 9. an die Ufer (das Gestade) geworfen.

Zámánj (Tnutj) Lodi.

Když Bane r. na Moit powstawa (wzruka) stahugi. (swi-
nagi) Plawcy Plachty, 2.
aby se Lodi o Staliny (Anskali, wysoké Staly) 3. newho-
dila (newderila,).
aneb do Mělcin (Náteslan) 4. se newrazyla (nezawadila,
newpadla.)
Gestli; nemohau wyhnout (zabvnuti,) tryi Zámánj (To-
nutj) Lodi 5.
Tedy bjdne hywaá Lidé, tápecké Jbozi (Kaupe,) a wsscko,
což na Lodi gest:

Unj tu co pomáhá tá velká na tluštěm Průmeze Podnim
 vyhozená (wyvržená) náramná (hrubá) Kotiva. 6.

Některj vycházejí plowage (růže) aueb na Desce (Prk-
 ně,) aueb na Klínku. 8.

Díl Zboží (Partěty) s Mrtvými od Moře 9. na Stěh
 vyhazovan bývá.

LXXVII.

Schola. Az Oskola. Die Schule.

Schola 1. est officina, in qua novelli animi ad virtutem forman-
 tur;

et distingvitur
 in classes.

Præceptor 2. se-
 det in cathedra;
 3.

Az oskola 1. ol
 lyaten mûhely,
 melyben a' gyenge
 elmék a' jeles tse-
 lekedetakre szok-
 tattatnak;

és megkülöm-
 böztetik (felol-
 tatik) szakaszokra.

A' tantó 2. a'
 tantói-székek 3.
 ül;

Die Schule 1.
 ist eine Werkstatt,
 in welcher die jän-
 gen Gemüther zur
 Jugend gebildet
 werden;

und wird in
 Klassen abgetheilt.

Der Lehrer
 (Schulmeister) 2.
 sitzt auf dem Lehr-
 stuhle;

aut

obambulat inter discipulos, 4. oder geht unter den Schülern 4.

qui sedent in subselliis, 5. welche auf Bänken 5. sitzen.

Ille docet, hi discunt. Einer lehret, die se lernen.

Quaedam praescribuntur illi scripta, in tabella, 6. Einige Sachen werden ihnen mit der Kreide auf der Tafel 5. vorge-schrieben.

Quidam legunt aliquem librum manulem. Einige lesen in irgend einem Hand-buch.

Quidam sedent ad mensam, & scribunt: 7. Einige sitzen an-tisch, und schrei-ben: 7.

Præceptor vero corrigit 8. menda-s. Der Lehrer abee-verbessert 8. die Fehler.

Alii stant, & recitant memoriae mandata. 9. Andere stehen, und sagen das Aus-wendiggelehrte her.

Nonnulli con-fabulantur, 10. ac gerunt se petulan-ter: Einige plaudern, 10. und betragen sich mathwillig;

hi castigantur virga, 12. diese werden mit der Rute 12. ge-zücht'get.

Skola, (Včitedina, Včejna)

Skola r. gest takova Dšina (Dšnice), w ktere mladicé (mole, stabe, autke) Myslil t. CtuoSTEM wedy, b'wagi.

- a rozdeluge se na Klasfy (Nedy.)
 Včitel (Školniſtr) 2. ſedj w včitelſké Stolicy. 3.
 aneb prochodj se mezy Jaſky (Školniſky, Vvedbniſky,) 4.
 Kterj ſedj na Lawicých. 5.
 On včj, tito pak ſe včj.
 Některé Wčcy ſe jim předpřijgi Rějdan na Tabuli. 6.
 Některj ctou negakan ručnj knihy.
 Některj ſedj při Stole, a piſſi: 7.
 Včitel pak napravuge (zlepřuge) Chyby (Omlyly) 8.
 Jim ſogj, a odřitugi (powsdagi) co ſe z Paměti naučili. 9.
 Některj weſpolek ſtřebetagi (kewetagi, tlačugj,) 10. a ſwěz
 wolné ſe chowagi (nezdwožile ſobe wedau, ſwěweli.)
 tito treſáni (taráni) ořwagi Prutem. 12.

LXXVIII.

Urbs.

A' Város.

Die Stadt.

Ex multis do-
 mibus fit pagus,
 I. vel oppidum,
 aut urbs. 2.

A' sok háztól
 ſalu i. teſzſz, vagy
 mezo-város, vagy
 pedig kerített - vá-
 ros (külſos - vá-
 ros.) 2.

Aus vielen Hän-
 fern wird ein Dorf,
 I. oder ein Markt-
 ſteden, oder eine
 Stadt. 2.

Urbes

<p>Urbes manuntur & cinguntur mœnibus, 3. vallo, 4. aggeribus, 5. & vallis (palis.) 6.</p>	<p>A' kerített-városok meg-erősítetnek és körül-vé- tetnek kö-fallal, 3. sántzal, 4. töltéssel, 5. és palánkokkal, 6.</p>	<p>Die Städte werden befestiget; und mit Mauern, 3. einem Walle, 4. Schanzen, 5. und Wallisaden (Pfahlwerk) 6. umgeben.</p>
<p>Intra muros est pomerium 7. internum; extra fossa. 8.</p>	<p>A' kö-falon belöl-vagyon a' kerítés' belső közü; 7. kívül az árok. 8.</p>	<p>Innerhalb der Mauer ist der Zwinger, 7. außerhalb der Stadtgraben. 8.</p>
<p>In mœnibus sunt propugnacula 9. & turres. 10.</p>	<p>A' kö-falakon vevagnak a' bastiák, 9. és tornyok, 10.</p>	<p>Auf den Mauern sind die Basteyen, 9. und Thürme. 10.</p>
<p>Speculæ 11. exstant in editioribus locis.</p>	<p>Az ör-álló-he- lyek 11. magas helyeken ki-tetközön vevagnak.</p>	<p>Die Warten 11. stehen an erhabenen Orten.</p>
<p>In urbem ingressus fit ex suburbio, 12.</p>	<p>a' városba a' külső városból (hostásból) 12. vevagon a' be-menetel,</p>	<p>In die Stadt geht man aus der Vorstadt, 12.</p>
<p>per portam; 13. plerumque super pontem. 14.</p>	<p>a' kapun 13. keresztül, többnyire hídön 14. által.</p>	<p>durch das Thor, 13. meistens über die Brücke. 14.</p>
<p>Porta habet cataractas, 15. pontem versatilem, 16. valvas; 17.</p>	<p>A' kapunak vevagnak fel-vonó gátorjai 15. (rós-télyai); fel-vonó hidja, 16. két felé-nyúló szárnya; 17.</p>	<p>Das Thor hat Fallgatter, 15. eine Zugbrücke, 16. Flügel; 17.</p>
<p>claustra ferrea, & repagula; ut & vectes. 18.</p>	<p>vas-reteszei, és zárjai, a' mint rúdjai is. 18.</p>	<p>eiserne Schlösser, und Riegel, wie auch Schlagbäume. 18.</p>

In suburbiis sunt horii, 19. & prædia suburba- na; 20. ut & cœmete- ria, 21.	A hostátokon vagynak a' ker- tek, 19. és a' kül- sá-majorok; 20. vulamint a' te- metök is, 21.	In den Vorstäd- ten sind Gärten, 19. und Meyerhöfe; 20. wie auch Kirch- höfe (Gottesäcker) 21.
---	---	--

M é s t o .

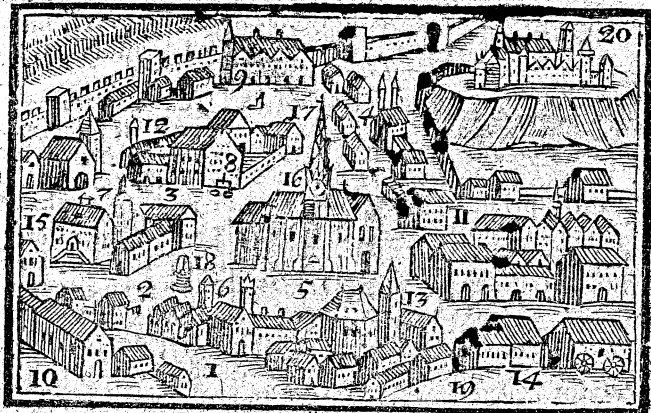
- Z mnoho Domův bývá Ves (Vesnice, Dedina,) 1. aneb
 Městčko (Městys,) anebo hlavní Město. 2.
 Hlavní Města bývají vpravená Zemi, 3. Walem (Sfancy,) 4.
 Nápem (Ohradau,) 5. a Koljm (Sstachetkami.) 6.
 Mězy Zemi gest Parkan (Městské, 7.
 zemité městská Pěstopa. 8.
 Na Zdech gsau Bassy 9. a Weže. 10.
 Wyhřdky (Warty, Strážnice) 11. stoji na wyšších Městech.
 Do Města wchází se z Předměstí, 12.
 přes Bránu, 13. wěšším Dilem po Mostě. 14.
 Brána má zapadacy Měže, 15. obratný (zdvihagý) Most.
 16. Wrata, 17.
 železné Kličky, a Závorčky, gatož y Sochory. 18.
 W Předměstích gsau Zahřady, 19. a sedlé Dwořy,
 gatož y Šebitowy (Archowy, Cymitery.) 21.

LXXIX.

Interiora Urbis.

A' Városnak belső-részei.

Das Innwendige der Stadt.

Intra urbem
sunt ; plateæ 1.
lapidibus stratae ;

fora 2. (alicubi
cum portibus ; 3.) & angiportus. 4.

Publica ædificia sunt :

in medio urbis :
templum, 5. schola,
6. curia, 7. forum
mercatoria. 8.

A' városban belöl
vagyunk : az útszák 1. kövekkel
ki-rakva ;

a' piatzok 2. (néhol
fedeles tornáczokkal ; 3.) és a'
szoros-közök. 4.

A' közönséges épületek ezek :

a' város' közepin : a' templom,
5. iskola, 6. tanács-ház,
7. kereskedő ház (kalmár-ház.) 8.

In der Stadt sind:
Gassen (Strassen) 1. welche gepflastert
sind ;

Plätze (Märkte) 2. (an einigen Orten
mit bedeckten Gängen 3.) und
Gäßlein. 4.

Öffentliche Gebäude sind :

in der Mitte der Stadt : die Kirche,
5. die Schule, 6. das
Rathhaus, 7. das
Kaufhaus, 8.

circa

circa mœnia & portas armamentarium, 9. granarium; 10.	a' kö-falak és kapuk körül: a' fegyveres ház, 9. az élés-ház, 10.	an den Mauern und Thoren: das Zeughaus, 9. der Schüttkasten, 10.
diversoria, popinæ, çaponæ, 11. theatrum, 12. & nosodochium, 13.	a' vendég-fogadó, konyha-ház, zak (Fraktir-ház) kortsmák, 11. a' játék-néző-hely, 12. és az Ispudly, 13.	die Wirthshäuser, Garfűchen, Schenkhäuser, 11. das Theater Schauspielhaus) 12. und das Spital, 13.
in recessibus: cloacæ, 14. & carcer (custodia) 15.	a' félre való helyeken: a' pervárták, 14. és a' tömlőtz 15.	an abgelegenen Orten die Kloake, 14 und das Gefängniß. 15.
In turre primaria est: horologium, 16. & habitatio vigilium. 17.	A' leg-főbb tornyban vagyon; az óra, 16. és a' ügydzók lakó-helye. 17.	Auf dem höchsten Thurme ist: die Uhr, 16. und die Wohnung der Wächter. 17.
In plateis sunt putei. 18.	Az útszákön kútak 18. vagynak,	Auf den Gassen sind die Brünne 18.
Fluvius 19. vel rivus urbem in terfluens inservit fordibus eluendis.	A' folyó-víz 19. vagy patak, melly a' városon keresztül foly, a' szemetnek ki-tisztítására szolgál.	Der Fluß oder Bach, welcher durch die Stadt fließt, dient den Unstat auszuführen.
Arx 20. exstat in summo urbis.	A' vár 20. a' városnak leg-magasabb résziben vagyon.	Das Schloß (die Festung) 20. ist am höchsten Orte der Stadt.

Whitěnoští Města.

Whitěnoští Města: Vlice, 1. Kamenj m wybláženě (wyloženě)
 Ryuky (Placy, Trhoviště) 2. (někde s Podšynimi,) 3. a
 řesné Vličky. 4.
 Weregna (obrená) Stavenj gšau:
 v prosted Města: kostel, 5. Škola, 6. radni Dám (Rad-
 u, Radnice,) 7. Dám fupecký, 8.

pri Zdich a Branách: Dám Zbroge (Zbrognice,) 9. Obilnice (Seypka,) 10.
 Hospody (Hofstince,) weregne Kuchyne, Krcmy (Sfenky,) 11. Divadlo (Dům hernj,) 12. a Spítal. 13.
 po Stranách: Záchody 14. a Zahr (Wěžej.) 15.
 Na neywyšší Weži gest: Orlog (Hodiny,) 16. a Obydš (Přibytel) Strážných (Hlasných,) 17.
 Na Vlicech gšau Stúdné. 18.
 Keka 19. aneb Potok přes Město tekauý, flauzi k wyplákováni Městitot.
 Zámet (Hrad, Pevnost, Cvrz) 20. gest na neywyšším Místě Města.

LXXX.

Supplicia Maleficorum.

A' Gonosz - tévöknek büntetések.
 Die Leibesstrafen der Uebelthäter.

Malefici 1. per
 lictores 2. e car-
 cere 3. producun-
 tur ad locum sup-
 plicii;

A' gonosz tévök
 1. a' po oszlók 2.
 által a' tömlöz-
 böl 3. a' büntetés-
 nek helyére vitet-
 nek;

Die Uebelthäter
 1. werden von den
 Schergen 2. aus
 dem Kerker 3. zum
 Richtplatz (Mabens-
 steine) geführt;

ibique

Ibique pœna promerita adficiuntur. *és ottan méltó büntetéssel meg büntettetnek.* und werden da selbst mit ihrer verdienten Strafe bestraft.

Latrones, homicidæ, incendiarii &c. morte mulctantur. *A' latrok, gyilkosok, gyújtogatók 's a' t. megöllettetnek.* Die Räuber, Mörder, Nordbrenner u. d. g. werden mit dem Tode bestraft (hingerichtet)

Sagæ (striges) ita dictæ, olim cremabantur super rogam, 10. quamvis reverasagæ dantur nullæ. *Régenten az úgy nevezett boszorkányokat nagy rakás-fán 10. megégették; noha valófággal boszorkány egy tse p sints.* Die Zauberinnen (sogenannten Hexen,) wurden vor Zeiten auf dem Scheiterhaufen 10. verbrannt, obschon es wirklich keine Hexen giebt.

Vita donati, numellis constringuntur, 16. virgis caduntur, 20. stigmate notantur, relegantur, dampnantur ad triremes, vel ad carcereperpetuum. *A' kiknek életük megengedtetik, katedában 16. lételetnek, megveszszóztetnek, 20. bélyeggel megbélyegeztetnek, az országból számkivettetnek, gallydóra, vagy örökös tömlőzre ültetnek (szententziátatnak.)* Denen man das Leben schenkt, die werden an den Pranger gestellt, 16. mit Ruthen lgehäupt, 20. gebrandmarkt, aus dem Lande verwiesen, auf die Galeeren, oder zu ewiger Gefangenschaft verurtheilt.

Trest (Pokuta) Slovincium.

Slocincy 1. strz Dochopy (Birice, Sferhy) 2. 3. Zapłze (Witzsenj) 3. wzywadenj bywagi na poprawni listy, a tam zassauzenym Trestem (Pokutau) trestani (pokutowani) bywagi.

Lotri (Sbogujcy, Laupczujcy,) Wrażedlnicy (Wrahowé, Mordéci,) Paliki (Zhári,) a t. d. vtraceni (vsmrceni) bywagi.

Carodegnice (Kauzednice) tak řečeno před Casy páleny bý-
wali na rānicy Drjwj : 10. atoli eprawdowě
žādnych Carodegnic není.

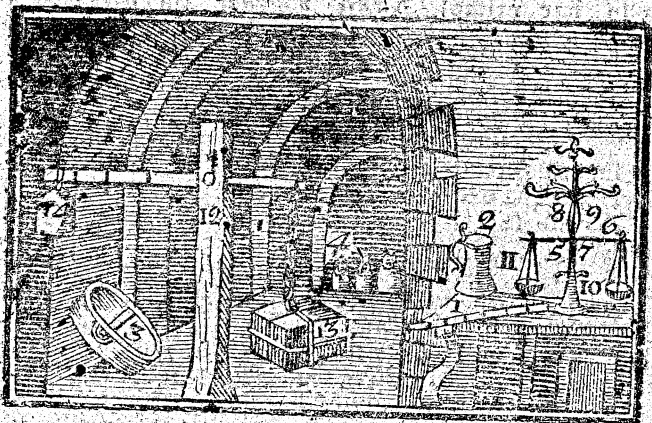
Ti, kterým se život daruje, do Planýze (Klady) 16. wstr-
stani, Metkami (Pruty) městani, 20. Zúamením
připáleným (Ceychem) poznámenámi (ceychowáni),
ze Země wypowiedeni, na Galie, anebo na wěcne
Wězeni, odsauzeni býwají.

LXXXI.

Mensuræ & pondera.

A' mertékek és. a' fontok.

Maasß und Gewichte.

Res continuas
metitur ulna. I.
ut, exempli gra-
tia: pannum, lin-
teum, &c.

Az egy végti-
ben-lévő-hozszú-
dolgotat singel
(réffel) I. mérjük:
mint, példának-
okáért a' posztót,
g; cltsot, 's a' t.

Zusammenhängen-
de Sachen messen
wir mit der Elle, I.
wie zum Beispiel:
Tuch, Leinwand
u. d. g.

f Liqui-

<p>Liquidas sexta- rio, vel congio, 2. ex. grat. vinum, oleum &c.</p>	<p>A' hig (folyó) dolgokat, ittzevel, vagy kondérral, 2. peld. ok. a' bort, olajat, 's a' t.</p>	<p>Das Flüssige mit der Halbe, oder mit der Maas, 2. 3. B. Wein, Del u. d. g.</p>
<p>Aridas modio, vel cubulo, 3. ex. grat. triticum, avenam &c.</p>	<p>A' szárazokat, vékával, vagy kö- böttele, 3. peld. ok. a' búzát, zabot. 's a' t.</p>	<p>Die trockenen Sa- chen mit dem Biers- tel (Schffel) oder Messen (Kübel) 3. 3. B. das Getreide, Haber u. d. g.</p>
<p>Gravitatem re- rum experimur ponderibus, 4. & bilance. 5.</p>	<p>A' dolgoknak nehézségét meg- próbálják fontok- kal, 4. és mérő- serpenyővel. 5.</p>	<p>Die Schwere der Dinge prüfen wie mit Gewichtern, 4. und mit der Wa- ge. 5.</p>
<p>In hac primo est jugum, 6.</p>	<p>Ezen nagyon leg. elsöben is a' rúdja, 6.</p>	<p>In dieser ist erst- lich der Waagbal- ken, 6.</p>
<p>in cujus medio axiculus: 7.</p>	<p>a' mellynek kö- zepin van a' ten- gelyetske; 7.</p>	<p>in dessen Mitte die Art: 7.</p>
<p>Superius truti- na; 8. in qua exa- men 9. se se agi- tat:</p>	<p>fellyül a' mér- ték istápjá, 8. mellyben a' mér- ték nyelve 9. ma- gát mozgattja;</p>	<p>oben darüber das Waaggericht, 8. wornü das Zünglein 9. sich bewegt;</p>
<p>utrinque sunt lances, 10. pen- dentes funiculis. 11.</p>	<p>mind a' két öl- dalon mérő serpe- nyök 10. vagynak, mellyek madzago- kon 11. függenek.</p>	<p>zu beyden Seiten sind die Waagschu- len, 10. welche an den Waagsträngen 11. hängen.</p>
<p>Statera 12. pon- derat res suspen- sas unco: 13.</p>	<p>A' lánzos font (Római font, füg- gö má'sa) 12. meg- méri a' horgára 13. fel-függeztett dolgokat;</p>	<p>Die Schnellwage 12. wiegt die an den Haken angehäng- ten Sachen: 13.</p>

pondus 14. ex opposito indicat, nfrum sit æquili- brium, nec ne?	a' fontja 14. an- nakellenében, meg- mutatja, ha meg- van-e a' mértékbe- li egy arányúság, vagy nintsen?	das Gewicht 14. gegenüber zeigt an, ob an beyden Set- ten ein Gleichge- wicht sey, o de r nicht?
Dimidium li- bræ, selibra est.	Egy fontnak fe- le, fél-font.	Die Hälfte eines Pfundes, ist ein Halbpfund.
Sed pecunia numeratur, non ponderatur, ut olim.	De a' pénzt számlálják, nem mérik, mint ré- genten szokták.	Aber das Geld wird gezählt, nicht gewogen, wie vor Zeiten.

Mjry a Wáhy.

- Nepietrzité (spogité) Wécy mérjme Loktem: 1. gafo, fu
Dijkladu: Sukno, Plátno a t. d.
- Čekuté žeydlem, neb Máfem (Pintau,) 2. t. p. Wjno,
Oleg a t. d.
- Suché Čtvertj (Čtvorcy,) neb Méricy (Korcem,) 3. t. p.
Pšfenicy, Oves a t. d.
- Čiz (Čjhotu) Wécy štuffugeme Sunty (Žawazim,) 4. a
Wáhami. 5.
- Na nich předné gest Šejdel (Šrdka, Bidelko wáznj,) 6.
w gehož Proštrédku Oška: 7.
- wžhárú Kleych (Negnost, Kownost, Wáhy,) w kterémž se
Gazeyčet 9. polybuge,
- na obau Stranách gsau wázné Mistry, 10. kteréz na Pro
wázcých 11. wisý.
- Přezmen (náhlá Wáha) 12. wáží Wécy na Klitú (Šat) 13.
geho zawěšné:
- Žawazj 14. naproti wkazuge, gestli Kownost Wáhy, neb ne?
Połowice Libry (Suntu,) gest Páľfunt (Páľlibry.)
- Ule Penjeze se počítáji, newáží se, gat před Časy.

LXXXII.

Sepultura.

A' Temetés.

Das Begräbniß.

Defuncti olim
cremabantur, &
cineres in urna
recondebantur.

A' holtakat ré-
genten meg-éget-
ték, és hamvokat
egy vederben (kor-
só formájú föld-
edényben) I. el-
tették.

Die Todten wur-
den vor Zelten ver-
brannt, und die
Asche in einem Krug
(Urne) I. auf-
bewahrt.

Nos includimus
nostros demortuos
loculo, (sarcopha-
go;) 2.

Mi a' mi halot-
táinkat koporsó-
ban 2. zárjuk;

Wir legen unse-
re Verstorbenen in
einen Sarg, 2.

imponimus fe-
retro; 3.

koporsó - rúdra
(Szent Mihály-
lovára) 3. tesz-
szük;

legen sie auf die
Wahre; 3.

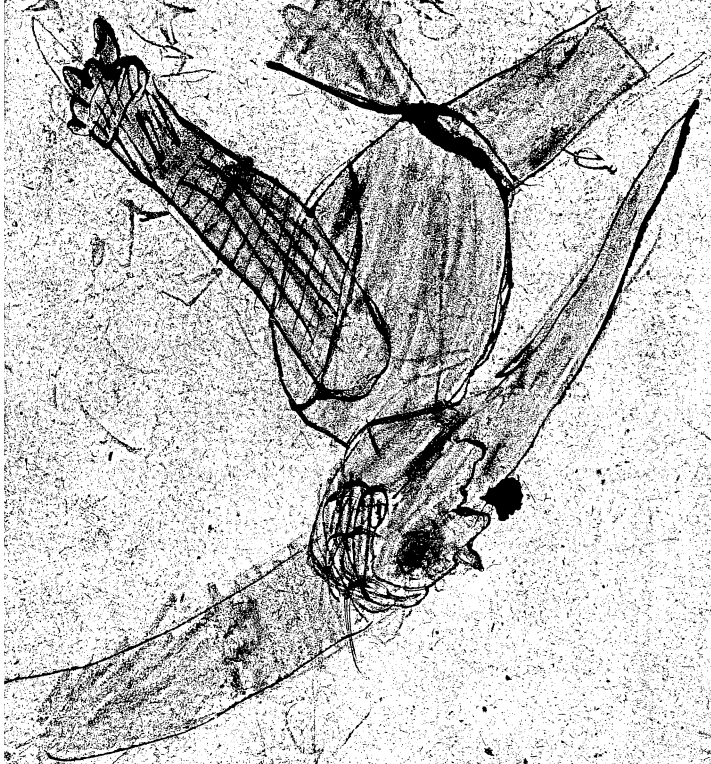
Vitis Mariana

1860

Wm. B. Wood

South
West

East
West

South
West

Mus 117